

فاکتەریت بووینه ئەگەرئ دروستبۆنا هەرئما کوردستانئ

**گرنگیا شه جهره شیخیت زۆکا
به ریگارهئ، بۆ دیرۆکا به هه دینان**

**پارتی چاوا دئ دیاریا
خه لکئ کوردستانئ به ده لقه کهت**

**به هه دینا و
په یدابوونا ئیسلامئ**

پارتی دى چاوا دیاریا خەلكى كوردستانى بە دەلقەكەت

محمد محسن

مەزن ددانە
سەر داكو بەرى
خەلكى بكەڤتە
تشت و بەرھەمى
خومالى و
باشى خالیت
تخویى بەینە
كوتۆرلكرن.

دیسا ئەم یئ دینین کو سالانە

ب هزاران قوتابى یئ ل پەیمانگەھ

و زانینگەھا دەردچن و دکەڤنە کولانا و ژلايى حكومهتى
ڤە ناهینە دامەزراندن، ھەلبەت ل دونیایى ھەمى
دەرچوویت خاندنگەھا ناهینە دامەزراندن، بەلى دەلیڤت
کارى ل بەر دەینە ڤە کرن و خوشکرن کو نەمینە بەتال و
بمىنە ل کولانا و بىنە بارگرانى بو مالبايتت خو و جڤاکى ژى
و داكو قەستا ریکیت پرى ترس نەکن و بەر ب وەلاتەكى
دیتر بچن.

ئەڤجا گەلەکا فەرە و ھەر پشٹی دامەزراندنا کابینەیا نوبیا
حكومهتا كوردستانى دەست ب ڤان چاكسازيان بەیتەكرن
و ب بەرنامە پشتەڤانیا كەرتى تايەت دەھمى سیکتەراندنا
بەیتەكرن و حكومەت ل سەر خودان کارا ب سەپنیت کو
ھەر ئیک ل دویت ڤیدڤیا خو و ل دویت ڤسپوریا قوتابیان
چەند کەسەکا ل دەڤ خو بەدەتە شولى و تەئینا وان ژ
لايى حكومهتى ڤە بەیتە کرن و ئەڤە ژى ب قورعە بەینە
بەلاڤکرن ل سەر وان کومپانى و کارگەھ و شولا و ھەلبەت
ئەڤە دى بیتە بارسڤکیەکا گەلەک مەزن بو حكومهتى و
دى شیت پتر خزمەتا پشکیشکەت و ھەردەمى حكومهتى
ئەڤە کرە مەبدەئى خو و ب رژدى ل سەر کارکر، ھنگى یا
دبیزنى قەیران بەراھیا حكومهتى ناگریت و رۆژ بو رۆژى
دى دەستى وى ڤەکریت لى ھیت و ئەم دوى باوهرى داینە
ھەکە ئەڤە ھاتە کرن، وەلات، خەلک، دى دباشترین ژياندا
ژیت و کەسى چ ئاریشیت ئابوورى نامینن.

ئەڤجا بەسە، ملەتى باوهرى دا ھەو، ھوینزى ریزى ل ڤى
دیاریا مەزنا خەلکى كوردستانى یئ دلسووز و وەفادار و یئ
خو نە چەمینیت بگرن و دەست ب باشى و قەنجیا بکن
و خو راستڤەکن.

ئەگەر نە؟؟؟؟؟

ھەلبژارتین ڤى دیمایى بیت پەرلەمانى ئیراقى و
كوردستانى، بەسەرکەڤتیا نە دیمایىک ھاتن و پارتى د ھەردو
ھەلبژاتنادا باشتین سەرکەڤت بەدەستخوڤە ئینان، بېگومان
ئەڤ سەرکەڤتیا پارتى ژ ڤالاتى و ژ چنەى نەھاتىە، بەلکو
ئەڤە ڤەریژا وان ھەلويسست وراوستیا نا بو بیت پارتى و
جەماوهرى وى ل ھەمبەر دۆزیت نەتەوى و ئەو رەوشیت
ب سەر وەلاتى مە دا ھاتین بوون، بو خەلکى كوردستانى
دیار بو پارتى پارێزڤانا ناخا وەلاتى خوڤە و تنى ئەو
دشیت تەناھىى و ئاڤەدانى ل كوردستانى پەیداكەت.

ل ڤیرە یا فەر و پیدڤیە بیزین کو خەلکى كوردستانى
ب ھەمى تەخ و جوینیت خوڤە، پارتى ب دەنگیت خو
خەلاتکر، سەخمەراتى مانەڤا كوردستانەکا بەیز و خودان
ئیرادە و تەنا، ئەڤجا یا فەرە پارتى ژى ھزرەكى ل خو
بکەت و پیدچووونەكى دخودا بکەت و دەست بەدەتە
چاکسازى و سەر و بەرکرن ناڤمالييا خو و بلا ھزر نەکەت
كو خەلکى كوردستانى یئ كورە و نە شەھەرەزایە و ھەتا
ھەتایى دى چاڤیت خو ل شاشى و کەچیت پارتى نقینیت و
ھەتا نوکە خەلکى دەلیڤە دا بو پارتى داكو ل خو بزڤریت
و ئەو درویشم و گوتنیت کرین و گوتین، بکەتە کریار و
بجھینیت، ھەکەر نە دى پارتى زیانیت مەزن ڤیکەڤن و
دى زیانڤیکەڤتیا ئیکى بیت و دى ب دەمەكى گەلەک کیم
خەلکى خو ژ دەستدەت.

نوکە ھەمى خەلکى كوردستانى یئ چاڤەرى یە کانى دى
شکل و رەنگى حكومهتا كوردستانى ئەوا دى ھیتە ئاڤاكرن
دى یا چاوا بیت و دى چ کەت، دى بەرنامى وى یئ چاکسازیا
چ بیت و کانى چەندا رژدە بو خزمەتکرنا خەلکى و وەلاتى،
كو گەلەکا فەرە حكومهتا كوردستانى بى ترس و دو دلى و ب
ویرەکیەکا مەزن دەست ب چاکسازیا بکەت، پواونكرن بەس
بیت، دز بەینە سزادان و ب سیتەمیت مودرن ریک ل وان
بەیتە گرتن کو چ کەسەک وى ویرەکیى نەدەتە خو دەستى
خو درێژکەتە مالى خەلکى و ھەر کەسى دز و د ھەر پلە و
بەرپساریەکیدنا بیت ل بەر چاڤیت خەلکى و ب دادگەھیت
ڤەکرى و بەرچاڤ بەینە دادگەھکرن و ب دروستى دەست
ب ئاڤاكرنا ژیرخانا ئابوورى بەیتە کرن و نە تنى پشتا خو
ب کەرتى نەڤتى ڤە گریدەن، پشتەڤانى و ھاریکاری کەرتى
تایبەت و چاندن و سنەتکاری بکن، ریک ل ئینانا تشتى
بیانى بەیتە گرتن و ئەوى ریک پى دەیتەدان ژى خوکیکت

۱۰

خواندنهک دیروکی و شوینهواری
بو گوندیت فهلیت (کریستیانییت)
دهقهرا ریکان

۲۴

حهفت روژیت رهش و دژواریت
نهفالا بههدینان
ل ۱۹۸۸ئ

۳۶

زباره د جشاک کوردهواریدا
دهقهرا بههدینا وهک میناک

۴۶

دادقانیاه بلهز
پیناسه و فیداجوونهکا قانونی
لسهر توخمیت وئ

خودانی نیمتیازی

محمد محسن

سه رتقیسه قان

خالد دیرهشی

Tel: +9647504642107
xalidderesi63@yahoo.com

دهستهکا تقیسه قانا

محمد عبدالوللا نامیدی

سهردار هیتوتی

راستهکرن و فیداجوونا نهزمانی

حه میدئ بامه رنی

دهرئیخستنا هونهری (دیزارین)

عهلی ههفزونلا

alirekany69@hotmail.com
Tel: +964 7504226413

نهدریس

نامیدی - کانیا مالا

سیلاف لسهر تورا نینتهرینیتی

www.kdp-leqa18.com
https://en.calameo.com
Tel: +9640627633369

چاپخانا خانی - دهوک

زیدهباری قان بابهتان : پیرههقی ل بامه رنی قههره مانیت شورهشی -
میرخاس و شورشگیر نوسمانی زاهری ... سهرهاتی و چپروکیت میریت میرگهها
بههدینان - حوکمی حاکمی بههدینا و پهیدا بوونا نیسلامی

فاکتەریت بووینه ئەگەرئ دروستبوونا هەرئما کوردستانئ

کاروان صالح ویسی*

بەرپابوو، ئەف سەرھەلدانە بەرفرھە بوو ل ۷ تا ۱۰ ئادارئ پارێزگەھا سلێمانی ب تەمامی ھاتە ئازادکرن و تا ۱۲ ئادارئ پارێزگەھەیت ھەولێر، دەھۆک و کەرکێک بخۆفەگرتن و ھێژین عێراقئ ژئ ھاتنە دەرکرن. گرنکترین فەرژیت فئ سەرھەلدانئ بووینە ئەگەرئ دورستکرن هەرئما کوردستانئ. ب فئ چەندئ ئاکنجیئ کوردستانئ نژیکی ھەیفەکئ ب ئازادی ژبان و ئەف ھەيامە بۆ ھێقئین و بنیات بۆ دوازده سالین داھاتی کو خەلکئ کوردستانئ حوکمی ل خۆبخۆ و دویر ژ دەستئ حکومەتا بەغدا بکەن.

بوویەرا دوویئ کۆچا ملیۆنی بوو، ل دوماھیکا ئادارئ و ل دەستپێکا ھەیفە نيسانا ۱۹۹۱ئ، حکومەتا ئیراقئ ب ھەمی شیائیت خۆ ییت سەربازی بزاقکرن سەرھەلدانئ ژناقبەت. ئاکنجیئ دەفەرئ ئازادکرن ل وی باوہرئبوون کو دەستھەلاتا عێراقئ ھند ھیز نەمابوو کو جارە کادی ئەنفال و کیمیا بارانکرنئ بکەت. بەلئ دگەل

ئەو فاکتەرئ بووینە ئەگەرئ دورستبوونا هەرئما کوردستانئ ھەک پێگەھەک جوگرافی و سیاسی ب سەر سیئ فاکتەرئ نافخۆھەیی، ھەرئمی و نیقدەولەتی ھاتینە پارفەکرن. دئ بزاقئ کەین ئەفان فاکتەران ئیک ئیک دیار بکەین. ل دەستپیکئ دئ بەحسئ فاکتەرئ نافخۆھەیی کەین. چونکو فاکتەرئ نافخۆھەیی ب فاکتەرکئ باندورەک گرنگ دەیتە ھژمارتن لەورا دقئتن بەیتە شرووفەکرن.

فاکتەرئ نافخۆھەیی:

ئەف فاکتەرە، ئەوان ھۆکارئ نافخۆھەیی دگرتن، ئەوئ بووینە ئەگەرئ دورستبوونا هەرئما کوردستانئ. ئەف فاکتەرە ژئ سئ بوویەرت گرنگ ییت ھەر ژ سالآ ۱۹۹۱ئ ھەرە بخۆفە دگرن. کو ئەو ژئ سەرھەلدان، کۆچا ملیۆنی و بزاقا چەکداریا سەرانسەری.

ل ریکەفتی ۵ ئادارا ۱۹۹۱ئ، ل باژیرئ رانیا سەرھەلدانەکا گشتی ب دژئ ھیزئ حکومەتا عێراقئ

پەرلەمانی و حکومەت هاتە ئافاکرن و پشەقانی نەفەهولەتی بەستەئینا ل جەئی نەرازبوونی. بووینەرا سیئ، پشەتی کوربوونا هەفرکیان دناقەرا کورد و بەغدا دا، ل دوماهیکا ئادارا ١٩٩١ی، حکومەتا بەغدا داخوازا دانووستاندا ژبو قەدیتنا نەخشە رێهکئ بو چاره کرنا پرسا کوردا گەهانده سەرکیشیا کوردا و ل هەئفا نسانا ١٩٩١ی، سەرکیشیا کوردا بەرسقا داخوازیت سەدام حسینی دا، بو دەستپیکرنا دانووستاندان ل دۆر چاره کرنا پرسا کوردا. ئانکو هینگی ئەو داخوازی گەهانده کوردا، هنگی ناف باژیرتی کەرکیکی، هەولیر و سلیمانی دەست وان دا بوون. بەلئ ل دەمی کوردا بەرسقا بەغدا دایی هینگی ل سەر

دیمەنەک ژ کوچا ملیونی - بهارا ١٩٩١ی

تخوییت ئیرانی و تۆرکیا ب ئاوهریی دژیان. ل دەمی دانووستاندن دناقەرا وان دا دەستپیکرین، هیدی هیدی خەلکئ کوردستانئ قەدگەریان بو سەر گوند و باژیرت خو، ئەو باژیرت حکومەتا بەغدا بو کونترۆلکرنا مشەختت دزفرین، رەشەکت خو ییت دژوار دیافئ سەربازی و ئیمناهیئ لی دانابوون.

ژبەر هەبوونا دەزگەهین تەپەسەرکرنئ ل دەقەرئ، ل دەمی قەگەریانا دەربەران بەردەوام ل قیرئ و ویراهە بزاف و سەرهلداتین چەکداری رووددان و دقان دەلیقاد دا حکومەتا بەغدا گەهشە وی باوهریی کو بەردەوام هیز و دەزگەهیت ئیراقئ ل دەقەرئ دی دبن گەفادبن. ژبەر هندی ل ٢٦ چریا ئیکئ ١٩٩١ی، حکومەتا بەغدا سازیت خو ییت کارگیری، لەشکەری و ئاسایشی بو کەرکیکی زفراندن.

دگەل هندی، پروژئ دانووستاندا چ قەرژیت باش دناقەرا هەولیر و کەرکیکی بەستە نەئینان و ئەقئ چەندی قالاتیا دەستەلاتئ ل پارێزگەهیت دەوک، هەولیر و سلیمانی دورستەر بوو. بو تزیکرنا ئەقە قالاتیئ، هەرەسا دیاریکرنا چارەنقیسئ تیکههلیا دناقەرا بەغدا و دەقەریت رزگارکریدا، ب مەرجهکی کو جەماوهرئ کوردستانئ و هەمی پارتیت سیاسی ژئ رازین، "بەرەیی کوردستانئ"، ب سەرۆکاتیا مسعود بارزانی، بریارا یاسایا هەلبژارتنا دەرکر. ئەو بوو ل ١٩ گولنا ١٩٩٢ی، هەلبژارتن هاتە کرن و ل ٤ حوزەیرانا ١٩٩٢ی، پەرلەمانئ کوردستانئ ئیکەمین روینشتا خو گریدا و بقی چەندی دەستەلاتا هەریمما کوردستانئ شەرعیهتا نافخووی بەستە ئینا.

فاکتەری هەریمی

مەرەم ژفی فاکتەری، ئەو بووینەرا و پشەهاتیت سیاسی و لەشکەرینە، ئەویت ل رۆژهلالاتا نافین روویداین و کینجەکا ئیکسەر کریه سەر دورستکرنا هەریمما کوردستانئ، ئەف فاکتەرە پارفەدبنە ل سەر چەندین

هندی ژ هەر ترسەک ما بوو دلدیدا، لەوا ژبەر قئ چەندی و بو رزگاربوونی ژبن دەستئ هیزیت عیراقئ خەلک بەر ب سەر سنۆرانقە چوون. ئەو بوو پتر ژ ملیونەک و پینچ سەد هزارا بەر ب سنۆریت ئیرانی و نیزیکی نیف ملیونئ بەر ب سنۆرئ تۆرکیا چوون. تیکههلیا کوچا ملیونی و ئافاکرنا دەستەلاتئ ل هەریمما کوردستانئ چەند لایەنەکا بخوقە دگرتن. کوچا ملیونی دەسەردەمی شوهرشا راگەهانندی دا بوو و پەبیەکەک بوو، بو جفاکئ نافەهولەتی و بەرپرسیت دونیایئ فریکر و میدیا نافەهولەتی ئەو پەبیەکە ب سەرکەفتیانە بەلافکر بوو کو تیدا هاتبوو دیارکرن چوو باوهری دناقەرا کوردان و رژیما سەدام حسینی دا نەمایە.

دەمان دەمد، ژنەها پیقە کورد و بەغدا دوو لاشیت ب تەمامی ژ ئیک جوودانە. دەمان پینگافیت خو،دا، هەر ئەوان میدیا پەبیەکا دی گەهانده خو،دان بریاریت دونیایئ کو نافەرۆکا وی ئەقە بوو کو " ژبلی چیا، دۆستەکئ دی بو کوردان پەیدا بوویە کو ئەو ژئ رایا تەقایی یا جفاکئ مروقاییەتی یە کو بەری هینگی دەولەت د سەر دا دزالبوون. دوی دەمیدا، ژبەر راگەهانندا دونیایئ رایا تەقایی یا دونیایئ دیر ژ دەستەلاتئ ئاقری ب هزر و دیتنیت خو ددا. ل قیرئ دقیتن ئاقری ب هندی بدەین ئەگەر سەرهلدانئ هیقیەک پارتیت سیاسی ییت کوردا هەبایە بو دەرکرنا داموودەزگەهین حکومەتا بەغدا و بەرسینگرتنا وان، ئەم دوی باوهری داینە ئەو کوچا ملیونی ب وی رەنگی چینەدبوو، دقیتن بزاین کوچا ملیونی هیقیەکا جەماوهری بوو ژبو خو رزگارکرنئ ژ دەستئ ئەوان داموو دەزگەهان. سەرباری هندی، سەرهلدانئ ئەو پشەقانی نافەهولەتی بو کوردان بەستەئینا ژ ئەوا کوچا ملیونی بو کوردان پەیدا بووی. ژبەر هندی، ل ژیر کینجا و گفاشتا قئ کوچا جەماوهری بوو کو دەستەلات ل هەریمما کوردستانئ بریکە هەلبژارتیت

خۆفە، سۆرىا وەك وەلاتەكى دەفەرى یى بهیژا دژایە تیا بزاقیت ئیرانى و تۆركیا نەدكرن. چونكو سۆرىا بخۆ ژى ھەست ترسەكى دكر كو تەناھیا وى ژى تىك بچیت. ژبەركو ھژمارەكا كوردان ل ویرى ژى ھەبوون. دەھمان دەمدا، سۆرىا تىك ژ وان (۳۰)، وەلاتیت ھەفەھە پیمان بوو دگەل ئەمريكاً د شەرى كەندافى یى دوویى دا. دەھمان دەمدا، دۆژمنەكا تۆندا رژیما عىراقى بوو. ئەف ھەلۆیستیت وان وەك رازیبوونەكا ھەرىمی بو پاراستنا كوردان ژلاى جفاكى نىفدەولەتى فە. دەھمان دەمدا، جفاكى نىفدەولەتى ئەف چەندە وەك گولۆپەكا شین بزانی بو پاراستنا كوردان و پاشى بریارا (۶۸) ل دور پاراستنا كوردان دەركر. ژ فەریژا قى بریارى كوردا دەستەھلاتەك بخۆ ل دەفەرىت خۆ پىكىنا. سەربارى ھندى، ئەف دەستەھلاتى ھەمى دەفەرىت كوردا ل عىراقى بخۆفە نەدگرتن.

فاكتەرى نىفدەولەتى

مەرم ژقى فاكەرى ئەو وە كو كىنجا بووېرىت دونیایى ل سەر ئافاكرا دەستەھلاتا ھەرىما كوردستانى دياربەكەن كو ئەو ژى كەفتنا ئىكە تیا سۆفیهەتا جاران و پىك ئینانا دەفەرا دژە فرینى بوون. ل سالا ۱۹۹۰ى، ئىكە تیا سۆفیهەت، دەستۆرەكى نۆى راگەھاند و دوماھىك ب رژیما رەھایی یا تىك پارتى ئینا.

بقى چەندى ل تیرمەھا ۱۹۹۱ى، سیستەمى كونیفیدرالى جھى سیستەمى فیدرالى سالا ۱۹۲۲ى گرت. ھەروەسا ژلاى ئابۆرىفە، دەستەھلاتداریا رۆسیا دەست ب پەیرەوكرنا ئابۆرى ئازاد كر و كەرتیت گشتى كەفتنە بەر بزاقیت نەمازەیبوونى دا. ئەف چەندە بو ئەگەرى نەرازیبوونا پارتا كومونىستا رۆسى. دقى دەمیدا، سەرۆكى رۆسیا یى وى وەختى (بۆرىس یەلسن)، دژایە تیا وى پارتى كر و مۆلەتا كاركرنا سیاسى ل رۆسیا لى قەدەغەكر.

ئەف چەندە بو ئەگەرى ھندى ئىكە تیا سۆفیهەت ھەردو سیستەمىت (ئىكە تیا فیدرالى) و (سۆفیهەتا_كومونىستى) ژدەست بەدەتن. دقەرژىدا، سكرتیرى پارتا كومونىست و سەرۆكى ئىكە تیا سۆفیهەت (مخاتیل گۆرباچۆف)، پارتا خۆ ھەلوەشان و دەست ژ سكرتاریەتا وى بەردا. ھەروەسا ل ۲۵ ئیلۇنا ۱۹۹۱ى، نەمانا ئىكە تیا سۆفیهەت ل سەر نەخشى دونیایى ھاتە راگەھاندن، دەھمان رۆژدا، (جۆرج بۆشى باب)، سەرۆكى ویلايەتیت ئىكگرتیت ئەمريكاً سیستەمى نۆى یى دونیایى راگەھاند، دوماھىك ب سیستەمى دووجەمسەرى ئینا و سیستەمى تىك جەمسەرى دەستپىكر.

ل ژیر سیبەرا سیستەمى نۆى دونیایى، كىشا كوردى فەگەرباندنەكا بەرچاف بخۆفە دیتوو. ئیدی رۆژئافىن ئەو ترسا نەما كو ئىكە تیا سۆفیهەتى سەركردايە تیا

بووېرىت جودا جودا، بو میناك، خالا وەرچارخانا د كىشا كوردى دا ل سیاسەتا ھەرىمی دا پەیدا بوویى پشتى شەرى سار بوو كو تیدا كىشا كوردى بوو كىشەھەكا بەیژ، دگەل ھندیدا ھەر گرۆپەكى كوردى وەك ئەكتەرەكى ھەرىمی ل كوردستانا عىراقى بزاف و چالاكى دكرن.

شەرى دوویى یى كەندافى فارسی، كو دەستپىكا وى دزفریتى بو ۲ تەباخا ۱۹۹۱ى، ل دەمى عىراقى ھىرشكرى یە سەر وەلاتى كۆیتى و داگىركى. دەھمان رۆژدا، راستەوخو جقاتا تەناھیا ملەتیت ئىكگرتى بریارا (۶۶۰)ى، ل دور فەكیشانا ھىزىت عىراقى ژ كۆیتى بى مەرج پەسەندكر.

و پاشى ل چرییا دوویى ۱۹۹۱ى، پاشى بریارا (۶۶۰) ى پاشى بریارا (۶۷۸) دەركر و دقى بریارى دا ھەمى پىنگاقت لەشكەرى ژبو دەركرنا ھىزىت عىراقى ل كۆیتى قەبیل كرن. بقى چەندى ھەفەھە پیمانیهەك ژ (۳۰)، وەلاتان ب سەر كىشیا ئەمريكاً ھاتە پىك ئینان. دناقبەرا ۱۷ كانوونا دوویى تا ۲۴ شۆبانا ۱۹۹۲ى، ئەف ھەفەھە پیمانیهەت شەرى عىراقى كر و ئەف شەرە ب "شەرى دوویى یى كەندافى" دەیتە نیاسین و عىراق ب تۆندى ھاتە شكاندن كو نىزىكى (۱۵۰) ھزار سەرباز، سقیل ھاتنە كوشتى، نىزىكى (۱۷۰) ملیار دۆلاران زیان پىكەفتن. لەورا عىراق نەچار بوو ھىزىت خۆ ژ كۆیتى فەكیشیتن. ئەگەر بەرىخۆبەھین كىنجا شەرى ل سەر عىراقى، دى بینین كو عىراقى ئەو ھىژا مەزن و بەیژ ژ دەستدا، ئەوا كو پى بشیت دەفەرىت كوردنشین كونتۆل بكەتن. ژبەر ھندى، ل دەمى شەر بەر ب دووماھىكى دچوو، سەرھەلدا جەماوهرى ل كوردستانى دەستپىكر، ئەف چەندە بو بناغەكى دەستپىكى بو دورستكرنا دەستەھلاتا كوردى ل پارچەك گرنگ ژ دەفەرىت كوردا، ل كوردستانى.

بووېهرا دوویى یا كو ل سەر بازا رۆژھەلاتا ناڤین كارتىكرن ل سەر ھەرىما كوردستانى ھەین. سىرەیا دەولەتیت ھەفتخویب ییت ھەرىمی بوون كو پشتەفان بوون ژبو دورستبوونا قى ھەرىمی. ھژمارەكا مەزنا مشەختان بەر ب تخویبیت ھەردو وەلاتیت ھەفتخویب ئیران و تۆركیا چوون. ژلاى ئابۆرىفە، ئەركەكى گەلەكى گران كەفتوو كەفتوو سەر ملیت وان. ژلايەكى دىفە، ھەر دوو وەلات ژ ھندى دترسیان، ئەو مشەختیت كورد تەناھیا وان تىكبدەن.

ژبەر قى چەندى ھەر دوو وەلاتان پەبىكەكا لەزگین دا ملەتیت ئىكگرتى و نافەرۆكا وى ئافرى ب ھندى ددا كو پىدقیهە ئەو مشەخت فەگرنە سەرچە و واریت خۆ و دەست درژىت حكومەتا عىراقى ل سەر وان بەیتە راگرتن، تاكو تەناھیا ھەرىمی نەھیتە تىكدان. ژلاى

ئەمریکا، ل دۆیڤ ڤه‌ریژا کومه‌کا بیروبوو‌جوون و پرۆژه‌یان بو پاراستنا مشه‌ختا ژ هێرشیت برساتی، و گه‌فا عێراقی، ل دۆیڤ راسپارده‌یت بریارا (٦٨٨)، سه‌رۆک وه‌زیرێ به‌ریتانیا (جوون میجهر)، پێشنیازا پرۆژێ (ده‌ڤه‌را پاراستی- Safe Haven)، ده‌رکر و ژلای و یلایه‌تیت ئیکگرتییت ئەمریکاڤه‌ ل ژیر نافێ (ده‌ڤه‌را دژه فرینی No-Fly- Zone) که‌ڤه‌ ده‌واری به‌جهرنی دا. ل بنگه‌هێ نه‌نجه‌رلینک ل باشووری تۆرکیا فرۆکه‌ییت و یلایه‌تیت ئیکگرتییت ئەمریکا ئاسمانی هەرێما کوردستانی کونترۆل‌کر.

پشتی ئەڤا ل سه‌ری هاتیه‌ شروڤه‌کرن، (هه‌وا بده‌ستڤه‌ئینا خو‌شیی Operation Provide Comfort)، بو مشه‌ختان ژلای هێزه‌کا نافده‌وله‌تیڤه‌ کو پێکده‌هات ژ (٩٤٩٣) سه‌ربازان ژبو دروستکرنا ده‌ڤه‌ره‌کا ته‌نا و تژی ئیمناهێ ده‌ستپێکر تاکو مشه‌خت دپشتراستن ژ ژیانا خو و دیری ترسا له‌شکه‌ری عێراقی ڤه‌گه‌رن بو باژیرییت خوو. ئەڤ هێزه‌ تاکو ئیلونا ١٩٩١ی ل ده‌ڤه‌رییت تخویبی هەرێما کوردستانی بوون. پشتی زڤرینا پتریا مشه‌ختان، ئەڤ هێزه‌ هاتنه‌ ڤه‌کیشان بو ناف بنگه‌هێ نه‌نجه‌رلینک دناڤ ئاخا تۆرکیا دا و نفیسینگه‌هه‌ک ل هەرێمداریا زاخو ل پارێزگه‌ها ده‌وکی بنافئ (سه‌ننه‌ری هه‌ڤکاریا له‌شکه‌ری Military Coordination Centre) ڤه‌کر.

هه‌رچه‌نده‌، بریارا (٦٨٨)، ب چ ئاوايه‌کی به‌حسێ مایتیکرنا له‌شکه‌ری نه‌کربوو. به‌لئ ئەمریکا ب پشت به‌ستنا وی تیه‌گه‌هێ دپیری دا هاتی یاکو ددا خو‌یاکرن، " زافراندنا ئاشتیا دونیایی وته‌ناهیی"، ئەڤ کاره‌ کر، ب تیه‌گه‌هه‌کی دی، ئارمانجا فئ بریارێ ژناڤرنا ده‌سته‌لاتا سه‌دامی ل هەرێما کوردستانی نه‌بوو، به‌لکو ئارمانجا سه‌رپشک یا فئ بریارێ ئەو بو کو ئەڤ هەرێمه‌ نه‌بیته‌ بنگه‌هه‌ک بو تیکچوونا ته‌ناهی و سه‌ڤامگرتیا روژه‌لاتا نافین. به‌لئ ئەمریکا مفا ژێ وه‌رگرتوو ژبو ترساندنا رژیما به‌غدا، ل ژیر سیبه‌را فئ مایتیکرنی کوردان بو ماوی ٢٦ سالان ده‌سته‌لاتا هەرێما خو بریڤه‌ بری یه‌.

کوردی و کیشا کوردا بخو بکاربینییت ژبو په‌داکرنا شوینپی خو ل روژه‌لاتا نافین، ژبه‌رکو هه‌تا ١٩٩١ی، وه‌لاتییت روژناڤایی نه‌خاسمه‌ ئەمریکا وه‌سا بو دچوو کو کورد بووینه‌ ئالافئ ده‌ستن سوڤیه‌ت و بو پاراستنا به‌رژه‌وه‌ندییت خو ل ده‌ڤه‌ری بکار دئینییت. له‌ورا لده‌می بناغئ دورستکرنا ده‌سته‌لاتئ بووینه‌ ده‌نگ و باس و هیڤییت سیاسی و قانونی ییت کوردان، ل جه‌ئ ئەمریکا و روژناڤا دژایه‌تیا وی بکه‌ن، پشته‌ڤانیا کوردان کرن ژبو خو بریڤه‌ برنی.

ویلایه‌تیت ئیکگرتییت ئەمریکا وه‌ک سه‌رکیشا هیڤییت هه‌ڤه‌ییمان د شه‌ری دووی یئ که‌نداڤی دا، ب ئیک روژ پشتی هه‌لبژارتنییت هەرێما کوردستانی بقی ئاوايي هه‌لو‌یستئ خو ڤاگه‌هاند، بو دیارکرنا ستراتیژیا کاری ئەمریکا هه‌مه‌به‌ری هه‌ریمی، ل ٢٠ گولانا ١٩٩٢ی، کونگرسئ ئەمریکا قانونا هژمار (٢٩٩) ده‌رکر و تیدا دیارکر بو پشتی بدوماهییک هاتنا ده‌می هیڤییت ئەمریکا ل تۆرکیا دی ده‌می وی هیزا ئەمریکا ل تۆرکیا هیته‌ دریزکر. هه‌روه‌سا ل حوزه‌یرانا ١٩٩٢ی، هاتبوو دیارکر ب مه‌ره‌ما (بده‌ستڤه‌ئینا هه‌وا خو‌شیی Operation Provide Comfort)، دی به‌رده‌وامی ب کاری ته‌ه‌ویت ئیکگرتی ل هەرێما کوردستانی هیته‌ دان و ئالیکارییت مروڤایه‌تی دی بو "کوردییت عێراقی" هیته‌ دا‌بینکرنا. ده‌مان ده‌ما، دا‌بو خو‌یاکرن پیدڤیه‌ ئەمریکا هه‌می بزاقییت خو بیخته‌ کاری ژبو راکرنا دورپێچا ئابورییا عێراقی ل سه‌ر هەرێما کوردستانی.

بوویه‌را دووی، گریدی پیکنینا ده‌ڤه‌را دژه فرینی بوو. ل کوچا ملیونی روژانه (١٠٠ تا ٢٠٠)، که‌س دمرن و ڤاگه‌هاندنا دونیایی ته‌رمییت وان و کاودانییت کوردان به‌لاڤکرنا. ئەڤ چه‌نده‌ بو ئەگه‌ری هندی ڤه‌ره‌نسا، به‌لچیکا پرۆژێ (٦٨٨)، پێشنیاز بکه‌تن و پێشکیشی جڤانا ته‌ناهییا نافده‌وله‌تی بکه‌تن، دا کو ل روژا ٥ ئیلونا ١٩٩١ی، به‌یته‌ په‌ژراندن. گرنگیا فئ بریارێ ده‌ندی دا‌بوو کو بو ئیکه‌مین جار ددیروکییدا نافئ ملله‌تی کورد وه‌ک ملله‌ته‌کی زوم لیتری چوو بوو دناڤ بریاره‌کا نافده‌وله‌تی دا.

بقی چه‌ندی، ڤه‌ره‌نسا، پاشی به‌ریتانیا و پشتی هینگی

* سه‌یدایه‌ ل زانینگه‌ها زاخو فاکولتیا زانستی مروڤایینی، پشکا میژوو.

ده‌همه‌ن و ژێده‌ر

هێرش عه‌بدو‌للا حه‌مه‌ که‌ریم، په‌یوه‌ندییه‌ سیاسیه‌کانی نێوان هەرێمی کوردستان و ده‌وله‌تانی دراوسێ ئیران، تۆرکیا و سواریا ١٩٩١-٢٠٠٣، چ، ئەندیشه‌ بو چاپ و به‌لاڤکرنا، سلیمان، ٢٠١٣، ل ١٩-٤٨.

مفا ژ فان په‌رتوکان هاتیه‌ وه‌رگرتن :

Elik, S (٢٠٠٨). Testing the capacities of middle power relations in international politics: the case of Turkey and Iran (Doctoral dissertation, Durham University).

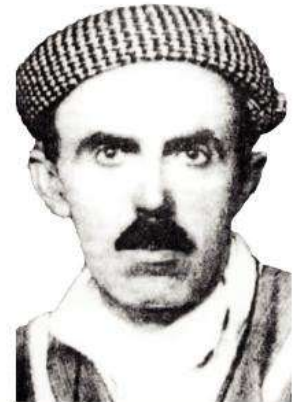

به هدینا و په یدابوونا ئیسلامی

ته رجه مه کرن ژ نهره بیی: کوفان نیحسان

بوون. ههروه کی زانا "محهمه د ئه مین زه کی" فه گوهاستی، نقیسه فان و دیرۆکفانی یونانی "زهینه فونی" د کتیبا خو "نانابازیس" دا دیاردکته، کو ل گه لیس زاخو له شکه ری وی گه له ک ترس و ب دوپکه فتن ژ له شکه ری کاردوخی "کوردا" دیتیه. پاشی ئه ف سه رکیشی دیرۆکفان دبیژیت: ملله تی کاردوخی ئه مریت فارسا ب جه نه ئیناینه،

نخیسین: نه نوهر مایی

وه ختی ئیسلام دیاربوو، عه شیره تیت به هدینا وه کی هه می عه شیره تیت کوردا د ریقه برنا نافخو دا دخۆسه ربوون، ژبلی هنده ک ده ستوداریت نه مازه ی نه بن، هه که نه دکه فتنه بن ده ستی حکومه تیت ره خودورا، پشتی حکومه تا میدیا نه مای، ل ده قه را به هدینا چهند ده ولت و میرگه هیت خو سه ر په یدابوون، د هنده ک هه یاما دا هژمارا وان هفت

عمان الى العماديه" دېيىڭت: پشتى عەرەب شايىنە لەشكەرى ھۆرمزانى و بەرەڧ نەھاوندىڧە چووين، كوردا خۇ بەرەڧ چىا ڧەكىشا، ل وئىرى سىرەيى (موقف) بەرەڧانىي گرت، عەرەب نەچوونە دناڧدا، بتنى خويك "جزيه" ئى دستاند، ئەڧ قەومىنە ل سالا (۱۸_۲۰مىش) بوون، مىرى تېلىسى، خويكا باژىرئى "خەلاتى" بو "عيازئى كورپى غەنەمى" گەرەوكر.

ھندەك دېرۇكڧان دياردكەن، كو سەركىشى بەرۇكئى ئادىابىنى "نەعمانى كورپى مقرەنى" بوويه، (دىابۇش_ دىابۇز) ل ڧى وەلاقى سەركىشى بەرەڧانىكرنى بوو، بەلى خۇدانئى "تارىخ فتوح الشام" دېيىڭت: لەشكەرى ئىكئى يى ئىسلامئى ئەوئى "عيراق و ئىران" ڧەتح كرىن، ل بن سەركىشيا "مەسھەلئى كورپى عودەى" بوو، ڧى لەشكەرى وەلاقى "خابىرى و ھەكارىا" ئى ڧەتح كرىبوو. ڧەڧى مزىرى يى ناڧدار "حەسەن شىڧكى" لىسەر حكمنى بەيعە و دىرا، ئەڧە ئىسىيە: ((ئەوا ب حكمنى بەيعە و دىرا ل وەلاتئى كوردستانئىڧە گرىدايى، ئەوا ل شۇڧەيا مەزنا رافعى دا ھاڧى، لىسەر نىڧشكى يا غەزالى و نەوھوى پئى رازىبووى، وەختئى لىنگەپئىت وەكى ردىانى و بىت دى، بەحسئى ڧەتحكرنا ڧى وەلاقى دكەن، دياردكەن كو وەلاتئى "جبال الاكراد" و گوندىت وانا ب كۇتەكىئى ھاينە ڧەتحكرن، د فتوحاتا دا دياردكەن كو "عيازئى كورپى غەنەمى" و چەند صەحابا وەكى "خالدىئى

چ جارا خۇ بو نەچاماندىيە، سەركىشەكن وانا(۱) ب لەشكەرەكن مەزنگە كو ھۇمارا وى سەد و بىست ھزار بوو، بەرەڧ كاردوخياڧە چوو، بەلى بئى كو ئىك ئى قۇرتالىيت، كاردوخيا ئەو ڧەبراندىن، زانا "محەمەد ئەمىن زەكى" دېيىڭت: ئەڧ دېرۇكڧانە كەسى ئىكئىيە كو لىسەر كوردا و دەڧەرا ئادىابىنى نڧىسى، سەركىشى لەشكەرەكن يۇنانى بوو(۲)، دا ھارىكارىا "كەى خسەرەوى" بكتە، كو ب دژى براينى خۇ راوستابوو، ئىرش برە سەر وەلاتئى ئەردەشىرى، بەلى د ڧئى چەندئى دا شكەست، ئەڧ قەومىنە ئى ل سالا (۴۰۰_۴۰۱ب.ز) بوو.

بەرى ئىسلام ب گەھىتنى، بەھدىنا خۇسەرىا خۇ يا ناڧخۇيى پاراستبوو، ھەتا كو ئىسلام ئى گەھشتىئى و ھەتا ل دوپماھىيا چەرخئى ئوسمانىا، ھەر يا پاراستى بوو، نەخاسمە وەختئى مىرى وان يى دۇماھىئى "ئىسماعىل پاشا" ل سالا (۱۲۵۹مىش/۱۸۴۲زا) ھايتە گرتن.

د كئىيا "تارىخ الاسلامى" دا ھايتە: ل دوپڧ ئەمىرى خەلىڧى مە "عمەرى_خ.ر"، سەعەدى كورپى ئەبى وەڧاصى سئى لەشكەر ب سەركىشيا "عيازئى كورپى غەنەمى" بو ڧەتحكرنا دەڧەرا جەزىرىئى (مىزۇپۇتامىيا) ڧرىكرن، كو ژ "دىاربەرەكرى و ھەرانئى و ئورڧاينى و راسلەينى و نەصبىنئى و شنگارى و مىردىنئى و مېافارقىنئى و چىايىت ھەكارى و چىايىت ئادىابىنى، پىكدهات.

سەيدائى "عەلى سەيدو گەۇرانئى" د كئىيا خۇ دا "من

کورپ وه لیدی و عبدالله (۳) کورپ
 عمه مری و عه بدوره حمانی کورپ
 نه بهی به کری و چه ندیت دی، نه ه
 وه لاته ب کوته کی فه تحکرینه، ژ
 وان ژی "وه لاتنی نه خلالتی و که لها
 حصن کیفی و سعرتی و که لها تنزه
 و فنده قی و شاراخی و جه زیری و
 زه عفهرانی و کاشی" و چه ندیت
 دی، سه عه دپ کورپ نه بهی وه قاصی
 و نوعمانی کورپ موقه ره نی و چه ند
 مه زنه سه حاییت دی، هنده ک ژ
 وانا فه تحکرینه، نه ه ه می ژ
 ل ه یامی خیلافه تا "عمه مری"
 بوو، دیسان که لها شوخی و ناکری
 و نامیدی و نه یوانی و چه لوانی
 و نه هاوه ندی و هه مه دانی و
 چه ندیت دی فه تحکرینه))، نه هوا
 "حه سه ن شیفکی مزیری" نقیسی
 ب دو مامی هات.

نه حمه دپ صوفی دکتیا خو دا
 "خطط موصل پشکا ۲۱ به ربه ری
 ۷۴ دیارد که ت، د خیلافه تا "عمه مری
 رخ" عه ته بی کورپ فرقدی وه کی
 والی میسل هاته خه بتانندن،
 هه قلیتر و که رکویک و سلیمانی،
 هه تا پشت جه زیر "بن عومه ری"
 ژ لای ژور یقه، وه لاتنی نه زه ری جاننی
 ژ لای روژه لات یقه، هه می ب
 سه ر و یقه به ردا.
 دکتیا "داسنائی" دا هاتیه، کول
 هه یامی "فتوحیت نیسلامی" لسه ر

کوردستان، مبه کی حکم ل وه لاتنی
 داسنا و ره خودوریت وی دکر،
 ناقی وی "خودیدو" بوو، پسمامه ک
 هه بوو، ناقی وی "داک_شندو"
 بوو، وه کیلی وی بوو ل سه ر که لها
 کاشی، گه له ک به ره قانی ژ که لها
 خو کر، وی مرن ژیگرت به س دا خو
 نه ده ته ده ستی وان، دیسان د وی
 ژیده ری دا هاتیبه: حه فت هه یقا
 به ره قانی خو داننی که لها هاروری
 هروری فه کیشا، هه که کورخالنی
 وی خو داننی که لها شاپانی خیانته
 نه کریا، دا گه له ک سالا فه کیشیت.
 پتیا خه لکی به هدینا زه ره ده شتی
 بوون، ژبلی تافه کا کیما فه لا
 ژی هه بوو، له شکه ری بوسلمانا
 موعامله تا "اهل الکتاب" دگه ل
 دا دکر، نه خاسمه پشتی خه لیفه
 "عمه مری رخ" سه عه دپ کورپ
 نه بهی وه قاصی فریکری، دا ناوایی
 سه رة ده ری دگه ل کوردیت
 زه ره ده شتی بو وی شو فقه که ت،
 پشتی بیرواوه ر و سه ری نیت دینی
 زه ره ده شتی بو وی دیار بووین،
 خه لیفه "عمه مری رخ" به رسقا وان
 دا (موعامله تا سونه تا "اهل کتاب"
 دگه ل وان دا بکه ن).

ژ هه ژی گوتنیبه کو یتک ژ
 ره ملداریت دینی یت کوردا،
 خیقینیبا (تنبوات) کتیا ئاقیستان
 ل سه ر دینی نیسلامی بو سه عه دی

(س) دیارکریوو، نه هه ژی ده قی
 وی ی فارسیه: ((جون کارها کنند
 از تازیان مردی پیدا شود که از پروان
 ود بیهیم و تخت و کشور و این
 همه برفتد و شوند، سر کوشان زیر
 دهستان بیند بیجایی بیکر کاه و
 اتش کدا خانه ابادی بیکر شده نماز
 برون شو.... و باز ستانند جا اتش
 کده ها مدائن کردها ان و توس و
 بلخ و جاها برزنک بس افتند درهم
 دانایان ایران و کردستان و دیگران
 و درایشان در روند))، نه هه ژ
 ته رجوما و یبه:-

هه که نه خلالتی فارسا خراب بوو،
 زه لامه ک دی ل وه لاتنی تازینا عه ره با ژ
 دایک بیت، (دویفکه یتیت) وی (اتباع)
 دی ب سه ر عه رش و مه مله که ت و
 دین و هه می تشتیت فارسا دا گرن،
 میرخاس و قه ره ماییت وان دی
 شکین، نه و مالا_ که عبه_ بو خو
 لی ئافا کری و گه له ک هه لامه ت
 لی هاتینه دانان، دی هیته پاقر کرن،
 ملله ته ک دی ب "سه له وه تا" ب
 خیره اتنا وی که ت، سه حابه و
 دویفه لانکی ت وی دی باژپریت
 فارسا و توزی و بلیخی و گه له ک
 جه یت دی یت مه زن فه تحکه ن،
 دی گه له ک فتنه و گیزه فانک دناف
 خه لکی دا چین، ئاقلداریت خه لکی
 ژ فارسا و کوردستان دی ب دویف
 که فن.

دههمه ن

۳ - "ناقده لن عومه ری_ عبدالله کورپ عومه ری"
 سه رکیشن بوسلمانا یین د نافع کوردا دا ناقده ره کو
 ده قه را "هه کاری و به هدینا" فه تحکریه، به لی
 یا بو مه دیار بووی کو "عبدالله کورپ عومه ری
 کورپ خه تاپی" پشکاری د فتوحاتیت عیراقن و
 کوردستان ژ دا نه کریه، دبیت نه هه عبدالله یتک
 ژ سه رکیشیت له شکه ری نیسلامن یان سه رکیشه کن
 چیقانوکی بیت.

دگه ل هه شت هزار له شکه ری ل دو مامی شه ری
 هاتنه کوشتن، پشتی له شکه ری یونانی دپتی کو
 سه رکیش و سه رقه گزیت وان یت هینه کوشتن،
 نه خاسمه ب وان پیلا یت نه په نی نه ویت بو هاتینه
 داریتشتن، تیا سفینی شاگرده کن "سوکراتی" کو ناقی
 وی "زه ینه فون" بوو کره سه رکیشتن وان، پاشی نه و
 له شکه ره ل بن سه رکیشیا وی به ره فا ژور یقه هاتن،
 د گه لی زاخو را بووین، دبیزنه فن فه گه ریانی
 "فه گه ریانا ده ه هزار له شکه را" کو زه ینه فونی کتیا
 خو "نانابازیس" ل سه ر نقیسیه.

۱ - تراجمانی ل سالا ۱۱۱۵ زا تیرشه ک بره سه ر نه رمینیا،
 "بیرادادی" باژپریت نه رمه نا تیخته سته بن ده ستن
 خو، د ریکا سورین و هاترایین (حه زه ر) را نه و بخو
 هاتنه دناف وه لاتنی نه دابنی دا.

۲ - نه هه له شکه ری یونانی ژ سیزده هزار که سا
 پتکده ات، ل بن سه رکیشیا "کلترخوسی" بوو، دتانا
 "که ی خسه روی" هاتبوون، کو ب دژی برایت خو
 نه رده شیری راوستابوو، ل ده ستیکن و ل نیژیکی
 بابلی له شکه ری یونانی دگه ل له شکه ری که ی
 خسه روی شیان نه رده شیری، به لی "که ی خسه رو"

قههره مانیت شورشی

میرخاس و شورشگیر نوسمانی زاهری

خالد نه حمده بادی

شهید نوسمانی زاهر دمینیت ساخ و بتنی بهرسینگی وی ئیرشا هوقا مهزن دگریت و بهره فانیه کا شیرانه دکهت لی فیشهک و جهبلخانه ییت وی خلاسدبن و نه چار دبیت چهک و فیشهکیت هه فالیت خو ییت شهید دکیشیته بهرخو و بکار دینیت و لناف چهپه ری خو، خو ناسیدکته و شهپه کئی دژوار دکهت و ههر بهین بهین جهی خو قه دگوهیزیت و شهری دکهت و نهو هیزا مهزن حیبه تیکر وان هزر دکر کو دهه کهس یی شهپری وان دکهن و مینا سه ییت هار جاش و لهشکه ر و جهلادیت دوژمنا ئیرش دکر لی شههید قههره مان نهو دشکاندن وقه سابخانه ب سه ری وانان دئینان ول سه ر ئهرد ئیرشا په یاده دکر و ل ناسمانی کوپته ر و روکیتا ئیرش دکر و نه هف شههید قههره مان بتنی شیا هیرشیت وانا بشکینیت و توفانی ب سه ری واناندا بینیت. بهلی پشتی جهبلخانا وی خلاسدبیت پیکولیدکته چهک و جهبلخانیت کوشتییت دوژمنی بینیت و مفای ژئی بکته و بهره فانیی پی ژ خو بکته. د وی دهلیقه یدا کوپته ره کا شهپه رکه ر دبینیت و ئیکسه ر روکیته کئی دهافیزتی و شههید دبیت. شههید نوسمان شیا پتر ژ (۸۰) که سا ژ دوژمنی بکوژیت و کهله خیت وان ل مهیدانا شهپری مان و ژبلی کو دوژمنی بهیز شکاندی و شههید نوسمان بوویه مینا کا قههره مانیت هینگی و هتا نوکه سههما وی مایه د سه ری دوژمنا دا دهمی نافی وی دهیت ترس و لهرز دکه فیه دوژمنا. گلهک فهره قههره مان نههینه ژیرکر و نافیت وانا د فهرهنگا قههره مانیت کوردستان دا ب تیپت زپری بهینه قهیدکر، چونکی ههر نهو قههره مانن دیروکی بو ملله تی خو چیدکه ن و ناف و دهنگیت ملهت و وهلاتی بلنددکه ن و بهربه لافدکه ن، مینا؛ بارزانی و ماندیلا و غاندی و گیفارا و هتد، هزاران سلاف لسه ر گیانی شههید نوسمان و تهفایا شههیدت کورد و کوردستان بن.

مروقیت ترسونک و خراب بهری عهجه لی وان بهیت گلهک جارا دمرن. لی مروقیت زیرهک و دلسوز و قههره مان بتنی جاره کئی تام دکهنه مری. کوردا ب دهها شوپه ش و بهرخودان کرینه و چنکی ب دریزاهیا دیروکی زوم و کوته کیه کا مهزن ل سه ر ملله تی کورد ژ لای دوژمنیت ملله تی وی و وهلاتیت بهیز و بهرزه وهندخواز قه دهاته کرن. قیجا ژ نه چاریا خو کوردا بهره فانی ژ ئاخ و کهرامه تا خو دکر. نه کو چنکی کورد د شهپه خواز بوون، بهلکی نازاد یخا ترین ملله تی ل سه ر رویی دنیای کورد بوونه. د فان ده میت بهره فانی ژ خو کریتدا، کوردا ب سه دا، بهلکی ب هزارا داستان و قههره مانیت کورد چیکرینه و کرینه سونبولا بهرخودان و بهره فانی کرئی و دوژمن هه ژاندینه. ئیک ژ وان قههره مانا (نوسمان زاهر هروری) کو قه سابخانه ب سه ری دوژمنا ئینایه و د ئیک ژ وان قه سابخانا دا قه سابخانا گه لی قومری ل ده قه را کانی ماس و بیگوفایه. ل روژیت شوپه شا گولانا پیشکه فتنخواز و ل به ری سپیدی زوی بوو ل (۱۹۷۹/۵/۱۰) ب ترومبیل و په یاده و زریپوشا و کوپته ریت باره لگر و ییت شهپه رکه ر، دوژمنی به عسی لهشکه ر کیشا دهردوریت مه فزه کا بچویک یا پیشمه رگیت کوردستان کو ژ (۶) که سا پیک هاتبوو و ب فان نافان (نوسمان زاهر هروری، سلیمان جعی هروری، علی تاهر حسن هروری، حمدی بریندار قومری، ئیسکان ئیراهیم گه ره میسی، حمدی فتاح ئاروشی) و ل گه لی قومری و ل گو یزیت نه چارا و ل سه عهت هفتی سپیدی بوو و ئیکسه ر وی هیزا هوقا مهزن ئیرشکه سه ر چهپه ری وی هیزا بچویک وب هه می رهنگیت چه کئی گران و مهزن لید، بهلی پیشمه رگیت قههره مان و دلسوز دهست لی هه لاندن و پشتی بهره فانیه کا میرانه و شیرانه و شهپری مان و نه مان کئی و ژ قه ریزا شهپه کئی گران و ئیرشیت دژوار هه می پیشمه رگیت قههره مان شههید بوون و بتنی

گوندتی هیش

خواندنهک دیرۆکی و شوینهواری بۆ گوندیت فهلیت دهقهرا ریکان

سامی بنیامین ریکانی

پشتی پهییكا دینی ئیسلامی ل کوردستانی ژى بهلاقبووی پیتریا خهلكی بههدینان ژى باوهری ب وی دینی ئینا و دههگههیت دیریت خو گوهرین و ئهه و پههستهگهه کرهه مزگههفت و ل دویف دینی ئیسلامی چوون، بهلی هندهک ژ وان ههه مانه ل سهه دینی فهلانیی و ل سهه دینی خو مان و ههتا نوکه ژى دههدهوامن؛ ژ وان ژى، سی گوندیت دهقهرا ریکانیانه، بۆ جارا ئیکى ئهه دههست ب فههکولینهکا میژوووی و شوینهواری ل سهه وان گوندا بۆ خاندههفاتییت گوهارا سیلاف دهکین.

گوندی هیش

میژو و مه‌عنا یا گوندی: هیش ئیکه ژ گوندیت عه‌شیره‌تا رێکانیا و گونده‌کی ئاشوورییه و ل وه‌ختی میرگه‌ها به‌هدینا ل گوندی ئاکنجیووینه، ل به‌راهیی دو برا بوون (خه‌وشو، خبو) هه‌ردو هوستاییت نژینا دیوارا بوون و ل ژوریی کوردستانێ دچوونه ئامیدی شولێ هوستایێ دکر و گه‌له‌ک دسه‌هره‌زابوون د نه‌خشاندا به‌را و ئافا کرنا ئافاهیا دا. پستی ده‌مه‌کی کو ریکا وان یا دویری بوو نه‌دشیان هاتن و چوونی بکه‌ن، ئه‌بوو داخاژ ژ میری ئامیدی کر کو جهه‌کی بدنه‌ی بو ئاکنجیووونی و

(خه‌وشوی و خبوی) دیر دکه‌فیته جهه‌کی راست و ده‌شت ل ناڤا گوندی و یا ئیک ته‌به‌قیه ژ به‌را و کشلێ هاتبوو چیکرن فره‌یا بنیاتی وی (م۱) بوو، پاشی دیوار دهاته کیمکرن هه‌تا کو ئافاهی هه‌می ب به‌را گه‌هانیه ئیک وه‌کو قوبا لی هاتی و دار و گاریته ب کارنه‌دئینان هنگی ب ئاوا و ئه‌ندازه‌یه‌کا پیشکه‌فتی هاتبوو چیکرن و جهی په‌رستنی و یی خزمه‌تکرنی هه‌ردو هاتبوونه چیکرن کو ژ (دو) ژورا پینکه‌اتبوو ده‌رگه‌هی وی ژ لایێ ژیریه‌ ده‌هاتی. جهی قه‌شه‌ی دکه‌فته رۆژه‌لاتی و نیزیکی دو به‌وستا جهی وی ژ ژورا په‌رستنی بلندتریوو و رویه‌ری دیری نیزیکی (م۴،۸۰) یی فره‌ه‌بوو (م۱۰) یی دیری بوو و بلندایا

میری گوئی

هه‌وه چ جه‌ دقیتن دی

ده‌مه هه‌وه، پستی کول

ده‌قه‌ری گه‌ریاین وان گوندی (هیش) بو خو

ژیگرت و میری ژ ئه‌و گوند پیشکیشی

وان کر و ل دویف ئاخفتنی گوندیا

ئاکنجیوونا وان بو به‌ری سالآ (۱۵۷۴ز) قه‌دگه‌ریتن،

چنکی د قی سالیدا

گوندی (ستپ) هاتبوو

ئاڤا کرن کو ئه‌و به‌ری

وان ب چهند ساله‌کیت

گیم هاتبوونه هیش.

ژ لایێ جوگرافییه: هیش ژ لایێ ژوریه

هه‌فتخویی ژوریی کوردستانیه و ژ

لایێ رۆژه‌لاتیه گوندی بیه‌ده و ژ

لایێ رۆژه‌لاتیه گوندی ستپ ژ لایێ

ژیریه گوندیت سنج و شامکی نه.

دیری (م۵-۴) بوو.

ل (۱۹۶۳) ژ لایێ

فروکیته ئیراقیه هاته

بۆمه‌بارانکرن (۱).

۲ - دیرا مارخانه: دکه‌فیته رۆژه‌لاتی

گوندی ل سه‌ری ملی هاتبوو

ئاڤا کرن لی به‌ری

دیرا مارباکوس

یا ئافابوو بتنی

شینواری وی یی

مای .

۳ - دیرا مارئاوراها: دکه‌فیته ژوریی

گوندی نیزیکی (م۱۱۰) یا ژ گوندی

دویره، ئه‌فه مه‌زار بوو و بتنی

کافل یی مای .

۴ - ماردانیال: نیزیکی (م۱۰۰) ژ دیرا

مارباکوس یا دویره و ل سه‌ری ملی هاتبوو ئافا کرن ئه‌و

ژی بتنی کافل یی دیاره .

ئاڤیت قه‌شیت گوندی: قه‌شه خه‌مو، کانون، یونان،

ئیشو) ئه‌فه هه‌می قه‌شیت دیرا مارباکوس بوون،

چنکی هه‌ر سێ دیریت دی به‌ری وی دکافل بوون بتنی

ئو یا ئافابوو هه‌تا سالآ (۱۹۶۱) گوند هاتیه به‌ردان (۱).

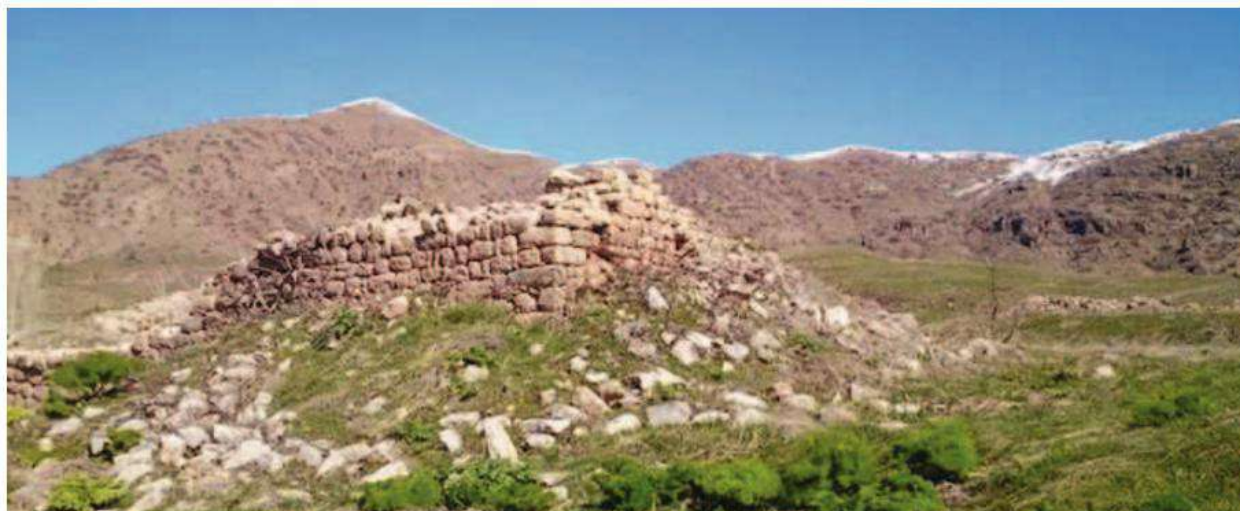
وینی خاچا که‌نیسا گوندی هیش

شینواریت گوندی

۱ - دیرا مارباکوس: ئیک ژ که‌فترین دیریت ده‌قه‌را

رێکانه و به‌ری گوند به‌یته ئافا کرن ئه‌ودیر یا ئافا کریوو

لی ناهیته زانین کی ل وی گوندی دئاکنجیووون به‌ری

شوینه واریت دێرا مارباکوس - گوندی هیشی

گوندی هیش - سال 1960

گوندی ستپ :

جوگرافیا گوندی: ژ لایئ ژوریه گوندی پیرناقه لانه و ژ لایئ ژیریه چیا به و ژ لایئ رۆژه لاتئ فه گوندی هیشه و ژ لایئ رۆژنا فاهه گوندی مهیدانی یه. ژ لایئ رویه ریه ژ مهزترین گوندیت

ریکانیا دهیتیه هژمارتن .

میژو و مهعنا گوندی : گونده کئ فه لانه و سه رب عه شیره تا ریکان فه یه. هه بوونا خه لکی وئ دزقیرته سال (1074) و سال (1880 یونانی) ئانکو سال یونانی، لی ئانجیوون و گوند ژ لایئ باپیری وانی که فن (صلیوه ملکیشونال خوشو بازی) یئ ژ قه بیلا بازی یا سه رب ژوریه کوردستانیه ژ قائممقامی نامیدی یئ هنگی (تحسین به گ) ئ بکیلویه کا زپرا هاتبوو کرین، کود بیته سه ره وختئ سولتان حوسینی وهلی و لی ئانجی بوون. ههروهکی ل سه رب خاچی ژئی هاتیه نفیسین میویا کرینا ئه ردی .

شینواریت گوندی

1- خاچا مارگورگیس

وهزنا وئ کیلویه کا زپریه و ناخی (صلیوه ملکیشونال خوشو

بازی) و سال کرینا گوندی لسه رهاتیه نفیسین (1074) و (1880 یونانی، ئه فه هاتیه کرن دا بیته گرۆفه یئ (به لگه یئ) کرینا گوندی .

2- دێرا مارتشمونی و کوریت وی

دکه فیه ژپریا گوندی و ب ئاویئ ئاقدیه ب به را و کشلئ هاتبوو ئافاکرن، مینا دیریت دی ییت ده قهری کول هنگی ب ئه ندازه یه کا پیشکه فته دهاتنه ئافاکرن، دا زوی نه هه رفن و پیچنه بن. ئه ف دیره قه دگه ریه چاخئ یونانیا و وهختئ ئیکی ژ خه لیفیت ئه سه کهنده ری مهقدونی، نیزیکی دویمهیا چه رخی دوازدی زاینی، قه سیت وئ ژئ ئه فه بوون (یاقو، سوریشو و عزیز) کو ئه فه هه می باب و کور بوون ئیکی ل دویش ئیکی قه شاتیا گوندی دکر. کافلی دیرئ یئ دیاره، لی پشتی

شوینه واریت که‌ها گوندی ستپ

گوند هاتیه به‌ردان هاتیه هه‌رافتن.

گوندی مه‌یدانی

۳ - دیرا مار خیبو (مارحیب)

میژوویا گوندی: ئیکه ژ گوندیت سه‌ر ب عه‌شیره‌تا ریکانقه پشتی کول ساللا (۱۹۲۶ز) تخوییت ئیراقی و تورکیا هاتینه دانان خه‌لکئی گوندی ژ تورکیا هاتنه مه‌یدانی و لی ئاکنجیوون. هه‌تا ساللا (۱۹۶۱ز) گوندی ئی ئافابوو، پاشی هاته به‌ردان هه‌تا نوکه نه‌هاتیه ئافاگرنه‌ه. جوگرافیا گوندی: ژلابی رۆژه‌لاتیغه گوندی ستپ و پیرئافده‌لایه و ژ ژوریفه زنجیرا چیا ئی میزاجه و ژ ژیریفه گوندیت خاری و قه‌سرکی نه و ژ رۆژئافایغه گوندی مرکانشه .

دکه‌فیته ژیریا گوندی و به‌ری دیرا مارتشمونی هاتبوو ئافاگرن، لی بتنی کیمه‌ک ژ شینواریت وی ییت ماین. ئافاگرنا وی دزقریته ده‌ستپیکا ئیسلامی .

۴ - دیرا مار ئاورای

ئه‌ف دیره دکه‌فیته لای ئی رۆژئافای ئی گوندی ئیزیکی (۲۰ده‌قیقا) یا ژ دیرا مارتشمونی دویره ژبه‌ر که‌فنا ریا وی بوویه مناسب، وه‌کی کافله‌کیه و شوینواری وی یی مای (۱). دبیتن ئه‌گه‌ر فه‌کولینیت شینواری به‌ینه کرن چیددیت گه‌له‌ک شوینه‌واریت دی به‌ینه دیتن و میژوویا ئافاگرنا وان به‌ینه دیارکرن .

شوینه واریت گوندی

دیرا جه‌رجیس پیغه‌مبه‌ر: دکه‌فیته ناف گوندی و هه‌روه‌کی دیریت دی ییت ده‌قه‌ری ب به‌را و کشلی و ب ئاوا ئی ئاقدی هاتبوو چیکرن، هه‌تا نوکه ژ کافلی وی وه‌کو شوینه‌وار یی مایی (۱).

ژیده‌ر:

۱ - ل رۆژا ۲۸-۳۰/۶/۲۰۱۸ چاڤیکه‌فتنه‌ک دگه‌ل دانیال شابو سولاقه ستپی و شاولیل نستوریس هیشی ژدایکبوئی ۱۹۴۱.

گرنگيا شه جەرا شېخيت زيوکا بەريگاري، بو ديروکا بەهدينان

• وه صفى حسن ردېنى

سەقەت و مژاوى و نە لىكدايە هەتا رادەكى
هەندەك جاران پېزانينيت وئى ل بەر فەكولەرى بەرزە
دېن.

كورتە ناساندنا شه جەرا زيوكى

بەلگەناما شه جەرا زيوکا، بەلگەنامەکا ديروکيە،
دبنياندا بەحسا سنسلا شېخيت گوندئى زيوکا شېخا
بەريگاري دکەت و دبهريەر (٦١)دا هاتيه کو
شه جەرا زيوکا

ل سەر خاترا شېخ پير مەحميد زيوکى هاتيه
نقيسين (هژا تاريخ شيخنا الشفيق الشيخ محمود).
و دگەل قئى چەندئى شه جەرا ناڤرى بەحسا
چەندين زانا و کەسايەتيا و چەند گوندئى ئاقەدان
و بويهريئت وى سەردەمى بو مە فەدگيريت و
قەيددکەت.

ل دەستپيکئى شه جەرە بەحسا سنسلا حاکميت
دەولەتا عەباسى دکەت، هەتا دگەهيتە ديباهيک
خەليفئى وان المستعصم، ئەوئى ل بەغدا ل سالا
١٢٥٨ز ژلايئى هولاکوى فە هاتيه کوشتن و ديماهى
ب خيلافەتا عەباسى هاتى، پاشى شه جەرە بەحسا
ميريت ميرگەها بەهدينان و ميريت شه مدینان
و حاکميت کەلا تيروه دکەت و وانا د گەهينيتە
خەليفيت عەباسى !!!

پاشى شه جەرە ب دريژاهى بەحسا سنسلا شېخيت
گوندئى زيوکا شېخا ل بەريگاري دکەت، هەر ژ
دەستپيکئى تاکو د گەهيتە شېخ حسين زيوکى.

ئەفچا مادەم ئەف شه جەرەيه ل سەر خاترا شېخ
پير مەحميد زيوکى هاتيه نقيسين.

شه جەرا شېخيت گوندئى زيوکا بەريگاري ئەوا
بەرياس ب (شه جەرا زيوکا، الشجره الزيوکيه)
بەلگەنامەکا ديروکيا گەلەك گرنگە ژ بو خوياکرنا
چەند بەرپەرەکا

ژ ديروکا دەفەرا بەهدينان، چنکو گەلەك پېزانين
دقئى شه جەرېدا هاتينه ل دوور چەند گوندئىت
ئاقەدان دوى سەردەميدا و چەند بويهريئت ل
دەفەرئى رويدايين

و چەند زانا و کەسايەتيت دەفەرئى.
شه جەرا زيوکا بو نيزيکى (٥٠٠) سالان لئک
شېخيت زيوکا شېخا يا بەريگاري هاتبوو پاراستن،
هەتا گەهشتيه دەستئى شېخ محى الدين زيوکى
(ل سالا ١٩٦٠ وەغەرکريه) و ژ وى گەهشتبو دەستئى
کورئى وى شېخ شمس الدين زيوکى ئەوئى ل سالا
(١٩٨١) وەغەرکري.

ل سالا ١٩٦٤ شېخ شمس الدين، ئەف شه جەرە
نيشا ديروکئيفسئى ميسلى (مەحفوز عەباسى)
دابوو دا ئەو مفاى ژئى وەرگريت ژبو نقيسينا
پەرتوکا خو

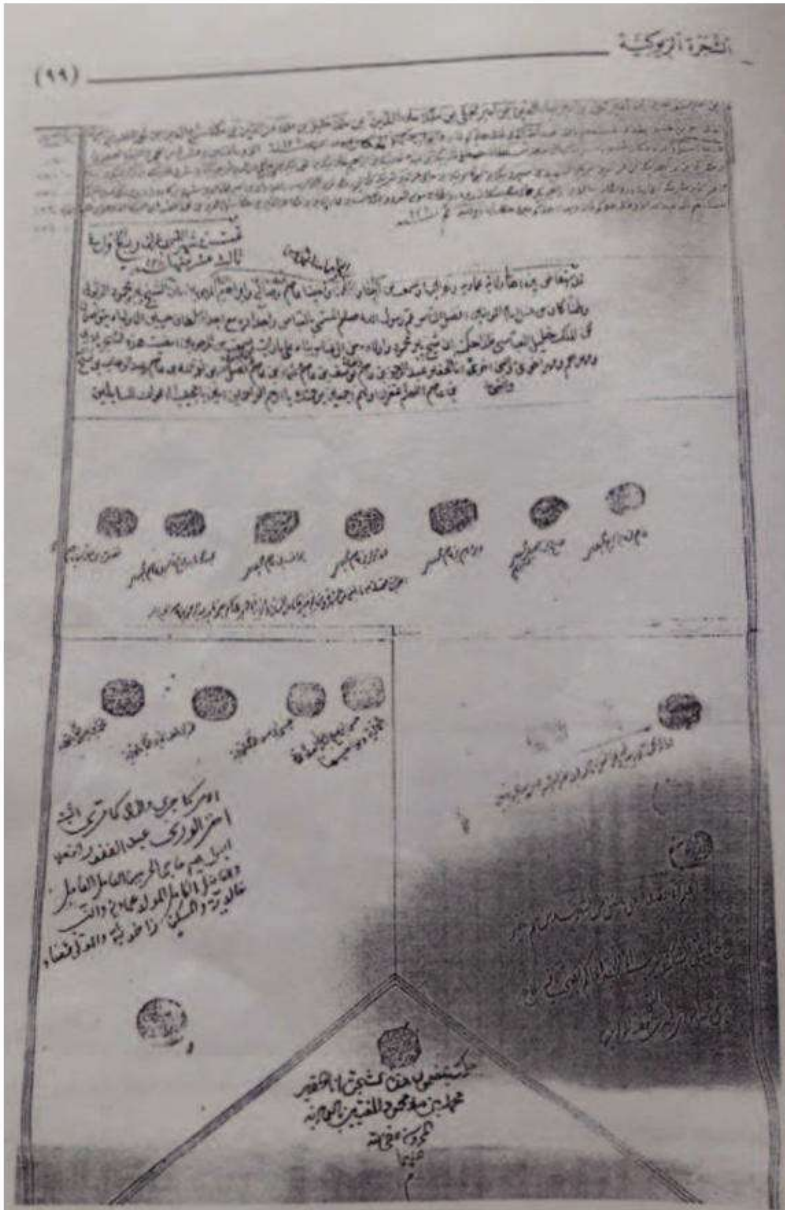
(أماره بهدينان العباسيه) ئەوا ل سالا ١٩٦٩ ل
ميسل هاتيه چاپکرن.

پاشى د.عماد عبدالسلام رهئوف، سەيدايئى
زانينگەها سەلاحەدين ل هەوليرئى، ئەف شه جەرەيه
تويژاند و وەك پەرتوکهکا سەربخو بناقئى (الشجره
الزيوكيه)

ل سالا ٢٠٠٩ ل هەولير چاپکريه.

ژ بو قئى نقيسينا خو مە پەرتوکا ناڤرى کريه
بنواشه و ل فيره مە دقئيت بېژينه خویندەفانا کو
شه جەرا زيوکا ب ئەزمانى عەرەبى هاتيه نقيسين
و جهئى مخابنيئى يە عەرەبيا وئى ژى يا لاواز و

شیخ پیر مہمید زبوکا کی کئیہ و کھنگی زبایہ؟

ہہرہوک دشہ جہریدا ہاتی، شیخ پیر مہمید کورئی شیخ خدرہ کورئی شیخ یہ حیاہ، دنیاتدا باپریت شیخ مہمید ژ گوندئی (بیرسیدا) (۱) ہاتینہ کانیا سنجئی یا نامیدیئ و پشتی ہہ یامہ کی ژ کانیا سنجئی چوونہ گوندئی زبوکا شیخا ل بہرہ گاری، پاشی باپیری وی یہ حیا ژ گوندئی زبوکا ہاتیہ چپائی زہنگلی، پاشی جارہ کادی زفرینہ ف گوندئی زبوکا و ئیدی شیخ پیر مہمید و بابئی خو شیخ خدر ل گوندئی زبوکا بہرہ گاری ہاتینہ سہر دونیائی و ل دوور سالآ ژ دایکبونا شیخ پیر مہمید، ہہر چہندہ د. عماد عبدالسلام چ پیزانین نہ داینہ مہ، بہلی پشتی مہ ب ہویری پہرتوکا الشجرہ الزبکیہ خاندی و فہ خاندی، دبہر پہر (۶۷) دا چاقئی من ب سالہ کئی کہفت کو ئہ وژی سالآ (۱۰۲۰ امش) یہ و د وی بہر پہریدا ہاتیہ دہما شیخ پیر مہمید ل سالآ (۱۰۲۰ امش) وہ غہر کری، ہنگی ژییئ وی (۱۲۰) سال بوون و سالامشختی یا نافبری دیتہ سالآ ۱۶۱۱ز، ئہ فجا مادہم شیخ پیر مہمید ل سالآ ۱۶۱۱ز وہ غہر کریہ و دہما وہ غہر کری ژییئ وی (۱۲۰) سال بن،

شیخ عبداللہ یئ نافبری نہ یئ زبوکا بوو، بہ لکو مروّفہ کئی بیانی بوو، بہلی شیخ تہریقہ تاقادری بو ل گوندئی زبوکا و شیخ پیر مہمید ل باژیری نامیدیئ وہ غہر کریہ و ہہر ل نامیدیئ ہاتیہ فہ شارتن و دوختئ خودا گومبہ تہک ل سہر گورئی شیخی ہاتبو دانان، بہلی ئہ فہ دہمہ کئی درپژہ ئہ و گومبہت نہمایہ و ل جہا گورئی شیخ مہمید نوکہ بوویہ (ٹامادہیا - اعدادیہ - مہتینا) بنیرہ : د. عماد عبدالسلام رہتوف، شواہد المقبرہ السلطانیہ فی العمادیہ- ہہ ولیر ۲۰۱۱، ب ہہ فپشکی دگہل د. نہرمین علی محمد امین ، بپ (۱۶)

ٹانکو شیخ پیر مہمید ل سالآ ۱۴۹۱ز یئ ہاتیہ سہر دونیائی (۲) و دشہ جہریدا ہاتیہ کو شیخ پیر مہمید ہہ قال و دوستئ میرئ نامیدیئ سولتان حسین وہلی بوو (۱۵۳۷-۱۵۷۳ز) و دبہر پہر (۶۱) دا ہاتیہ کو سولتان حسین وہلی، شیخ پیر مہمید ب شیخی خو زانیہ، ہہرہوسا دشہ جہریدا ہاتیہ کو شیخ پیر مہمید دوستئ میر سہیدیخان بوو (۱۵۸۵-۱۶۲۹ز) نہ فئیئ سولتان حسین وہلی و دبہر پہریت (۷۱ و ۷۲) دا ہاتیہ کو شیخ پیر مہمید ل گوندئی زبوکا شیخا ژینا ہہ فزینیئ دگہل کچہ کئی بنا فئی (عائشہ) کچا شیخ عبداللہی کو دگہ ہیتہ بنہمالا شیخ عبدالعزیز شیخ عبدالقادر گہیلانی (۳) پیکنیاہ.

و المدقق) دایہ نیاسین و ئەز تەخمین دکەم کو ئەف (مەلا ئەحمەد شنی) یە ژێدەرە کۆ هەرە گرنگ بیت بو جارە کادی نفیسینا شەجەرێ ل سەر دەستێ مەلا محەمەد بالیسانی و هەکە ئەم بزاین کو مەلا ئەحمەدێ شنی ل سالآ ۱۷۸۲ز وەغەر کرێ، ل وی دەمی دێ نفیسینا شەجەرێ بو (قوناغا دوێ) ژلایئ بالیسانی فە دێ کەفیتە بەری سالآ ۱۷۸۲ز، چنکو د وی سالیدا مەلا ئەحمەدێ شنی وەغەر کرێ و د بپ (۷۳) دا هاتیه شەجەرا زبوکا بو جارا (سین) و دیماهیئ ل سالآ ۱۲۱۰م، بەرامبەری ۱۷۹۵ز ل مزگەفتا گوندێ زبوکا شیخا ل بەرنگارە، ژلایئ کەسەکی بناقئ (تاها مەلا عەزیز مەلا حسین شیخ هەفند ناڤچەلی شەمدینی)، هاتیه نفیسین، هەر بو زایننا خویندەفانا، ناڤچەل گوندە کۆ هۆزا (هەرکییت خۆجەه) ل سەر تخوویی باشور و باکور و دکەفیتە دەفەرا شەمدینان (شەمزینا).

کەنگی شەجەرا زبوکا بو جارا ئیکن هاتیە نفیسین؟

هەر چەندە د شەجەرێ دا، ئان د. عماد عبدالسلام چ پیزانین ل دوور سەردەمی نفیسینا شەجەرێ نە دایە مە، کانی کۆ بو جارا ئیکن ئەف شەجەرە نفیسین، چنکو شەجەرە ب (سین) قوناغان هاتیە نفیسین، بەلێ پشتی مە چەندین جاران و ب هویری ئەف شەجەرە خاندی و فەخاندی، ئەم گەهشتینە وی رهئیی و قەناعەتێ کو شەجەرا زبوکا بو جارا ئیکن ل دووربیت سالآ ۱۱۶۱ز هاتیە نفیسین، ئانکو پشتی وەغەر کرنا شیخ پیر مەحمید زبوکا و لسەر دەمی میر سەیدیاخان (۱۵۸۵ – ۱۶۲۹ ز) و چۆدبیت شەجەرا زبوکا ل سەر دەمی میر بەهرام بەگ (۱۶۷۹ – ۱۶۸۲ز) هاتیە نفیسین، چنکی د وان سالان دا شەجەرا میربیت ئامیدیئ هاتوو نفیسین (۴) و د شەجەریدا ناڤئ شەجەرا ئیکن و ئەول کرێه (الشجرة العتيقه) ئانکو شەجەرا کەفن (کەفنا) و ل چەندین جەها بەحسا قئ شەجەرا العتيقه هاتیە کرن بپ (۶۷)

و ۷۲ و ۷۳) و د شەجەریدا، بەحسا کەسەکی هاتیە کرن بناقئ (شیخ ئەحمەد شیخ زین العابدین شیخ خدر کورئ شیخ پیر مەحمید)، ئانکو ناڤبری دبیته نەفی چرکئ شیخ پیر مەحمید زبوکا، دبیژن کو وی شەجەرا (ئەول) یا دیرین و کەفنا (الشجرة العتيقه) دگەل خو بر بو شامئ و مەکەهئ، پاشی ل باژیرئ مەکەهئ وی ئەو لبا شەجەرێ بەرزە کرێه و قوناغا دووی یا نفیسینا شەجەرێ ل سەر دەستێ مەلا مەحمەدئ بالیسانی بوویە، مەلایئ گوندئ سپیندارا بەرنگارە ل بنارا چیا ئێهنگلی ل نێزیک ئامیدیئ بپ (۷۲) و دەهەمان بەرپەردا هاتیە کو بالیسانی بو قی کاری چەند زاناییت دەفەرئ کرینە دیدەفان (شاهد) مینا مەلا شیخ شیرانەیی و مەلا حسن هاریکی و مەلا حسین مەززی و مەلا عمر زبوکا و حاجی ئوسمان ئامیدی و د بپ (۵۸) دا ناڤئ (مەلا ئەحمەد شنی زیاری) هاتیە وەک شاهد و ژێدەر بو شەجەرێ و مەلا ئەحمەد شنی ب (المحقق

چہند پیزانین دناق شہ جہرا زیوکادا

وہک مہ بہری نوکہ ٹاقری پیدای کو
شہ جہرا زیوکا گہلہک پیزانیتت ب وج ل
دوور زانا و کہ سایہ تیا و چہند گوندیت
دہقہرتی بیت وی سہردہمی داینہ مہ و
بو مہ قہیدکرینہ و بقی ٹاویئ ل خاری:
خویاکرنا چہند گوندیت ٹافہدان ل
سہردہمی نقیسینا شہ جہرا زیوکا
و بقی ٹاویئ ل خاری:
• گوندی بیخمہ ل روژہ لاتا بجیل و
ٹاکری،

د بپ (۵۲) دا ہاتیہ، دہما مہلک خلیل،
نہقیئ خہلیفیت عہباسی کو د شہ جہرتی
دا بوویہ (باپیری میریت بہدینان) ژ
شامی ہاتیہ دہقہرا مہ، ل دہستپیکن
ئہو چبو شکہفتا گوندی بیخمہ، پاشی
ژ بیخمہ چبو ٹامیدی و ٹامیدی د وی
دہمیدا دہستت ملک تازی دا بوو و د بپ
(۵۶) دا ہاتیہ، پاشی ملک خلیل بوویہ
حاکم ٹامیدی و حوکمداری ل ٹامیدی
و میرگہتی کریہ؟ (ل دیماہیا گوتاری ...
مہ روہنکرنہک ل دور قئی خالی دایہ)

ہاتیہ، چایی ٹاقری دکہقیتہ ژیریا گوندی سپیندارا
خہلفو یا بہ ریگاری.

• گوندی بیلہندی: د بپ (۶۲) دا ناقی گوندی
بیلہندی ہاتیہ کو ل سہردہمی سولتان حسین
وہلی (۱۵۳۳-۱۵۷۳ز) یئ ٹافہدان بوو، گوندی ٹاقری
دکہقیتہ دہقہرا نہہلی ل روژہ لاتا مشارا بہ ریگاری.

• گوندی دیویکی: د بپ (۶۷) دا بہحسا گوندی
دیویکی ہاتیہ کرن کو ل سہردہمی سولتان حسین
وہلی یئ ٹہقہدان بوو.

• گوندی شیرانہ: د بپ (۷۲) دا ناقی گوندی شیرانہ
ہاتیہ، دہما مہلا مہحمہد بالیسانی ژ بو نقیسینا
شہ جہرا زیوکا کو بہری سالآ (۱۷۸۲ز) بوویہ، مہلایئ
گوندی ٹاقری، کریہ شاہد و ژیدہر، ٹہق گوندہ
دکہقیتہ تخویب مشارا بہ ریگاری.

• گوندی مہزری: د بپ (۷۲) دا ٹاقری ب گوندی
مہزری ہاتیہ کرن، دہما مہلا مہحمہدی بالیسانی
ژ بو نقیسینا شہ جہرا زیوکا کو بہری سالآ (۱۷۸۲ز)

• گوندی زیوکا شیخا ل بہ ریگاری، ل دوو سن جہان
بہحسا گوندی زیوکا شیخا ہاتیہ کرن و ژ نافہ روکا
شہ جہرتی دیار دیت کو گوندی زیوکا شیخا گہلہک
و گہلہک یئ کہقنار و دیرینہ، چنکو بہری ژدایکبوونا
شیخ پیر مہحمید ل زیوکا ل سالآ ۱۴۹۱ز باپیری وی
شیخ یہ حیا قہستا زیوکا کربو دہما وانا ژ بیرسیدا.

قہستا کانیا سنجی کری و پاشی قہستا گوندی زیوکا
کری و لی خوجہ بووین، ہہروہسا د شہ جہریدا
ہاتیہ کو باپیریٹ شیخیت زیوکا بہ ریگاری دگہنہ
میریٹ میرگہہا بہدینان و ہہردوو مروقتیت ٹیکن،
دیسا د بپ (۵۹) دا ہاتیہ (بأن مشایخ الزیوکی یعنی
اجدادہم المشہورہ بیری کاری)، ٹانکو ٹہجداد و
باپیریٹ شیخیت زیوکا دناقدارن کو د (بہرگارہیسی)
نہ.

• ٹامیدی: ل چہند جہان ٹاقری ب ٹامیدی ہاتیہ
کرن.

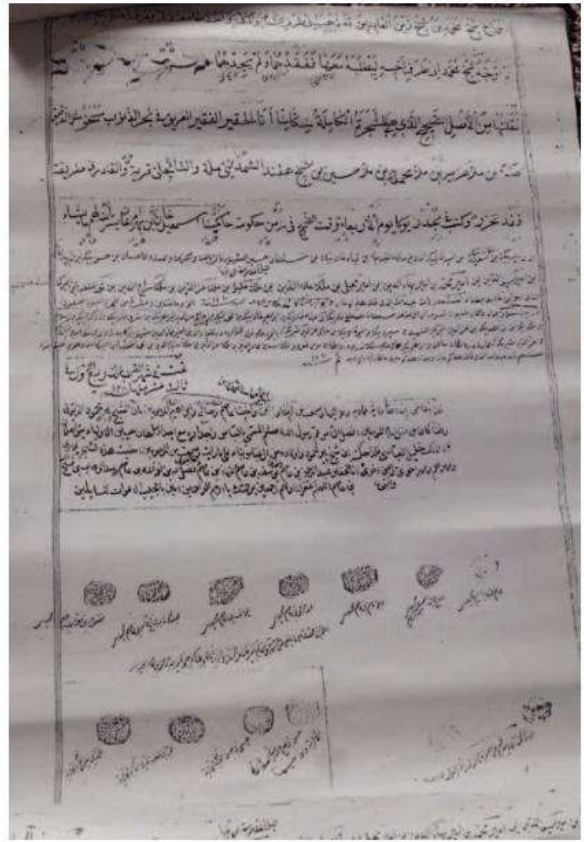
• چایی زہنگل: د بپ (۷۱ و ۷۲) دا ناقی ٹی چای

نقیسین و نویژہ نکرنا شہجہرا زٲوکا، مہلابی گوندی ہاریکا کریہ شاہد و ژیدہر، ئەفہژی بہری سالآ ۱۷۸۲ز بوویہ، و ہسا دیارہ ہنگی بتنی ٹیک ہاریک ہہبوویہ.

• کہلا تٲرہوہ: د بپ (۵۹) یدانآ ٹاقری ب حاکمیت کہلا تٲرہوہ ہاتیکرن (۵).

• کہلا گٲرا چہلکی: د بپ (۶۰) دا ٹاقری ب کہلا چہلکی ہاتیہ کرن، کاننی چاوا دەما بنہمالا شہمدینان ژ ٹامیدیئ چووینہ نہہری، ئەو ل دەستپیکی چبوونہ کہلا چہلکی و ژ وٲری چبوونہ گوندی (ستون) ل ناف ہوزا ہہرکیئت خوجہد و ژ وٲری چبوونہ کہلا خمار و پاشی گوندی نہہری ل شہمزینان، (شہمدینا نہو).

• پرا کہلیا: د بپ (۶۲) دا ٹاقری ب پرا کہلیا ہاتیہ کرن، دەما بہحسا بؤیہرہ کئی دەھتہ کرن کو ل سہردہمئ سؤلتان حسین وہلی، رویدا بوو. ئەفہ و ژبلی بہحسکرنا فان گوند و جہیت بووری، دیسا شہجہری بہحسا ہندہک جہیت دیتژی کریہ کو دکہفہ ژ دہرفہیی تخویبی بہہدینان وہک: ((جولہمٲرگ، گوندی بہردہ سور ل روژہلاتا ٹورمیی (۶)، شنکار، ماردین، میسل)).

دا بوویہ، مہلابی گوندی ٹاقری کریہ شاہد و ژیدہر، گوندی مہزری گوندہ کئی گہلہک کہفہارہ و دکہفیتہ دناف مشارا بہرٲگارہیدا، ئەفہ تٲزیک (۹۰) سالہ ئەف گوندہ نہمایہ و ہاتیہ بہردان، بنہمالہکا گوندی مہزری کو ئەوژی بنہمالا مہلا عمر مہزری یہ، قہستا گوندی دٲرہشئ کربوون و ہہتا نوکہژی ہہر ل وی گوندی ماینہ.

• گوندی سپیندارا بہرٲگارہی: د بپ (۷۲) دا بہحسا گوندی سپیندارا بہرٲگارہی ہاتیہ کرن و گوتیہ (ئہف) شہجہرہیہ ل سہردہستئ مہلا مہحمہدی بالیسانی، ل گوندی سپیندارا بنارا چپایی زہنگل یئ تٲزیک ٹامیدیئ ہاتیہ نقیسین)، ٹانکو گوندی سپیندارا بہرٲگارہی، بہری سالآ ۱۷۸۲ز یئ ٹافہدان بوویہ و جہی ٹاقری پٲدانئ یہ دسہردہمیت کہفہاردا گوندہک دنافہرا گٲرگاش و سپیندارٲدا ہہبؤ بنافئ گوندی (خہلفو)، بہلی ژ ئەگہری کیمبؤنا ٹافئ ئەف گوندہ ہاتیہ بہردان و خہلکی وی قہستا جہی گوندی سپیندارئ کرینہ، لہوا ژی دٲٲژنہ سپیندارئ، سپیندارا خہلفوی.

• گوندی ہاریکا: ہہر د بپ (۷۲) دا ٹاقری ب گوندی ہاریکا ہاتیہ کرن و ب شاشی فہ گوتیی گوندی (ہاری)، ئەفہژی دەما مہلا مہحمہدی بالیسانی بؤ

بهسکرنا چند زانا وکهسایه تییت بههدینان دناف شهجهریدا

دناف شهجہرا زیوکادا ناقری ب چندین زانا و کہسایه تییت دهقہرا مه ہاتہ کرن مینا:

- ۱- شیخ پیر مه حمید (۱۴۹۱-۱۶۱۱ز).
- ۲- و خہزیر و سہدائی وی شیخ عبداللہ کو دگہ ہیتہ بنہ مالا شیخ عبدالعزیز شیخ عبدالقادر گہیلانی.
- ۳- شیخ ئہ حمہد شیخ زین العابدین شیخ خدر شیخ مه حمید زیوکی، نہفی چرکی شیخ پیر مه حمید یی کو شهجہرا ئہول و یا عتیق ل مه کہہی بہرزه کری.
- ۴- مہلا ئہ حمہد شنی زیاری، دشہجہریدا بتنی ناقتی وی ہاتہ و چ پیزانین ل سہر نہ داینہ مه، لہوا ئہز کہفتم پرس و لینگہرانا ژ بو پیداکرنا کورته ژیانما فی زانایئ شہرہزا کو شہجہری گوتیئ (المحقق و المدقق) و ل دیماہیئ ئہفی چند پیزانینہ ب دەست مه کہفتن:

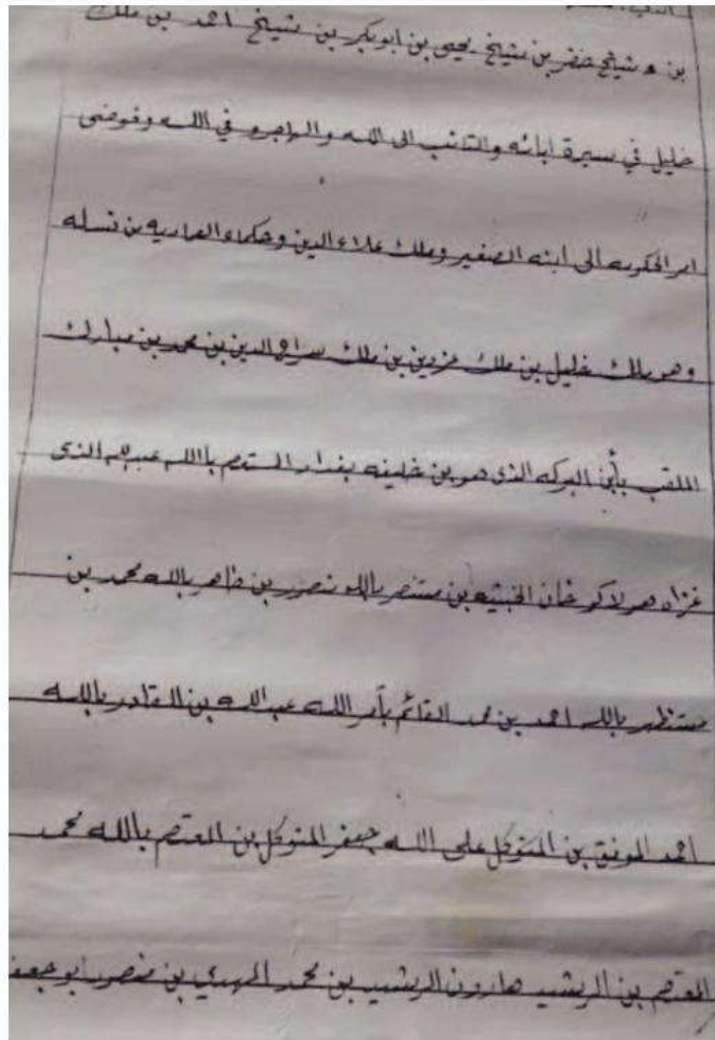
مہلا ئہ حمہد شنی زیاری، خہلکی گوندی شینی یہ ل دهقہرا زیاری
و زانایہ کی زیرہک و شہرہزا بو ہمہ دزانستیت دیندا، ہمہ دیباقتی دروستکرنا شہجہرہ و ئہنساباندا، ناقری مہدرہسہک ل گوندی شنی ہہبو و گوندیت دہر و دورا قہستا مہدرہسا وی دگرن ہہروہسا ناقری ہندہک ئاریشہ و ہہفرکی دگہل میریت میرگہہا بہہدینان ہہبوون و مشہ سہرہدانا میسل دکر و تیکہہلی دگہل چند ناقداریت میسل ہہبوو، ژ وانا وی تیکہہلی دگہل دیروکتفیسئ میسل یاسین خیراللہ العمری ہہبوون، ل سالآ ۱۷۸۲ز مہلا ئہ حمہدی شنی و خارزایی خو فہق شوہیب شنی دچنہ میسل بو ہندہک کاریت خو، ل دەمئ زقرینی ل نیزیك چیا یئ مہقلوبی دکہفنہ دبوہسہکا ئیلچییٹ میری بہہدینان ئیسماعل پاشایی ئیکئی دا و مہلای و خارزایی وی دگرن و ب گرتنقہ دہنہ ئامیدی و ل ئامیدی ہہردوویا دکوژن و تہرمیت وان بو ہہیامی سی روژا ب دہرگہی سہراین، ئانکو ب دہرگہی میرگہی فہ دەہلاویسن، مہلا ئہ حمہدی شنی ژ

- بہ مالا (ماموگی) یہ ل ناقتی گوندی شنی و چار کور ہہبوون (۷).
- ۵- مہلا مہحمہدی بالیسانی، د بپ (۷۲) دا بہحسا مہلا مہحمہدی بالیسانی ہاتہ کرن، کو ئہو ب نقیسینا، ئانکو نویژہنکرنا شہجہری رابوویہ، دەما ئہو مہلایئ گوندی سپیندارا بہریگاری، ئہفہژی — ب تہخمینا — بہری سالآ ۱۷۸۲ز بوویہ.
 - ۶- مہلا شیخ شیرانہیی: ناقتی وی دشہجہریدا ہاتہ وک شہد بو مہلا مہحمہدی بالیسانی.
 - ۷- مہلا حسین مہزری: ناقتی وی دشہجہریدا ہاتہ وک شہد بو مہلا مہحمہدی بالیسانی.
 - ۸- مہلا عمر زیوکی: ناقتی وی دشہجہریدا ہاتہ وک شہد بو مہلا مہحمہدی بالیسانی.
 - ۹- حاجی ئوسمان ئامیدی: ناقتی وی دشہجہریدا ہاتہ وک شہد بو مہلا مہحمہدی بالیسانی و دیارہ ناقری زانایہکی ناقدار بوویہ ل دهقہری لہوا بوویہ شہد بو شہجہرا زیوگا.

شایخیت گوندی زۆکا شایخا دەرگاریه. ئەقە و گەلەك میژۆنقیسیت دێرین مینا یاسین خیرالله العمری (۱۷۴۴ – ۱۸۱۷ ز) دپەرتۆکا (غایە المرام) و عباس العزاوی د (العمادیه فی مختلف العصور)، کول سالا ۱۹۶۰ نقیسیه و ل سالا ۱۹۹۸ ز هاتیە چاپکرن، وان ژێ پەیشا بەرێگاری بکار ئینایه (۸).

دوو: د بپ (۶۲) دا پەیشا (قەرەچ) هاتیە، ئەقەژێ دەما بەحسا بۆیەرەکی دەهیتە کول سەر پرا کەلیا ل سەر دەمی سولتان حسین وهلی رویدا بۆ، ئەقە ژێ وی دگەهینیت کول وی سەر دەمی ژێ (قەرەچ) هەبۆن و دگەریان. سێ: هەبۆنا (خنزیران) ل گوندان، د شەجەریدا بەحسا بۆیەرەکی هاتیە کول و ئاقری ب هەبۆنا خنزیران (بەرازا) ل ناف زەقیت گوندی دۆیکی دکەت، کول ئەقە گوندە دکەقیتە نزاری زێاری، بەرامبەری ناحیا شیلادزی.

استفەکرنا چەند سەفکە شایخیت د. عماد عبدالسلام ره ئوف

دەما سەیدا د. عماد عبدالسلام ره ئوف، ل سالا ۲۰۰۹ پەرتۆکا الشجره الزیوکیه چاپکری، تویشی چەند سەفکە شاشیا بوویه و بشی ئاواپی: ئیک: هەرچەندە د بپ (۷۱-۷۲) د شەجەریدا ب زەلالی هاتیە کول چیاپی زەنگل دکەقیتە نیزیکی گوندی سپینداری پی نیزیکی ئامیدی، بەلی د سەر هندیارا ژێ دکتوری دەرپەر (۷۱) و د دەهمانا هەژمار (۲۳۶) دا گوتیه کول مەبەست ژ زەنگلی گوندی سەرگەلی یە، هەلبەت ئەقە شاشیه، چنکو زەنگل نە سەرگەلی یە و شەجەری ب روھنی یا گوتی ((قریه اسپندار تحت جبل زنكل قرب العمادیه)).

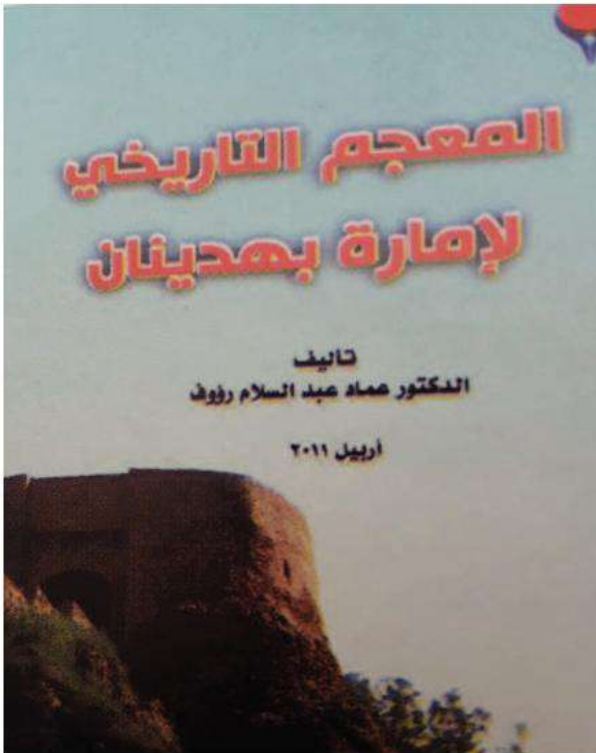
دوو: هەرچەندە د شەجەریدا بپ (۶۰) دا ب زەلالی هاتیە کول گوندی (بەردەسۆر) دکەقیتە نیزیکی (نەهری) ل شەمدینان ل باکوژی کوردستانی، بەلی د. عماد هەر د وی بەرپەری و دەهمانا هەژمار (۱۴۴) دا پی گوتی: گوندی (بەردەسۆر) دکەقیتە تخویبی ناحیا (کول نوکە بوویه قەزا) بەردەرەش، هەلبەت ئەقەژێ شاشیه،

۱۰- مەلا حسن هاریکی: نافی ویژی وهك شاهد هاتیە بۆ مەلا مەحمەدی بالیسانی.

۱۱- تاها مەلا عەزیز مەلا مەحمید مەلا حسین شایخ هەقند نافچەلی شەمدینی، د بپ (۷۳) دا نافی وی هاتیە وهك نقیسکاری شەجەرە زۆکا بۆ (جارا سین و دیماهی) و هەر دوی بەرپەریدا خویاگریه کول نافیری ل سالا ۱۲۱۰ م، ۱۷۹۵ ز ل گوندی زۆکا شایخا وی شەجەرە نقیسیه.

چەند تشیت دیتەر د شەجەریدا

ئیک: کەفاتیە پەیشا، ئان ئیدیەمی (بەرێگاری) ژ شەجەری بۆ مە روھن دیت کو پەیشا، ئان ئیدیەمی بەرێگاری، پەیشەکا کەفنا هە دیرۆکیدا و نە یا ئان سالا، ئەقە چەندە ژێ دەما شەجەرە دەرپەر (۵۹) دا دیتیت: بآن مشایخ الزیوکی یعنی اجدادهم المشهوره ب بری کاری، ئانکو باپیری

ميرګه ھا به هدينان ژ لايڼ وي څه هاتيه ټافاګرن و ل ديڅ څي حسابڼ، ټانګو باپيرئ ملك خليل (سراج الدين) ل سالآ ۱۳۰۰ز يئ ساخ بوو و ل ديڅ حسابڼ دڅيت ملك خليل ل دوريت سالآ ۱۳۸۰ ز ژ شامئ ګه هشتيټه ټاميدئ ژ بو ټافاګرنا ميرګه ھا به هدينان، هه لبت ټه څه شاشيه و پيزانينيت دروست نينن، چنګو ميرګه ھا به هدينان ب سهدان سالآ بهري ګه هشتنا الملك خليل يئ عه ره بي عه باسي بو ټاميدئ ژ لايڼ كه سه كئ كورد بناڅي (بهاء الدين) كو ژ لايڼ (شه مدينان) څه هاتبوو، هاتيه ټافاګرن و ژ بو زه لالګرنا څي چهندي شرفخان بدليسي دپه رتؤكا شهرفنامه دا، دبپ (۱۳۱) چاڼا عه ره بي، سه باره ت ب هاتنا بهاء الدين و بنه مالا وي ژ شه مدينان بو ټاميدئ ديڅيت: ((وقد نزحو في الاصل من منطقة شمدينان الى العماديه و قبل أن ينزحوا اليها كان أبأوهم و اجدادهم يتولون الحكم في قلعه طارون من اعمال شمدينان.

كان الرجل الذي برح طارون الى العماديه يدعى بهاء الدين، فعرفت اسرته التي تولت في العماديه الحكم عند حكام كردستان و امرائها باسم بهادينان و قد صحت الروايات أن ذريه بهاء الدين تقلدو شئون الحكومه في تلك المنطقة منذ زهاء اربع مئه سنة)).

(۹)

ټه څا هه كه شهرفنامه ل سالآ ۱۵۹۶ز هاتبيته نڅيسين

چنګو د شه جهرېدا هاتيه ګوندي بهرده سور دکه څيته نيزيكي ګوندي نه هري، ديسا ل تخويي څه زا بهرده رهش چ ګوند بناڅي بهرده سور نينن، زيده باري كو (نه هري) ګه له ك يئ ژ بهرده رهش دويړه.

سئ: سه رباري كو دبپ (۷۲) د شه جهرېدا هاتيه كو ګوندي سپيندارئ دکه څيته نيزيكي چيايئ زهنگلي يئ نيزيك ټاميدئ، به لي د. عماد هه ر د بهرپه ر ده همه نا هه ژمار (۲۴۳) دا يئ ګوتئ:

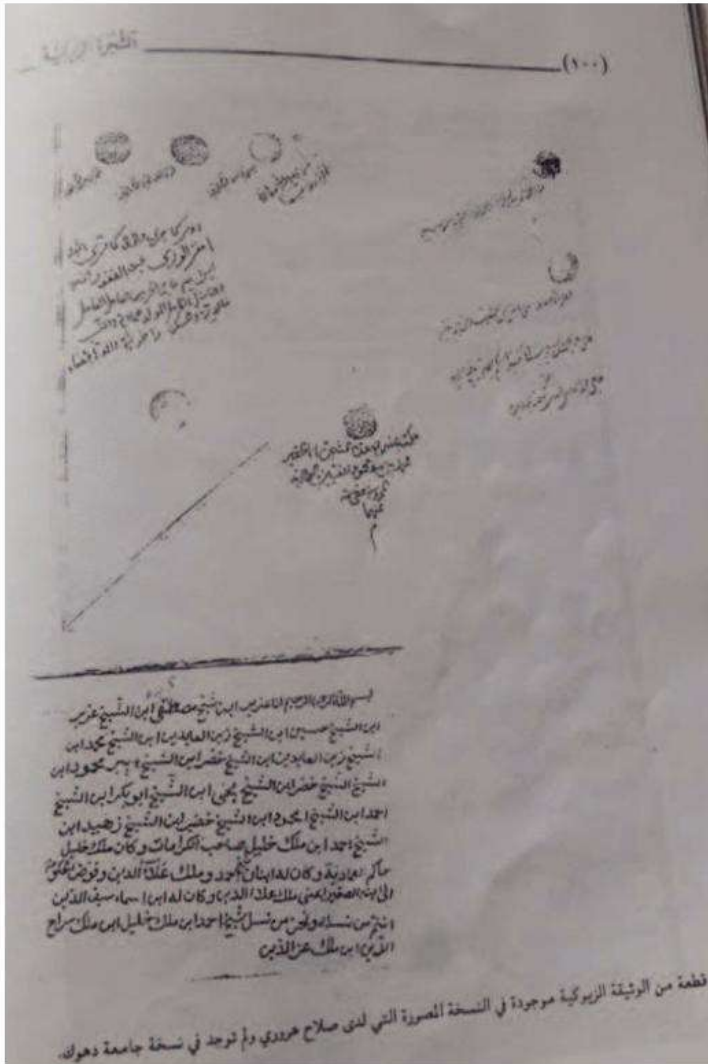
مه به ست ژ سپيندارا ناڅېري ګوندي سپيندارا بهرواري ژيري، بنگومان ټه څه شاشيه، چنګو ګوندي سپيندارا بهرواري ژيري ناکه څيته نيزيك چيايئ زهنگلي و ناکه څيته نيزيك ټاميدئ و د شه جهرېدا مه به ست ژ سپيندارئ ديار دببت ده ما ديڅيت (قريه سپيندار تحت جبل زنكل قرب العماديه).

ره ځنه و ټيبينيټ من ل سه ر ناڅه رؤکا شه جهر من

ټيبيني و ره ځنا من يا سه ره كي ل دوور دېرؤکا سنسلا ميريت ميرګه ھا به هدينانه ټه وا د شه جهرېدا هاتي و ل سه ر ده ستپيكا ټافاګرنا ميرګه ھا به هدينانه و سه رده مي وي يه و بڅي رهنگي ل خاري:

۱- شه جهره زېوکا كه سه ك بناڅي (الملك خليل) كو ژ (نه څيټ خه ليفيت عه باسي يه) خوياكريه كو ژ شامئ هاتبوو شكه فتا بيڅمه و ژ ويړئ چبو ټاميدئ و حوكمداري ل ټاميدئ كريه و بوويه ټافاګرئ ميرګه ھا به هدينان و دبپ (۶۸) شه جهره به حسا نه سه با (الملك خليل) ئ ناڅېري دكه ت و ديڅيت:

((الملك خليل كورئ ملك عزالدين كورئ ملك سراج الدين كورئ محمد يئ ناسيار ب (ابن البركه) كورئ ديماهيم خه ليفي عه باسي المستعصم كو ژ لايئ هولاكوي څه ل سالآ ۱۲۵۸ز هاتيه كوشتن)) و د شه جهرېدا يا هاتي كو مه حمه د كورئ خه ليفه المستعصم ل سالآ ۱۲۷۸ز ل مراغه ل ئيراني وهغه كريه، ديسا د شه جهرېدا هاتيه كو سراج الدين، نه څيئ المستعصم چبو سه ره دانا نه څيئ هولاكوي سولتان محمود غازان ده ما بو سerman بووي، (سولتان محمود غازان ل ساليټ ۱۲۹۴-۱۳۰۳ز حوكمراني كريه) و سراج الدينئ ناڅېري دببته باپيرئ ملك خليل كو ديڅن

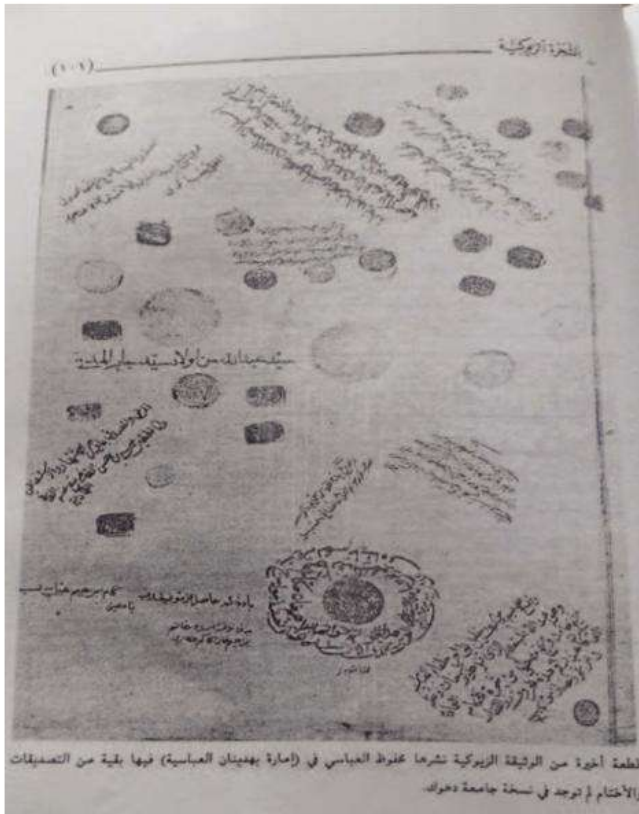
و بهری وئێ سالی ب (٤٠٠) سالان بهاءالدين و کور و نهفییت خو حوکمرانی ل میرگهها ئامیدی کریت، ئانکو ل دوریت سالاً ١٢٠٨ز میرگهها به هیدینان ژ لای بهاءالدين فه هاتیه دانان، نه کو ژ لای الملک خلیل فه کو ل دوریت سالاً ١٣٨٠ز ژ شامی هاتبوو

پشتی شهرخان بدلیسی ژێ چه نیدین دیروکنقیسیت دیرین به حسا میریت میرگهها به هیدینان کریه کو بهری هاتنا الملک خلیل بۆ ئامیدی، نهو حکمران بوون، بۆ میناک: دیروکنقیسی مصری (ابن عبدالظاهر ١٢٢٣ – ١٢٩٣ز) د پهرتووکا خودا (اللطاف الخفيه من السيره الشريفه المملکيه الاشرفيه) دبیت:

ل شوباتا ١٢٩٢ز علاو الدين عهلی ههکاری میری ئامیدی بوو، ههروهسا میژونقیسی مصری القلقشندی (١٣٥٥-١٤١٨ز) د پهرتووکا صبح الاعشى دا دبیت: ل سالاً ٧٤٠میش (١٣٣٩ز) هاجی کورئ عمر میری ئامیدی بوو (کان صاحب العماديه)، ههروهسا میژونقیس (ابن ناقر الجیش) د پهرتووکا خودا (تقیف التعریف) بپ (٤٥-٤٦) نهوا ل سالاً ١٣٧٦ز نقیسی، دبیت:

ل سهردهمی نقیسینا پهرتووک، میر عمادالدين إسماعیل بن علی بن موسا میری ئامیدی بوو (١٠) و ههردوو دیروکنقیسی مصری (ابن الفرات) (١٣٣٥-١٤٠٥) د پهرتووکا تاریخ ابن الفرات بهرگئ نههئ بپ (٣٦١) (١١) و دیسان یئ مصری المقریزی (١٣٦٤-١٤٤٢ز) (١١) د پهرتووکا (السلوک) بهرگئ (٥) بپ (٣٤٥) (١٢)، ههردوو خویا دکهن کو میر عمادالدين ل سالاً ١٣٩٣ز، چوویه دناف سیستهمی حوکمرانییا تهیمور لهنگ دا و دیروکنقیس ابن الفرات یا گوئی (عمادالدين ملك الاكراد). لهوما ب دیتنا من نهو پیزانینیت د شهجه رییدا هاتین کو کهسهک بناقی الملک خلیل یئ عهباسی یئ عه ره ب ئافاکه ری میرگهها به هیدینانه، نه ددروستق و دشاشن و چ راستی بۆ نینه، بهلکو یا دروست نهوه میرگهها به هیدینان ل دوریت سالاً ١٢٠٨ز، ژ لای کهسه کئ کورد بناقی (بهاءالدين) (کو ژ شهمدینان هاتبوو)، هاتیه دروست کرن و میرگهها به هیدینان ناقی خو ژ وی وهرگتیه و پشتی دیچونه کا هویر و وورد یا چه نیدین ژیده ران نه ز گه هشتم وی فه ریژئی کو

الملک الخلیل یئ عهباسی چ جارا نه بوویه میری میرگهها ئامیدی، بهلکو دبیت (ئیحتماله) ناقری وهک صوفی، یان شیخه کئ مهزن ل ئامیدی رۆلئ خو دیتبیت و تهکیهک یان زاویه کا دینی ل ئامیدی هه بیست و ب دیتنا من مریده کئ وی ژ نک خوړا ناقی الملک خلیل یئ عهباسی و ناقی سنسلا خه لیفیت عهباسی و چه ند کور و نهفییت وان ل سهر شهجه را شایخیت زێوکا زیده کریه و هه می میریت ئامیدی و بیست که لا ئیروه و بیست شهمدینان کرینه عهباسی و نه میریت ئامیدی و نه میریت شهمدینان و نه میریت که لا ئیروه، کهس ژ قانا نه عهباسی نه، بهلکو هه می کوردن و خو جهیت ده فره ئی نه، لئ ئیحتماله قان میریت به هیدینا ناز ناقی عهباسی بناقی خو فه کریت، دا صبغه کا دینی و پیروزی بکه فیه سهر حکمرانیان وان دا خه لک و مللهت پتر چه ژئ بکه ن و پتر گوهداریا وانا بکه ن و پشتی مه گه لهک

دیچووونا قتی مژاری کرى، بۆ مه خو یا بۆ کو میریت میرگهها بههدینان کوردن و کوریت کورد و کوردستایینه، لی ب ریازا خهلیفیت عهباسی د داخباربوون، ئەفه ژى یا دروسته کو تو مروقهکى کورد بی لی ب هزر و فکره تو مارکسی بی، ئان تو ئیسلامی بی، ئان شیعه بی، ئان سنی بی. بۆ پتر پترانینا ل دهستپیکا درستبوونا میرگهها بههدینان و چهند پترانییت نوی ل دور چهند میریت دهستپیکى بنیره:

گوتارا مه ل گوڤارا (دیرۆک) هژمار (۲۱) سالا ۲۰۱۹.

۲- تینییا من یا دویئ ئەوه کو ئەو عهره بیا شهجهره پی هاتیه نفیسین، ریزمانا وئ یا لاوازه و نه لیکدایه و مژهوی یه و هندهک جارا بابته ل بهر فهکولهرى بهرزه دبیت، ههتا د.عماد عبدالسلام ژى کو ب توژاندنا شهجهری رابوو،ه، ویژی گازنده ل سه ر ئاویئ نفیسینا شهجهری هه نه و د بپ (۱۷) دا گوته (معلومات تاریخیه مفربه) د هندهک شهجهریدا هه نه.

دههمهن و ژێدهر

- ۱- بۆیه، بهغدا ۱۹۶۸، بپ (۱۰۸-۱۰۹).
- ههروهسا جاسم عبد شلال - (علماء قدموا الى الموصل من الكرد و كوردستان) دهوك ۲۰۱۲، بپ (۲۷)، و ژێدهرت وى ئەفه نه:
- ياسين خيرالله العمري (غايه المرام) بپ ۱۰۸ و ۱۰۹ و پهزۆکا مهحفوز عباسی (اماره بهدینان العباسیه)، میسل ۱۹۶۹، بپ ۱۷۲.
- ههفدیتنهک دکه ل نهفین مهلا ئەحمدهتی شنی زبیارى، هیزا مهلا صالح بهحیا شنی زبیارى ل رۆژا ۲۰۱۸/۹/۱۴.
- ناڤیری مهلا یئ مزگهفتا (۱۱) ی نیلۆنى یه ل بازارى تاكرى.
- ۸- ئەفه چهند ساله که ئەز یئ ل سه ر پهزۆکهکى بنافى (بهزنگارهى، جوگرافیا، دیرۆک، خهبات) کار دکهم و مه ههيامهکا باش ژى بهرههفکریه و نهوژى ئەم یئ تیدا کار دکه یئ.
- ۹- بنیره: الامیر شرفخان البلیسی (شهرفنامه) وهزگێران بۆ ئەزمانن عهره بى:
- مهلا جمیل رۆژبه یانى، چاپا عهره بى، بپ ۲۲۱، دمشق، دار المدی ۲۰۰۷، چاپا سێئ.
- ۱۰- بنیره: د.زارر صدیق (کردستان فى العهد الجلائرى ۱۳۳۷-۱۴۴۱ز)
- بپ (۱۳۷-۱۳۸-۲۲۸).
- ۱۱- ژێدهرتى بهرى
- ۱۲- د.فرهاد حاجى عبوش (الكورد فى مؤلفات المقرئى التاريخيه)
- ههولتیر ۲۰۱۰، بپ (۳۴).

- گورستانا گوندی نافیرى هاتیه فهشارتن، نه کو ل تاكرى هاتیه فهشارتن و ل وى حالتهی ئەو دى عبدالعزیزه کى دپتر بیت.
- ۴- پشکهک ژ شهجهره میریت مېرگهها نامیدین د گوڤارا فهژین هژمار (۲) ل زفستانا ۱۹۹۶ ل دهوك بهلاف بویه
- ۵- بۆ پتر پترانینا ل دور که لا تیره و سهردهم و حاکمیت وئ بنیره:
- ۵- د.عماد عبدالسلام رهتوف- المعجم التاريخى لاماره بهدینان- ههولتیر ۲۰۱۳.
- ب- دهلی تهتهر تیرهوی- تهتهر بهگن تیرهوی و پشکدارى دبرافین تیرین
- و بارزاند، ۱۸۵۰-۱۹۱۰ز، گوڤارا (ئهکادیمیای کوردی) ههژمار (۴۰) هافینا، ۲۰۱۸.
- ۶- گوندی بهردهسۆر، گوندهکتى هوزا بهگزادانه ل دهفهره تهزگهفهر ل ناڤهرا ژۆریا رۆژههلاتا ئورمىن ونههرى، دهما بارزانیئ نهمر و (۵۰۰) ههفالیت خو، پشتی شکهستنا کومارا کوردستان دڤیان ل ناف مزیری ژۆریا بچنه سۆڤههتا جارن،
- ئهو ل ۱۹۴۷/۵/۲۸ ل گوندی بهردهسۆر ببۆنه متهڤان، بنیره عبدالرحمان مهلا حبیب پیرهسالی، پهزۆکا (عهشیرههتی بارزان له نیوان ۱۹۳۱-۱۹۹۱) ههولتیر ۱۰۰۱، بپ ۱۱۵.
- ۷- ژێدهرت مه بۆ پهیداکرنا کورته ژيانناما مهلا ئەحمدهتی شنی زبیارى ئەڤت ل خارینه:
- د.عماد عبدالسلام رهتوف- المعجم التاريخى لاماره بهدینان- ههولتیر ۲۰۱۱، بپ (۲۵-۳۶) و ژێدهرتى وى یئ سهزپشک پهزۆکا (غايه المرام) یا ياسين خيرالله العمري

- ۱- ل دور گوندی بیرسیدا، مه گهلهک پهزۆک و ژێدهر تیکهفهدان و خاندن و مه گهلهک پسپارکى، بهلن ب مخابنیهقه مه ب دروستاهى نهزانى ئەف گونده دکهڤته کیش دهفهری، بهلن ب تهخمینا من ئەف گونده دکهڤته ناڤهرا نامیدین و چهلن و نههرى دا.
- ۲- بۆ ئەمانهتا دیرۆکی دبېژم بهرى من، خاتینا هیزا نازدار جلیل مستهفا، ناڤرى ب سالا مرنا شیخ مهحمید کریه، بهلن وئ ب شاشیقه بهحسکریه و گوته کو شیخ پیر مهحمید ل سالا ۱۹۹۴ز هاتیه سهردونیا یئ، لئ یا دروست ئەوه نهوا مه ناڤرى پیدایى کو سالا ژ دایکبوونا شیخ پیر مهحمید دبیته سالا (۱۴۹۱) چنکو شهجهری یا گوته ناڤرى ل سالا (۱۶۱۱ز) وهغهزکریه و دهما وهغهزکری ژین وى (۱۲۰) سالبوون، خاتینا هیزا نازدار خلیل دپهزۆکا خودا (دور العلموا الكورد فى الدوله العثمانیه فى القرن السادس عشر و السابع عشر) ههولتیر ۲۰۱۳، بپ (۳۵) ئەفه گوته.
- ۳- ل دور کورته ژيانناما شیخ عبدالعزیز ۱۱۳۷-۱۲۰۵ز، کورئ شیخ عبدالقادر گهیلانى، بنیره گوڤارا د.زارر صدیق (زانبارى نوئ له باره ههندیک شۆتنی میژوو ی له کوردستانهوه) گوڤارا ژین ههژمار (۵) سلیمانى ۲۰۱۳، بپ ۵۲-۵۳.
- دکتور زرار دڤى گوڤارا خودا خویا دکته کو ئەو مهزارئ ل گهلیئ شیخ عبدالعزیز ل تاكرى نه مهزارئ شیخ عبدالعزیز عبدالقادر گهیلانى، په چنکو دژێدهرتیت دیرۆکیدنا یا هانى کو شیخ عبدالعزیز شیخ عبدالقادر گهیلانى ل سالا ۲۰۵ز
- ل گوندی (حهیلان) ل رۆژانفا شنکارئ وهغهزکریه و ل

حهفت رۆژیت رهش و دژواریت نه نفالای به هدینان ل ۱۹۸۸ی

مه سعود چه لکی

پشکا دوی

کر بو زیره فانی و چاقدیریا لهشکه ری عیراقتی، قی جاری ریکا مه گه له ک یا دویر بو، بیئت شه رهزا ل ده قهری دزانن کانن ژ مه گلانا هه تا هنداقی گه لیکتی بیکداودا چهندا دویره، ب هه رحال ل گه ل روژه لاتنن ئەم گه هشتین جهنن مه به ستن، مه دیت کو لهشکه ری عیراقتی ب چه کتی گرانشه یی که تی

۲۷ ی ته باخسن

وه کی دوهی سپیدی زوی ئەم هه می ژ وی خهوا کورت رابینشه، دیسان ئەز و چهنده فاله کیت بیشمه رگیت قه ره مان مه قه ستا جهنن دیارکری

پشتي شيفتي دوو پيشمه رگه ههر چه وابت پيدڦيه بچن گه ليني بيشيلي ل چيائي مه تيني، كو باره گايي ليژنا ناوچا ناميدي لئ بو، به لكو هه فاليت ليژني و هه فال (تمر ره مه زان) ي وان بينن و كا چ نه مر و ناگه هي هه نه و وه زعي چاوايه و جهتي مه ژي بو شروفه بكن و كا هم چ بكن، هه ردوو پيشمه رگيت چافنه ترس و په هله وان (تهيب قادر بابيري و ماجد حسين بيدوهي) به ره ڦيا خوه ده ربري كو بچن و نه زڦرنڦه هه تا تشته كي ژ سه روه ري بزنان پاشي بزڦرن ڦه ده ف مه، هه لبت بريارا چوونئ زي يا بسانه هي نه بي، چنكو گه له ك دويره و ڦه ڦه تيانه ژ هه فالو و ريكا چوون و نه زڦريني يه و ده ڦه ر يا بي مروڦ و ژيانه، هه مي يا دبن گه فا له شكه ري عيراقني ڦه و ده ر سعه ته كي دا گوهر نييت بله ز چئ دبن لسه ر عه ردي، هه ردوو هه فالو خاترا خوه ژمه خاست و ڦه ستا چيائي مه تينا كر و گه ليني بيشيلي، هم ژي ماين هه وه داري دونيائي، پشتي هينگي هم نفستين چنكو نه وژي يا فه ره و مه زي ره ڦان و هه وه دار هيلان.

هه فاليت مه گه هشتن گوندي مويسكا و ده رگه لئ له شكه ري عيراقني حه ركه ت ژ سه ر جادا كر و ل ژ هه مي ره خاڦه فسه ركه تن بلندا هيت چيا، هه لبت هندافي گونديت چمبلكي، توشه ميكي، نه و بلندا هي گرتن و سه ري گاپني ركي ل هنداف مه و سه ري مه تيني و ناڦيلا و سه ري ناميدي و ل هه مي ره خا فسه ركه تن و كونترول كامل لسه ر چيا و بلندا هيا كر.

هه رچه وابت هه فاليت مه ييت قه ره مان خوه گه هانده بيشيلي و لوڦري هه پنه تا ليژني ديت و سه رپن، كو نه وژي مژيلي ده رياس بينئ نه ل گه ل نه و هيز و ري كخراويت ژ مه تيني هاتين خار، وه زعي مه بو شروفه كر و به رسڦ وه رگرت كو پيدڦيه هين سه حكن چاره كي هه ر چه وابت بزڦرن ده ف هه فاليت خوه و ناگه هدار بكن كو ب هه ر ږي كه كا هه بت خوه ژناف ده ستيت له شكه ري عيراقني قورنال بكن، چنكو چ شه رو به رگري ناڦين كرن، زڦرين گه له كا بزه حمه ته و ږي كه كا گه له ك دويره و دوژمني كونترول هه مي ږي ك و بلندا هيا كر و پاشي نه و هه ردوو هه فاليت پيشمه رگه چ ژ مه نزانن كا هم ماينه ل جهتي خوه

ريكي و بهر ب باره گايي لقي ټي ك ڦه دچيت، من گوته هه فاليت خوه هه روه كي بزافيت وان نه ڦرو گه له كيت چووينه پيش، هيشتا سپيده زويه هين رابن هه رن ڦه مه گلانا ده ف هه فالو و تيشتي بخون و دناگه هداربن و نه ڦه نه ز دي رابم چم سه ري گاپني ركي هندافي گوندي شمابلا و ناسته نكي دا به رامه ري هيزيت وان بيم ل كاني ماسي و ده شتا دويري و پاشي درهنگ نه ژي دي زڦرم ده ف وه، هه فاليت مه زڦرين و نه ز و هه ر دوو هه فاليت قه ره مان (حسن مسيحا تروانشي و ره مان حجي ئيسف تروانشي) سه ركه تين بو وي خالا ژهه ميا بلندر لسه ري چيائي گاپني ركي به رامه ري كاني ماسي، ب دويرينا، مه ته ماشه ي بزافيت وان كر مه ديت كو تپ تپ يي كوم ڦه دبن و هنده ك دهنگ و قيرقيري دكن و پاشي كوم كوم يي به لاف دبن سه ريت وان گرا و بلندا هيا، وه كي كه لا بي ته نيركي و ده ردورا، هم پتر ژ دوو سعه تا ماين ل وڦري مه زاني وه زع يي به رف هيرشا پياڦه دچت، نه مژي ب وي برسئ و وه ستياڦه زڦرين ده ف هه فاليت خوه ل مه گلانا و زڦنگي و مه ژي تيشته كا سڦك خار، هه فال سعيد كيسته ي به رپرسئ ټيكي بي ژمه گوت چ هه بي نه ڦرو من زي گوتئ بابته بڦي ره نكي يه، هه لبت پشتي نيڦرو ديسان هه فال سعيد كيسته ي ل گه ل چنه د پيشمه رگا چوونه وي جهتي سپيدي هم چوويني ل سه ري چياي و مانه لوڦري هه تا نيزيكي ئيفاره كا درهنگ و پاشي زڦرينه ف ده ف مه مه غره ب گوت والله راسته نه ف شه ڦه نه ز باوه ردكهم هيرشا له شكه ري يا پيا (مشاه) دي ده ست پي كه ت.

۲۷ — ۲۸ ي ته باخن

هه فال سعيد كيسته ي ئيفاره كا درهنگ گه هشته ده ف مه و بو مه به حسئ سه روه ري و لفينيت له شكه ري كر، دياربي كو بيشك نه ف شه ڦه دي هيرشيت پيا و له شكه ري ده ست پيكن ژبه ر هندئ مه كومينه ك كر و ئيدي دڦيت هم بږه ننگه كي دي بير بكن و ده ڦه ر هه مي نه ڦه سي ږوژه كه س لي نينه و چ په يوه ندي و ناگه هي زي مه نينن و چ مروڦ زي مه نه ديتينه و ئيدي بڦي ناوايي نايت، مه بريار دا كو مه غره ب

سعيد کيستهی و هه قال هه می هشیارکرن و وه زع مه بو گوت و پیکهه خوه لیکن و کاربکن کا دی چ کین و چ بریار بدین، هه قال سعیدی گوت هه قال نه زفرینه فه؟ مه گوتی دویره گه له ک به لکی پشتی دوو سی سعه تیت دی دیار بن ئیشه لا، فئجا بو مهژی بریار و حه ره کهت بزه حمهت کهت، ئەم بمینین ل هیثیا هه ردوو هه فالیت خوه ئەم نزاین کانی گه هشتن، خودی نه کت که تن ده ستیت له شکهری دی زفرن؟ نازفرن؟ لکیه نه؟ ئەفه هه می ئیحمالان و نه کو ئەم بمینین ل هیثیی و له بیت درهنگ و روژ ئو ئەمژی قورتال نه بین، دیسان هه که ئەم بچین و هه ستا ریکه کئی بکین دا خوه قورتال بکین هه که هه فالیت مه دساخ بن مه باوه ریه کا موتله ق هه به هه فالیت مه ئەگه ر ریکی بینن دی هه ر زفرن فه، به لی پرسیار ئەوه که نگی؟ ئەم دترسین ل وه ختی مری و بی فایده بگه هن ده فمه هه ردیسان بیت پوژ و ئیدی قورتال نه بین، بریار گه له کا ب زه حمهت و مه سئولیه ته کا مه زنه، به لی دقیت ئیکئی به له بژیرین، مه پیکهه بریاردا کو ئەم دی مینین ل هیثیا هه فالیت خوه، چنکو ناییت ئەم وان جانفیدا ب سانه هی به ئیلین و ئەم چاره نه ئیسی وان نه زاین، ئەم دی مینین به یثی و تانه هیا خودی ئیشه لا دی لده می خوه زفرن فه و ئەم ماینه هشیار و کارکری و لیکن دی و هه وه دار و زیره فان ئو وه خت یی

پشتی قی لئینا له شکهری، ئان نه ماینه، ئەگه ر بزفرن ده ف مه و ئەم لوپری نه ماین ئەو چ بکن پاشی، ئەگه ر نه زفرن به رپرسیاریه کا ئەخلاقی و مروقی و شوهره شگیری یه، نه کو ١٧ هه فده هه فالیت مه مینین ل هیثیا مه و ب ئەگه ری هندی بکه فن ده ستیت له شکهری و ئیدی خلاس نه بن ئەوژی بی وه فایی و بی مروه تی یه، ریکی زی گه له کا دویره و که تن به رده ستی له شکهری عیراقی چ گره نتی و زه مان هه به کو ئەم بگه هین ده ف هه فالیت خوه.

دناقه را فان هه رسی ئەگه ر و هوکارا دا بریارا هه ری دروست وه رگرت نافی خودی ئینا و ب باوه ریه کا مه زن و دلکئی شیرانه که تن ریکی و به ره ف مه زفرین فه و ئەوان باوه ریه کا گه له کا مه زن بخوه هه بی و پاشی ب هه فالیت خوه ژی، ئانکو مه هه بی کو ئەمژی جهی خوه نابه ردین ژبه ر وان، چنکو دی زفرن و مه نایین، هه له بهت نه مومکینه ئەم قی بکین و هه ردوو هه فالیت خوه به ئیلین، ئەم زی ١٧ پیشمه رگه یی ل مه گلانا دنفستی نه بتنی زیره فان و هه وه دار دهشیارن، دوریت سعهت یازده بوو پیشمه رگی قه هه ره مان جعفر حمید هروری ئەز هشیارکرم و گوت رابه مسعود ئەفه له شکهری عیراقی لسه ریت فان چیا و له نداق مه و ده ردوریت مه ئاگر هلکرن و هه می گرت، ئەز زوی رابیم من هه قال

مە ئینا دەری زویکا و ئەم پاشقە زفرینه قە، ئیدی ئەم و لەشکەر و دونیا بی پوژ.

٢٨ ی تەباخی

ل گەل پوژھەلاتی لەشکەری عێراقی ژ ھەمی لاقە دەست ب لقیییت خو کر، ژمەتینی ھاتن خار ژ پوژھەلاتی ھەتا پوژناقایی، ل دەتشتا گری سۆر و سوتکی قە و سەرھەتن سەری بادوکئی و بو گوندیت ئەدنی و سەرھەرۆ و قومری، ئو ھوسال ھەمی دەقەری، دەمی مە ھێستەر و دوشکا خوە ھیلاین، ئەم زفرینه ف پاش، مە قەستا پەحناتیا چیا کر و قەپژا ھنداف مە گلانا، مە دیت کو لەشکەری گوندیت ئیکمائی و شیلازا و خرابە و ھیس و میرکاجیا سۆتن و دانگا چیا ئی مەتینی، مە ژێ چ ریک نەدیتن بتنی تیکە بەرەک مە دیت ل نافەحنا گابنیرکی ئم چووین تیدا و مە خوە ھشاردا، ھەفال سعید کێستە ی و ھکو زێرەفانەکی ما ژدەر قە و چاڤدیری لریکا مە کر کا ل دویف مە پرا دی کەسە ک ئیت ئان نە، ھەلبەت پستی چار پینچ دەقیقا لەشکەری عێراقی گەھشتە جھئی کو مە ھێستەر و بارێ ھێستری لئ ھیلای دیارە بھوکمی خوەا بھێستری قە زانی کو ئەف کارە یی نوی یە، دونیاژی ھاقینە و پیش و پەلەخە و دەوسا گەلەک مروفا دیار بو کانی چاوا و ب چ لاف چووینە، ئەوژی دکەفن دەوسامە و ب وی لایقە دەین، بەلئ مەژی ھزر ل ھندی کر کو دەوسا مە دی بیتە ئاریشە و نیشان بو وان، لەوما مە ھزر دکر زویکا بگەھن مە، پستی نیزیکی ١٥- ٢٠ دەقیقە کا ھەفال سعیدی گوت

بەرف شەستنا شەقن دچت و لەشکەری عێراقی ژ ی پتر یی تەھەشودا دکت، سوپاس بو خودی و ھەر وہکی مە ھیقی و چاڤەپیکری سەعت دووی شەف ھەردوو ھەفالیت مە گەھشتن دەف مە ل مە گلانا، کەیف مە گەلەک ھات کو ئەم و ھەفالیت خوە گەھشتینەف ئیک، ھەرچەندە وەختەکی مری یە درەنگی شەقە لئ چەوابت مرن و ژین پیکڤە خوە شتر و سەرھەرازترە، ھێستەر (دەوار) ھەک یا ل گەل مە بارێ وی دوشکا (١٢.٥ ملم) ھە ل گەل گوللە و RBG و فیشەک و عیتادی زێدە زویکا مە بار کر و ئیدی مە جالی چ ریک نەما کو بیری لئ بکین، چنکو ل ھەمی پەخت مە لەشکەرە و دگرتینە و ریک ھەری نزیک ئەو ھە کو قەستا چیا ئی گابنیرکی بکین و بەلکی بشین ھێشتا پیچە کئی تاری دناف لەشکەری را دەرباس بین پشت جادی ھەر چەندە ئەگەرە کا گەلەکا لاواز بی و گەلەکا بی ئەمەل بی لئ ژوی باشتەر و نیزیکتر نەبۆن، دووریت سەعت نیزیکی دوو و نیقی پتر مە ھەرەکەت کر بو سەری گابنیرکی و بتنی تەھندی کو ل نیزیکی گوندی راقینا دەرباس بین ل جادی و بچین پشت لەشکەری بکەفین، ھەلبەت پتر ژ سەتە کئی ھەتا ئەم سەرکەفتین سەری گابنیرکی و ھیدی ھیدیا ھیتسری و وەستانا مە ئەم گەھشتین ھندافی گوندی راقینا سەری چیا ھەلبەت دونیا زەلال بو و سپیدە گەھشت ئەلندی مە بچاڤ مروف و دەبابە ل سەر جادی دیت ھێشتا نیزیکی نیف سەتە دی ئەم ناگەھین جادی، ئانکو ھەتا ئەم بچین سەر جادی دی پوژ ھەلیت و دقان ھزر و سوحبەتا دا بی گازی و قەرەبالغ و دەنگی لەشکەری لہەر سینگی مە و پیکڤە رابین کو سپیدە یە و قیجا ژ چیا قەستا گوندا بکن بو سووتتی، مەژی ئیدی چ ریک نەمان و بو پوژ و ئەم و ھوکمەت کەتین نافیک، ھەر زووی مە بارێ ھێستری دەینا و مە ھێستەر شەلاند و ئازاد کر کو ئەو ھەفت سال بو شەف و پوژ (شینو) دگەل مەدا و دخمەتا مەدا پینەفیت بو مە ھەمیا کوفان و خەمەکا ئیکجار مەزن بی کو مە شینو ھیلایتنی دەستیت لەشکەری عێراقی دا، بەلئ ئەم نەچاربین ئیدی ئەم نەشیان کو بمنت لگەل مە، شینو ژ مە ھیل و دوشکا خوەژی مە ھیل، ھەرچ گوللە و عیتاد

ئەم زفرینه‌ف وی جەبی یی ئەو ژێ دەرەقین، ئانکو ئیدی رەف ئەما خلاس دەقیقیت دوماهیکی ئە، ئەم پیکه‌هه‌ چووین سەر پیککی ل مه‌گلانا ناف وان تەحتە خیزا و بەرا و ئیدی بو‌ دورا بریار و قەسا دوماهیکی، ل مه‌ نەگرن ئەف چەندە گەلەکا نەخو‌ه‌شە و دەلیشە و دیمەنەکی ناخ هەژینە کو بیژم، بەلی راستیەکە دژیانا مەدا پەیدا‌بوی و هاتە سینگی مە و بو‌ قەدەرا مە یا دوماهیکی، ئەوژی خاتر ژیک خاستنا بکوم و گەردەن پیک ئازا کرناکە ب ساخی و چوونا سەر و ستوی ئیک و دوو ماچکرن و هەمبیزکرنا ئیک و دوو ژیانا چەند سالی‌ت پیکه‌هە د خو‌ه‌شی و نەخو‌ه‌شیادا و هەفالی‌نی و کەنی و وه‌فاداری و حەژیک کەرن.

هەلبەت شەهید بو‌نا پیکه‌هە‌ژی ل پیش چاقی‌ت ئیک و دوو کوفانەکا گەلەکا مەزنە و ئەفە سێ رۆژە مە مرووف نەدیتینە و ئەم نزانین کانی خەلکی مە، مالی‌ت مە، وه‌لاتی مە، ب چ سەر چوون و ب چ چارە‌نقیسن، ئەفان هەمی هوکارا وژدانا مەهەژاند، بەلی ل گەل هندی ژێ هەلبەت مە باوهری ب خو‌ه‌ و ئیرادە و مەزنی‌ا خو‌ه‌ هەبو‌، مە باوهری ب قەدەر و شەهیدینا خو‌ه‌ هەبو‌ و مە باوهری ب پریاز و ئەشقا وه‌لاتی خو‌ه‌ هەبو‌، هەلبەت مە خو‌ه‌ بو‌ وی مرنی و وی پیروزی‌ی بەره‌فکربو‌ و شەهید بو‌ن مەسەلەکا نورمال بو‌ و هەف‌ال سعید کیستی‌ه‌ی کو بخو‌ه‌ قەهرەمانەکا بو‌ و پولی وی ئیکجاری مەزن بو‌ دقان کاودانادا وه‌کی پلنگەکی ب باوهری فە و به‌سته‌کی شۆرەشگیرانە گوت دیارە مرن و گورستانا مە هەمی پیکه‌هە کەت فیری و ئەفە ژێ وه‌فایەکە بو‌ مە هەمی و ئەو سوزی‌ت مە داین ئیک

ئەفە دوژمن ژ هەمی رەخا‌فە یی ل دوری‌ت مە پیدقی یە ل فیری داستانا هەری مەزن به‌یتە قەیدکرن و دەرسا هەری مەزن دوژمن ل‌قیری بینت، ئەم دی شەهید بین، بەلی پیدقی‌ه‌ ب سەدان ژوان ئەم بەری خو‌ه‌ به‌رینین و مه‌گلانا بکین گورستان و چیرۆک و داستان و راست و چەپ پوینن خاری بەر فان بەرا و دەر‌دولا فیشه‌کی پاقی‌زە کو مروفی بکوژی و نافی خودی بینن و ئو بخاترا وه‌ هەمی و گەردەنا وه‌ژی هەمی‌ا ئازا و هەلبەت ئەفە راستی‌ت سەر‌هاتیا مەنە و مەژی ل‌بەر وان بەرا خو‌ه‌ بەلافکر و چەپ‌ری‌ت شەری مرنی و تولفە‌کرنی گرتن و دوژمن

ئەفە ب نک مه‌فە هاتن کا دەرکەفن دا خو‌ه‌ فاری‌کین ژفیری، هەرحال چەن‌سەد مه‌ترەکا ئەم چووین بو‌ ئافری‌زا هنداف مه‌گلانا‌فە، وه‌کی شکەفتەکا بچیک مه‌ دیت ل سەری‌ دولکەکی ژوان مەژی ژ مه‌جوری جەتی خو‌ه‌ تی‌فە‌کر، مه‌گوت حەتا ئەفە ژدوری‌ت مه‌ دویر دکەفن، دیسان هەف‌ال سعید وه‌کو زی‌رەفان و هایدار ما چا‌فە‌ری‌ی پیککی، دیت کو ئەو هی‌زا له‌شکەری یا ب لای ئەفە ده‌یت، گوت وه‌رن دەرکەفن ئەفە تی‌زیک‌ی مە بین و یی بنک مه‌فە تین، ئاری‌شە نینە دی دەرکەفین، بەلی دی کی‌فە چین؟ هەمی دوری‌ت مە بو‌نە له‌شکەر و گوند هەمی گرتن، ب هەر حالی هەمی ئەم ژ وی‌ری دەرکە‌تین، جووت جووت، بی‌را من ده‌یت ئەز و هەف‌الی قەهرەمان کاوه‌ تروانشی ماین ل دوماهی‌کا هەف‌الا، بەلی فی جاری بو‌ کاری شەری، پاشی ئەم ژوردا ب دولی دا چووینە‌فە جەتی ب شەفی ئەم ژێ هاتین (مه‌گلانا) ئیدی بی فەشارتن و خو‌ه‌ پاراستن، هەلبەت تی‌هەنی کاری‌گەر‌یه‌کا مەزن له‌کر و مه‌جورین قەستا ئافی بکین، سبحان الله ده‌فەرا بەرواری ژووری یا بەس ئەو ده‌فەر دبی ئافن، وه‌کی ئافارەکی بچیک چەند زەفیه‌کی‌ت سی‌فا ل دولکەکی ژوان مە دیتن وه‌ختی ئەم ژوردا دچووین مه‌گوت قەستا وی‌ری بکەین ئافا هەمی و فی‌قی‌ی هەمی دا ئافی ژێ فەخوین، کادی چەوابت پاشی بلا بی‌ت، ئەم گەه‌شتینە بنی گاپنیزکی ناف وی ئاقاری، هەلبەت هوکمه‌ت ژێ گەه‌شتی جەپت مە گرتن، ئانکو گەه‌شته هنداف مە، بەلی دو‌یف مەدا نەهاتە خاری، بەلی نورماله‌ چار رەخیت مە هەمی له‌شکەرە و دگرتینە و چ ری‌ک و مه‌فەر مە نەمان.

هەفالی‌ت مە، ئەو جو‌تکی پيشمه‌رگا ئەوی ل بەراهی‌ی دچوون، جعفرحمید هروری و اکرم جری‌س قومری، ژنشکەکی فە ژپه‌هل دوو زه‌لام هاتن بەر سینگی وان، هەردوو‌کا کاری شەری کر، چنکو ئیک و دوو ناسنەکر، هەر ئیکی یا ژوی فە یی دی جەحشکن (حاشا) پاشی ئەوژی دەرکەفتن دوو پيشمه‌رگه‌بی‌ت برایی‌ت ئیک (جعی و صدقی) کوری‌ت مام عمر قدشی، ئەوژی یی ژ رەخ‌ی دی دەرەفن دی قەستا وی جەبی کن ئەوی ئەم ژێ دەرەقین، مه‌ جگاره‌ک لگەل ئیک کیشا و هندەک سی‌ف و ئاف خارن فەخارن و پیکه‌هە ئەوژی ل گەل مە ئەم بو‌ینە (۲۱) پيشمه‌رگه‌

و پاشیرهزهك و پیچهكا ئافى و بیستانكهكى باجانا
 ژى یى ل نیزیك ههین وهكى حجى قدشى دبیژت،
 ههقال سعید کیتستهی گوت باشه بهلى ئەم دترسین
 ئەم جهیت خوه ییت شهپى ژى بهردین و بسلامهتی
 نهگههین ویری ژى، پاشى دى خراپتر لى ئیت، من
 گوتى ئەو ئیحتیمال ژى یا ههی، بهلى ئیحتیمالا
 گههشنتى ژى یا ههی و بهلكى مه نهبینن و پاشى
 بلا ب سانههه تهسلیمی قهدهرى ژى نهبین و خوه
 بکین ئیچیر، گوت راسته وهسایه دى ههما بکهفه
 بهریکى و بیژه ههقالا جووت جووت و ب ستاره بلا
 د دویف وپرا بهین و ئەژى دى مینم ل دوماهیكا وه
 دا ئاگههداربم و دهوسا پیا ژى دى خرابکم، من گوته
 حجى و صدقیی برایی وی بکهفن بهرى مه و داچین
 ویری بن وی کهقرى و من گوته براییت پیشمهگره
 ژى جووت جووت بى دەنگ و رحهت و ب ستاره
 د دویف مهپرا وهرن، حجى و برایی خوه کهتن ری
 لبهرى مه و ئەز و ههقال عزت بنافی ژى ددویف
 پرا ئو پیشمهگرهژى جووت جووت ل دویف مهپرا و
 ههقال سعید ژى ل دوماهیكا ههمیا و ب قهفتهکا
 چولى دهوسیت مهژى خراب کرن و پشتی دوریت
 ١٠ دهیقهکا کیمتر ئەم گههشتین بن بهرى ل سهرى
 دولى لبن وی گری ژ گوندی شیلازا پیداتر ئەف
 رهوشه دوریت سعهت ههشتی سپیدی بی روژا ٢٨

ژى یى مژویله و لسهر خوه یى نیزیکی مه دبت، لى
 هیشتا ئەم نه دیتینه.

٢٩ ی تهباخنى

ههلبهت مه بو شهپى مرنى خوه بهرههفكر و
 ته دبیریت پیدفى مه کرن ئەز و ههقال عزت بنافی
 بهرپرستى سیاسى ریکخراوى لدهف تیک روینشتین
 خاری د دچهپه رهكى دا و بهرامبهرى مه ژى ههقال
 حجى و برایی خوه صدقى دروینشتیین دچهپه رهكى
 دا، من ژى ههر هوسا وهکو پرسیارهك ژ ههقال حجى
 عمر قدشى کر من گوتى حجى هین خه لکى فان
 جهو دهقه رانن ما چ شکهفت بنه ریت قاری نینن
 لقان نیزیکا ئەم خوه بگههینینى، بهلكى خودى
 ستاره و ئەف پیشمهگره ستاره بییت ههتا دبیته
 شهف، گوت والله مسعود ئەف دولا لبهرامبهرى
 مه لبن گوندی شیلازا سهرى وی وهكى شکهفتهکى،
 ئان بن کهقرهكى یا ههی بهس پیچهکى یا دویره و
 حکمهت یا ل دوریت مه ئەز باوه رناکم ئەم بگههین
 ویری و مه نهبینن، من گوتى ب هیقیا خودى قه،
 ئەز چووم دهف ههقال سعیدی من گوتى وهزعهکى
 هووسا یى ههی باشته ئەم بچین قهستا وی بن
 بهرى بکین، چنکو یى قاری یه، نهل سه ر چ ریکایه

لەشکەریت د بەر مەرا ژۆردا د چنە خار مە نابینن و ژێهەل ژێ کەس نائیت کو مە بینن، ئاریشا ژ هەمی یا مەزنتەر ئەووە پۆژ هێشتا زوی یە و هەر سەعتەک بۆ مە گەلە کە ژ بەر فیشەک و عیتادی، چنکو ئەم دپشت راستین شەر هەردی بت، حەتا مە غەرب ئەم دناق لەشکەری دا هەر دی مە بینن، بەلێ هندی و یقەتر بچیت و تیزیکی شەقی باشتەر، تو دایبۆژ ئێکی سەعت پراوەستاند و خودی پۆژ پراوەستاند، مە دگوتە ئێک و دوو بەس گەهشتبا بانگێ ئیفارێ ئیدی مشکیلە نەبی دا شێن شەرەکی باش کین و بەلکی بشەقی ییت ساخ ژناف دەرکەفن، ئەم بین پشکەک ژ واقعێ مە جبور بین خووە بگونجینین لگەل زرووف و قە دەرا خووە، نیفرۆژ شکەست دبن بەری قە ئێک دکوشا یی دی دا بی دەنگ و پیژن بتنی لاشەک و دوو چاقیت زل، سەعت ژ دووی دەر باس بی ئەم ژێ ب هیثیتر کەتین و لەشکەری ژێ هەمی دەقەر کونترۆل کر و ئیدی مژیلی خوارن و بەیئقە دانێ بی، چنکو ئیدی حەزەر و ترس ژێ نەما ل سەر و ئارمانجیت خووە هەمی گرتن و گوند ژێ هەمی سوتن دوی

ی هەقی، ئەو بن پزدا ئەم چووینی گەلەکا مەزن و ئاسن نەبی وەکی بن کەفرەکی بی جهی شەش حەفت مروقەکا هەبی ب پرحەتی و بەرسینگێ وئ هەمی قەکری بی ل هنداڤ دولی یا مسەیتەر بی و مروقی گەلەک دونیا ددیت بتنی بەرەکی درێژ و مەزن دکەت بەرسینگێ مروقی چەند مروقەک دشیان خووە لپشت ستارە بکن و شەری بکن، بەلێ ژ مە جبوری مە ٢١ زەلاما خووە ل بن کەفیری هشاردا، هەلبەتە پشتی ئەم گەهشتین بن وی بەری لەشکەری عیراقی پشتی نیف سەعتەک گەهشتە جهی مە و ژ هەمی رەخ و دورا لەشکەر گەهشت ناڤیک و چ گوند و پیک نەمان هەمی گرتن و مە گلانا جهی مەیی شەری ژێ گرت، ئەم ماین ل بن بەری برسی و تیەنی و چاقی مە ما ل لەشکەری و سەعتی و قە دەرا خووە، تشتی ئەم لی کە تین گرفتێ و شکێ ئەو رەز و کەهنیکا ئاقی بین ئەو ییت تیزیکی مە، ترسا مە ئەوبی قەستا و پیری بکن، هەلبەت هەکە بەینە و پیری دی مە بینن، چنکو ئەم دناشکرابین بۆ تیزیکی و هێشتا پۆژ زووی یە، ژلایەکی دیکە ئەم ل سەر چ پیکانین و ئەو

دەمی دا جندی یەك، لەشكەرەك ژێهەل هات
ئو یی گازی هەندەكا دكت و یی بنك مەفە
تیت، هەقال سعیدی گوت ئەفە دوستی
مەیی هات قەستا مەدكت، بەلئ یی بتنی
یە ژێهەلئ تیت، پینەفیت ئەفە دی زروفا
گوهرت، فێجا خوە حازرکن، بیرامن تیت
هەقال عزت بنافی گوت دی وەرە مانئ تو
هەر هاتی کاکە بخودئ یا تە دی هەر بەری
یا مە چت، پیلەکا کەنیئ نەژدل و ددل داژی
مەکر، بریار بی ئەو کو دەنگ نەکین حەتا
مە دینت بەلکی بکەری فە بگرین و پیلین
ل گەل خوە ئەگەر کارفەدان نەبت و شخو
هەکە کر دەنگ و دول هەلبەت ئەفە بی
شەر ئو هیشتا گەلەک زووی یە، تەقدیر و
شەر و خیر ژدەف خودئ نە، باوەربکن سەد
مەترەکا نژیکی مەبی هەندەکا ژ مە پیدال
دەستئ راستئ گازیکرئ و ویژی بادا بو دەف
وان ئو چوو، مە دەقیقە هژمارتن کا هندی
ویفەتر بچت هیفی ژ ی پترەو بو شەری ژ ی
زەرەر کیمترن، دیسان دوژمن ژ ی رحەتر لئ
تیت و فێجا گروپ گروپ، سری، سری، بەلاف
دبن و حازرینت بنهجهیا شەفئ دکن.

لکیفە دەرکەفین چنکو مە چ پیزاین نینن، بەلئ
دەفەر تیکدا بی لەشکەر و و دویکیل و ناگر، بریار
بی ئەو کو جووت جووت و گەلەک دویری ئیک
کو بەس هەقالیت بەری خوە بینن ل بەر چاقیت
تە بەرزە نەبیت، هیدی و لەسەر خوە و ب ئیمان
و باەری نوکە ئەم دی بەرەف رۆژناقای فە چین کا
لکیرئ دەرەت چیی دی لویرئ دەرەباسی پشت
جادئ بین، دوژمن مەشە یی دریکئ دا شەر و لیکدان
ژی بەلکی پەیدا بن، بەلئ شەفە و یاری و سەرکەفتن
بو مەیه ئیشەللا و پاشقە زفرین نینە هەر لیدان و
فەکرنا ریکئ یە ییت ساخ تقيت دەرەباس بن پشت
جادئ، ب وی باهری و حەماس و هیثیه کا مەزن فە
هەقال سعید کیتسە ل گەل حجی قدشی کەتن
بەریکئ و جووت جووت پيشمه‌رگە د دويف دا و ئەز
و پيشمه‌رگئ قەهرمان جمیل عمر هروری (سەرحو)
ل دوماهیکی و مە نافئ خودئ ئینا و بەرئ خوە دا
قەدەرئ.

رۆژ ل وان ئافا بوو، لئ مە ژنوی هەلات و بو مە
وەکی داخاز و خیالەکی بی واللە بەس خودئ
ئەم ستار کرین هەکە نەجهو دەرەفئ ستارئ بی،
مالا خودئ ئافا ل مە بی شەف و لەشکەری ژ ی
دادا جهیئ خوە ییت دیارکری و روینشت، بەلئ
هەندی یی بووش بی ئەرد هەمی گرت، بەلئ هەر
چەوابت ئیدی خلاس عیراق هەمی نەشیت مە
بگرت ب شەفئ، بەری هەمی هەقال سعید ژبن
کەفیری دەرکەت، نیرینه کا هویر کر ل دەرەدوریت
مە و پاشی گوت کت کت دەرکەفن هەرن سەر
کەهنيکا هە، هەندەک ئافئ فەخون و خوە بشدین
و لیک بدن، ئەم هەمی لەسەر وی کەهنيکی فیک
کەتین و مە خوە شدان و نافئ خود ئینا فێجا دورا
مە ئو شەفئ یە حەتا سپیدئ کا دی لکیرئ و چەوا
سەرەدەر و دەرەباس بین و بقی زکی برسی فە دی
ل گەل لەشکەری دوژمنی ب چ سەر دەرکەفین و

سهدار هیتوتی

قهومینیت گرنگ ل سهردهمی شورهشیت کوردستانی ل دیرهلوکی

گرنتا مهخفرا هاریکی

ل روژا ۱۹۶۱/۹/۸ ئی هیزه کا پیشمه رگه ی کو ژ یازده که سا
پیکدهات، هیرش دبه نه سهر مهخفرا هاریکی یا پولیسا و
شیان ده ستا داننه سهر.

ئه ف پیشمه رگه کو هه می خه لکی ده شتازی بوون
ب سهرکیشیا سه لیم عه بدورحمان هه سنبه کری
و حه جی بهرۆ چه لکی ب هه فکاریا عریف چاوشی
مهخفهری (مسته فا ئوره ماری) شیان قی ده ست که فتی
قهیدبکه ن و بی زیان ده ست داننه سهر مهخفهری.

دیره لوک، نافه نده کی بهرکه تیه د نا فا بزاقا گه لی
کورد دا، ئه ف ده قه ره بوویه شاهد هه می
شورهش و سهرهلدانیت گه لی مه، چمکی هه م
یا تیزیکی بارزان بوو و هه م ژی خالا پیکه گریدانا
هه ردو پاریزگه هییت ده وک و هه قلیری بوویه و
ژ بلی قی ئیکتی ده قه ریا ئاسییه و چیا ییت وی
گه له ک ددژوارن.

ل سهر ئاخا قی ده قه رتی ئه ف قهومینه و گه له ک
قهومینیت دیتر ژی قهومینه، له ورا مه خاستیه
ئاقریی بدینه هنده کا ژ وان.

.....

لیدانا قووت سەیارە ل دوتازا

بەرى دەستپىكرنا شورەشا ئىلۋنى ل رۆژا ۱۱ ئىلۋنا ۱۹۶۱ئى پىشمەرگىت سەر ب رىكخستيا نىروە قە يا پارتى ديموكراتى كوردستان، كو ژ دەهان پىشمەرگا پىكدهاتن ل رۆژا ۱۰/۹/۱۹۶۱ هېرشېرنە سەر هېزا (پوليسىت قووت سەيارە) ل گوندى دوتازا و شيان د دەمەكئى بلەز دا وئى سريى پويچكەن.

د قى هېرشا پىشمەرگا دا گەلەك ژ چەكدارىت حكومهتئى ب ئىخسىرى كەفتنە دەستىت پىشمەرگەى و پاشى بو ئامپىدىئى هاتنە رەوانە كرن و دەينى دەمىدا پىشمەرگەيا ۱۹ پوليس كوشتن و بريندار كرن، كو ۷ ژ وان ب دەستىت پىشمەرگەى هاتنە كوشتن.

د شەرى ل سەر قووت سەيارى دا پىشمەرگەى دەست دانا سەر چەك و جەبلخاننىت وان و پاشى ئەو دەسكەفتى ل سەر گوندىت كو پىشمەرگىت وان پشكدارى د شەرى دا كرى هاتنە بەلاقكرن.

د قى شەرى دا كو هەشت فروكا دو رۆژا شەپهكئى گران كرى ل هەمبەرى پىشمەرگەى ئەو بوو ل رۆژا ۱۱ ئىلۋنى چەكدارىت حكومهتئى شكەستن و سريا خو چولكرن و رەفین.

هەندەك ژ پشكدارىت قى شەرى

(دەروپش هېتتى، كو سەرقلوئى قولەكئى پىشمەرگا بوو، تاها هېتتى ئەو ژى سەرقلوئى پىشمەرگا بوو، نوح عەبدولا هېتتى، هنگى بەرپرسئى شانەكا پارتى بوو ل گوندى هېتتى و دوى شەرى دا هاتنە شەهيدكرن، حەجى بەرۆ چەلكى ئەندامەكئى كەفتن پارتى، سەلىم عەبدوهرحمان هەسنبەكرى بەرپرسئى رىكخستىەكا پارتى بوو ل دەشتازى، ئەحمەد مېرگى، سەعدولا رەمەزان هېتتى، كو د قى شەرى دا ب گرانى بريندار بىوو).

سەرھەلدانا شاگردا ل دىرەلوكن

ل نەورۆژا سالا ۱۹۸۶ئى پۆلەك ژ شاگردىت تخويىئى دىرەلوكن ل تاخى ئازادى يئى نوکە كو د كەفن دا ب (سەردەشتى) بەرنىاس بوو، رابوون دا ئاگرى نەورۆژى پىروزكەن و پاشى مەشا وان بەر ب خو نىشادانى و سەرھەلدانەكا شاگردا قىت و رىيقانا وان بو نافت دىرەلوكن دىت، ئەو شاگرد كو دەسپىكئى پۆلەكا كىم بوون ژ ئالىگرىت پارتى ديموكراتى كوردستان، پاشى هيدى هيدى بەر ب زېدەبوونى دچن و ئالا كوردستانى ب شىتكا خورتىت كورد دەپتە دروستكرن و ب ستران و داوہتا دخازن ب مەشن و دىرەلوكن ئازادكەن. لى ئەف خوشى و گەرمىا د لەشى وان دا دىقەلانكىت رزىمى ترساندن، لەوا رابوون لوبىليا تەنگا خو ئىخستە سىنگى شاگردا و قەرىزا قى كەلزانى ب خوينا دو شاگردان هاتە رەنگكرن و ئەف سەرھەلدانە چو د نافت روپەلىت دىرۆكئى دا.

داستانا دىرەلوكن

ئىك ژ وان داستانىت كىم مىناك و قەھرمانانە يىت پىشمەرگەى ل شوپرەشا گولانى، داستانا دىرەلوكن بوو. ئەف شەپھ ل شەفا ۱۱ ل سەر ۱۲ يئى كانوينا دويى يا سالا ۱۹۸۸ئى ب دەستى پىشمەرگەى هاتە قەيدكرن. ئەف داستانە ب فەرمانا سەرۆك بارزانى هاتە دەسپىكرن، پشتى كو دويقەلانكىت رزىمى تەناهى بو خەلكى دەقەرى نەهىلاى، ئەو بوو ب چاقدىريا بەرپرسئى لقا ئىك و هەمى چەكدارىت سەر ب لژىت (ئامپىدى، زاخو، دەوك، شىخان، ئاكرى، گولان) قە و خەلكى كوردپەرورەرى دىرەلوكن، پىشمەرگە شيا گورزەكئى كوژەك ل رزىمى بدەت.

كوشتا رىقەبەرىن ناحيا بىو

ب چاقدىريا رىكخستيا نىروە يا پارتى ديموكراتى كوردستان، ل رۆژا ۱۰/۹/۱۹۶۱ئى كۆمەك ژ ئەندام و ئالىگرىت پارتى (مەلا حەمدى عەبدولمەجىد سەلەفى كو هنگى بەرپرسئى رىكخستىت بوو، محەمد سەدىق سالىح نىروەى، مەلا ئەحمەد دوتازا، ئەحمەد مستەفا شىنگىن سىنى، مەم ئەسكەندەر سەرنى) كو ئەندامىت رىكخستىت بوون، دگەل قولەك ژ پىشمەرگىت دەقەرا نىروە هېرشكرنە سەر بارەگەھى رىقەبەرىا ناحيا بىو و شيان دەستدانە سەر بارەگەھى و رىقەبەرى ناحىي ب نافتى (رەشىد تالەبانى) بكوژن.

داستانا گرتتا سريا چەلكى

ئەف شەپھ دەستكەفتەكئى باشبوو بو پىشمەرگەى د سالا ۱۹۶۱ئى دا ل دىرەلوكن، ل رۆژا ۹/ئىلۋنا/۱۹۶۱ئى ب بىرەرەكا شىخ ئەحمەدى بارزانى و سەركىشى نەمر مستەفا بارزانى و ب پشتەقانى و بەرھەفيا خەلكى دەشتازى و هېتوتى و نىروە و رەشاقە هاتە دەستپىكرن. ئەف سريە هەشت رۆژان بەرى كو بكەفىت ب سەركىشيا (مىلازم عەبدوالخالىق عەبدوالعەزىز مىلاوى) ل بانبا چەلكى دەپتە دانان، ئارمانا كونسولكرنا دەقەرى ب تەقايى ژ هەمى لىقنەكا پىشمەرگا بوو. پشتى كو خەلك نەچاربووى و سەركىشيا پارتى بىراردى كو ئەف سريە بەپتە راكرن، پشتى پىشمەرگەبى خو بەرھەفكرى ژ چار ئالىانقە هېرشېرە سەر سريى و شەپهكئى گران د نافتەرا وان و چەكدارىت حكومهتا ئىراقى دا قەومى و ژ بو پشتەفانىكرنا چەكدارىت خو حكومەت نەچار بوو كو فروكا بكاربىنىت.

قه‌هره‌مانانه ب خوینا دو شه‌هیدان هاته قه‌یدکرن (شه‌هید کامل عه‌بدولا تروانشی، شه‌هید یوسف محمه‌د سهره‌روی).

درونده‌یا رژیما به‌عس ل دیره‌لوکی

کیمیابارانکرنا گوندی زیوه‌شکان

رژیما هه‌پفتی کو ب هه‌می هیزا خو هه‌رده‌م بزافا تیکدان و نه‌هیلانا بزافا رزگاربخو‌ازا کوردی ب سهرکیشیا پارتی کریه، ل رۆژا ٥٠ خزی‌رانا ١٩٨٧ ئی و د کریاره‌کا هوفانه و دژی مروفانیی دا، ب ریکا فروکا باره‌گه‌هی لقا تیک یا پارتی دیموکراتی کوردستان و باره‌گه‌هی حزبا کومونیسیت یا ئیراقی ل گوندی زیوه‌شکان ل تخویبی ناخیا دیره‌لوکی کرنه ئارمانجا خو و کیمیا ل سهر وی ده‌قه‌ری باراند و هژماره‌کا پیشمه‌رگا د وی کریارا چه‌په‌لدا بریندار بوون، نه‌خاسمه پیشمه‌رگیت حزبا کومونیسیت. له‌وا ههر پشتی قی کاری هوفانه، پارتی دیموکراتی کوردستان ب ریکا ری‌خستییت خو ده‌ست ده‌ته هه‌وه‌کا هشیارکرنا خه‌لکی داکو خه‌لک ژ فان ره‌نگه کریارا د بی زیان بن.

هه‌روه‌سا د هه‌وا نه‌فالا دا و ل سالا ١٩٨٨ رژیما به‌عس گوندی شپانه ل ده‌قه‌را به‌ری گاره‌ی ژی کیمیاباران دکه‌ت و د قه‌پژا قی کاری چه‌په‌ل دا زیان به‌ر ب خه‌لکی و ده‌قه‌ری دکه‌فن.

نه‌نفالکرنا خه‌لکی

پشتی هه‌فت نه‌نفالیی تیک ل دویش تیک، رژیما هه‌پفتی یا به‌عس نه‌فالا هه‌شتن ل تخویبی پارێزگه‌ها ده‌وک و ده‌قه‌را به‌هدینا ل ری‌که‌فتی ١٩٨٨/٨/٢٥ دا ده‌سپیکر و هژماره‌کا تیکجار زیده یا خه‌لکی د قی نه‌نفالی دا بریان و ب ده‌ها گوند هاتن خرابکرن، نه‌قی نه‌نفالی کو ژ هه‌می گرتبوو، پیلا وی یا ره‌ش گه‌هسته دیره‌لوکی ژی و ب ده‌ها کس ژ وه‌لاتییت قی ده‌قه‌ری د ناف وان پیللیت ره‌ش دا مرن، نه‌ق کسیت هه‌نی سهر ب ئولی مه‌سیحی و ئیسلامی بوون و کاربده‌ستیت رژیما چ جوداهی نه ئیخستنه د نافه‌را ئول و توخم و ژی دا، هه‌می وه‌کی تیک قردکرن.

دیره‌لوک جه‌کی ستراتیژی بوو ژ بو رژیما به‌عس، چمکی نه‌ف ده‌قه‌ره دکه‌فتنه دنافه‌را ههر دو چاییت مه‌تین و گاره‌ی دا و ل سهر ریکا بارزان- ئامیدی بوو، له‌وا ههر ل بیادی هه‌تا شیلادزی و سیری ب تیکجاری که‌فته به‌ر هیرشه‌کا پلان دارشتی یا پیشمه‌رگه‌ی، کو مراد ژی ١٢٠ جه و نافه‌ندی رژیما بوون، ههر ژ باره‌گه‌هی سی فوه‌جیت جاشا و ری‌قه‌به‌ریا ناخیا دیره‌لوکی و نافه‌ندی پولیس و ری‌خراوا حزبا به‌عس و ره‌بییت (زالگه‌ه) ناف کومه‌لگه‌هی.

ده‌ستکه‌فتیت پیشمه‌رگه‌ی د قی داستانی دا د بی میناک بوون، نه‌و شیان پتری هزار جاش و خو‌فروش و دویره‌لانکیت به‌عسیا ئیخسیرکه‌ن، دکه‌ل هژماره‌کا باش ژ چه‌کی وجه‌بلخانی.

هه‌له‌ت ژ بو قی سهرکه‌فتنی، د قی داستانی دا ١٣ پیشمه‌رگه‌گه‌هسته کاروانی شه‌هیدان (شه‌هید بۆره‌هان ئیسمائیل ئامیدی، شه‌هید خسرو حسین بامه‌رنی، شه‌هید سه‌عدی محمه‌د نه‌لکیشکی، شه‌هید که‌ره‌م یزدین هیتیتی، شه‌هید سه‌ید حسین ئامیدی، شه‌هید سام عه‌بدولخالق سهرنی، شه‌هید که‌ریم سه‌عید شندوخ، شه‌هید نه‌حمه‌د غازی، شه‌هید له‌زگین یاسین سیری، شه‌هید عزه‌دین ئیسمائیل گوران، شه‌هید نه‌سوه‌د ئیسمائیل به‌رواری، شه‌هید مه‌ناف موسا ره‌شاقه‌ی، شه‌هید هه‌سه‌ن میرگه‌تی).

داستانا فه‌وجا به‌رچی

فه‌وجا به‌رچی، ژ باره‌گه‌هی فوه‌جی و ده‌ه باره‌گه‌هیت سریا و ره‌بیا پیکده‌ت و دکه‌فته ناف گوندی به‌رچی، نه‌ف گونده ل نافه‌را دیره‌لوک- ئامیدی یه و دکه‌فته سهر جادا گشتی.

ژ بو پیروز راگرتا ری‌که‌فتنا ١١ ئاداری، پیشمه‌رگیت پارتی دیموکراتی کوردستان ب هه‌فپشکی دکه‌ل حزبا کومونیسیت، پشتی داریتنا پلانه‌کا هویر، شیان ل شه‌فا ١١ ل سهر ١٢ ئادارا سالا ١٩٨٨ ئی هیرشی فه‌وجا به‌رچی بکه‌ن.

د قی هیرشی دا پیشمه‌رگه‌یا ژ چه‌ند نالیه‌کا قه‌ هیرشی باره‌گه‌هی فوه‌جی و سریا کرن و د ده‌مه‌کی کیمدا شیان سهرکه‌فتنی قه‌یدبکه‌ن و گه‌له‌ک جاش و خو‌فروشا بگرن و ژ بلی قی تیک ب ده‌ها پارچیت چه‌کی و جه‌بلخانه ب ده‌ست پیشمه‌رگه‌ی که‌فتن.

ژ بلی هژماره‌کا بریندارا ژ هیزا پیشمه‌رگه‌ی، نه‌ف داستانا

ژیده‌ر

* هه‌قه‌دینه‌ک دکه‌ل حاجی ئیراهیم ده‌رویش هیتوتی، ل رۆژا (٢٠١٥/١/١٥) قی ل دیره‌لوکی.

* هه‌قه‌دینه‌ک دکه‌ل پیشمه‌رگن کومارا مهابادی (سه‌لیم نادق) ل دیره‌لوکی، (٢٠١٥/٤/٢).

* دبدره‌ک دکه‌ل نه‌حمه‌د میزگی ل رۆژا (٢٠١٤/١٢/٤) ل گوندی میزگی.

* ئیجسان ئامیدی، ده‌من هزر دینه‌گوله، چاپا تیکن، چاپانا خانی- (ده‌وک ٢٠١٠ز).

* عه‌لی به‌ندی، نه‌نفالکرنا به‌هدینان، به‌رگن تیکن، چاپانا خه‌بات- (ده‌وک ٢٠٠١ز).

* وه‌سفی هه‌سه‌ن، پینج داستانی ده‌سپیکا شوره‌شا ئیلون ل ده‌قه‌را به‌هدینان ١٩٦١-١٩٦٣.

* وه‌سفی هه‌سه‌ن، ده‌سپیکا شوره‌شا ئیلون ل ده‌قه‌را ئامیدی ١٩٦١-١٩٦٣.

* هه‌قه‌دینه‌ک دکه‌ل جه‌جی به‌رو چه‌لکی ل رۆژا (٢٠١٥/٤/٢) ل گوندی چه‌لکی.

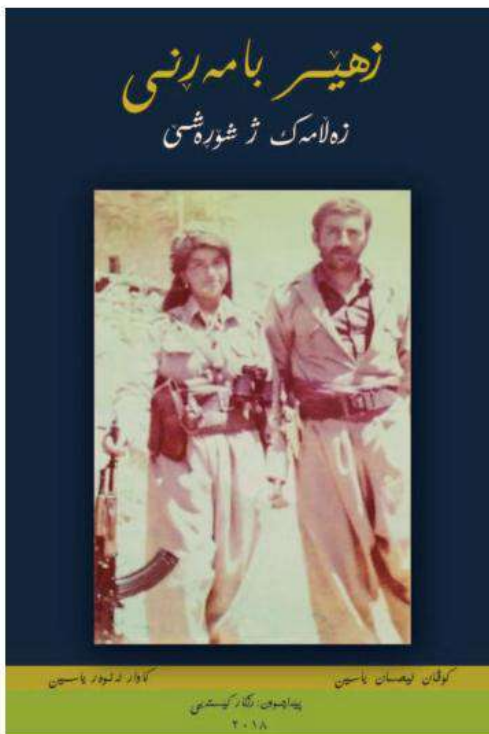
زهیر بامهرنی

زهلامهک ژ شورهشی

کاوار نه‌نوه‌ر

بوینه، هه‌روه‌کی پێزانین گه‌هشتینه مه‌هه‌ر ژ سالیته ۱۸۰۰ مه‌یا به‌حسکری، به‌لئ مه‌سال و روژ و هه‌یف دیارنه‌کرینه، چنکی چ گروفتی دروست لبه‌ر ده‌ستی مه‌نه‌بوون، دیسا مه‌به‌حسئ سالوخه‌تیت (زهیر) کریه کو نه‌و سالوخه‌ت هه‌می نه‌و ئاخفتن بوون نه‌وئت هه‌قال و هه‌چه‌په‌ریت وی بو مه‌گوتین و فه‌گیرین، کو ب راستی زهلامه‌کئ قه‌هره‌مان بوو، وی بزاف و خه‌باته‌کا گه‌له‌ک مه‌زن سه‌خمه‌راتی کوردینیئ کریه، ژبلی مالا وی ده‌یک باب، خیشک برا، هه‌فژین، هه‌می سه‌خمه‌راتی کوردینیئ مشه‌خت و زیندانی بوینه و هاتینه ئازاردان، نه‌و هه‌چه‌په‌ریت (زهیر) دیده‌فانن کو چ نه‌وه‌یی مه‌دکتییدا نه‌نقیسینه ژ راستی زیده‌تر، مه‌قوناغا سالا ۱۹۶۸-۱۹۹۱ یا بزاف و خه‌باتا (زهیر) ی یا وه‌رگرتی، زهیر بامهرنی ل سالا ۱۹۵۳ ل بامهرنی هاتیه دژیانیدا، ده‌می بویه پیشمه‌رگه ل سالا ۱۹۶۸ ژبی وی ۱۶ سالبوون، مه‌به‌حسئ وان شه‌ر و لئین و قه‌ومینا یا کری یته کو زهیر دگه‌لدا، فه‌رژا وان مه‌یا دیارکری، دبه‌ره‌فین بو هه‌ر نقیسانه‌کا زیده مه‌نقیسیبیت کو نه‌وئت هه‌چه‌په‌ریت وی بو مه‌به‌حس نه‌کریبیت نه‌وئت مه‌چاڤیکه‌فتن دگه‌لکری، پتیا وان شه‌ریت مه‌به‌حس لیگری نه‌و شه‌رن یته زهیری و هه‌چه‌په‌ریت خو ل دژی رژیما به‌عس یا عیراقئ

و پاسداریت کومارا ئیسلامیا ئیرانی کرین، دیسا مه‌رۆلئ وان پیشمه‌رگه‌ها یی دیارکری یته دگه‌ل زهیر بامهرنی، نه‌و مه‌به‌حسئ زیندانیته دگه‌ل مالباتا زهیری زیندانی بوین کریه، دیسان نه‌و شه‌هیدیت ژ بو بزافا ئاشتیخوازی و ب ده‌ستقه‌ئینانا مافیت مله‌تی دگه‌ل زهیری شه‌هید بوین، مه‌شکلته وان د دویمه‌یا کتییدا یته به‌لاکری، نه‌م فن چهندی ددکرین کو مه‌چ کیماسی د کتییدا نه‌کرینه، ل ده‌رازینکی مه‌یا نقیسای (چ تشت دبی کیماسی نینن، خودی مه‌زن تی نه‌بیت).

دراستیدا هه‌ر کهسه‌ک لئینی بکه‌ت، نه‌و کاره‌کی بکه‌ت، ب فیان و ده‌ستیت پاقر، نه‌ه‌ف چهنده دبیته باشیه‌ک ده‌رحه‌ق وه‌لاتی، وه‌لاتی مه‌پیدفی ب مه‌هه‌میا هه‌یه، نه‌مه‌ژی پیدفی هه‌ر ب کوردستان هه‌یه، چنکی ئاخ یا خوشتقی یه، نه‌خاسمه وه‌لاته‌ک وه‌ک کوردستان، له‌وما یا پیدفی یه به‌رامبه‌ر فی وه‌لاتی دلسۆز و راست دروستین، هه‌رده‌م ئاماده‌بین بو خوگۆریکرنی پێخه‌مه‌ت ئازادی و خوراگری و سه‌رکه‌فتن، دیروکا کوردان یا تژییه ژ

وان زهلاما یته کو خودی خه‌لات ژیرا به‌خشین، وه‌ک جساره‌ت و چه‌له‌نگی و زانین و وه‌لات پاریزی. کتیبا (زهیر بامهرنی، زهلامه‌ک ژ شوره‌شی) ژ نقیسینا (کوفان ئیحسان یاسین، کاوار نه‌نوه‌ر یاسین) نه‌و فیدچوونا نه‌زمانی (رزگار کیتسه‌ی) و چاڤکرنا کتیبا ژ لایئ (تیروان نوری بامهرنی) فه‌یا هاتیه چاڤکرنا وه‌لاکرن، لده‌می مه‌بریاردای کو ب فی کاری رابین نه‌و ژ چاڤکرنا کتیبه‌کئ لسه‌ر قه‌هره‌مانه‌کئ کورد چیکه‌ین، کو بوویه چه‌په‌ر و بوویه ئالاق، بوویه تشته‌کئ وه‌لات پیدفی، مه‌به‌رینیا هه‌ر ئیک ژ ده‌ستخوشی و سوپاسی و گازنده و ره‌خه‌دکر، هه‌ر ژ نافئ کتیبا و هه‌تا دیماهیک به‌رپه‌ر مه‌هه‌ر ئیک ژ وان ره‌خه‌یان

مه‌ب سینگه‌کئ به‌رفه‌ه‌یا وه‌رگرتی و دی وه‌رگرتی و نه‌م د به‌رپرسین ژ وی چهندی یاکو مه‌دکتییدا نقیسای، نه‌و دیکومیتنا مه‌ژی نه‌و هه‌قال و هه‌چه‌په‌ریت شه‌هید (زهیر) یه نه‌وئت مه‌چاڤیکه‌فتن دگه‌لداکری، دیسا نه‌و کتیبیت مه‌کرینه ژیده‌ر کو به‌حسئ (زهیر) یته هاتیه‌کرن.

دکتییدا مه‌ئاڤری دایه بنیاتی بنه‌مالا شه‌هید زهیر بامهرنی و مه‌دیارکریه‌کا چاوا و ژ کیشه هاتینه بامهرنی و رویدانیته بنه‌مالا وی یته گریدای وه‌لاتی و مله‌تینن دچاوا

زبارة د جفاكی كوردهواریدا

دقهرا به هدینا وهك میناك

جهمیل شیلازی

رهنگیت زبارة

ههلبهت زبارة ب گهلهگ رهنگا ههنه، لی یین فهه:
 ۱- زبارة ب ههروه و ب چهزکرنه خو.

۲- زبارة ب کوتهکی و ب ههروه.

۱- ئەفه ئەو زبارةنه ییت خهلهک لدویف دلئ خو دکهن، دهستئ هاریشولین بو ئیک دریزدکهن، ئەو زی دیسان دبنه دوو رهنگ:

أ- زبارة بئ بهرامبهه (ب ههروه)، ئانکو هاری ئیک دکهن بئ بهرامبهه (نه ب پاره و نه ب پاله).. چیدبیت ئەف رهنگی زباری وهک دریزکرنه دهستئ هاریشولین بو مروفتیت پیتئشی د گوندی دا با، یان ههتا بو هندهک جها وهک شولهکی خیرئ، وهکی؛ زباریت دارا و ههه شولهکی پیتئشی ببانئ ل تهکیا و مزگهفتا، کو خهلهکی ههست ب وی چهندي ذکر ئەفه جهیت زانستیت دینی و عیادهتی نه لهوا ههه شولهکی بو کرانه، ههه زکرن ئەفه بو خودی

زبارة لدویف تیگهه و پیناسئ ئانکو شولئ بکوم (العمل الجماعي)، ب ئانکویا شولئ بکوم و ههروه (بهلاش)، کو د ناقا جفاکی کوردهواریدا ئەفه ژ تیتالیت گهلهک بهرکهفتییت جفاکی کوردهواری بوون، چونکه گهلهک کهس ههبوون د مالا خوڤا تهئ ریجبهههک بوو، دبیت مالباتهکا بو ش خودانکریا و دستوهئ ویدا بان، لهوا نه دشیا وی مالی ب دورستی خودانکهت، چنکی شولئ گوندا گهلهکی ب زهمهت بوو ههه ژ جووت و کیلی و پهه و چهیوانا بگهه قیپا وهه.. ههتد. ژ بهه فئ چهندي دناف گوندا خهلهکی ههه د هاریشولیتا کرن، لهوا زبارة ئیک ژ وان کریاریت هاریشولین نه، قیجا ب ریکا زبارة دهستئ هاریشولین بو ئیک دریزدکهن، ههه ژ: (دهخلدروینئ و ئادی برنجا و کولانا رهزان و چلیپرئ و ناخهبانا و شهفهپرۆکیت قوتانا ساقاری و هیرائئ و..هتد).

یه و خودی دئی بو وان ب عیادهت و خیر حسابکه تن. ب - زبارة ب متاره (به رامبه ر)، کو ئه فه دبیته رهنکه کی قهری (پاله ب پاله ی) وه ک قهر (ئه ز دئی هیتمه هاری ته توژی دئی هیتمه هاری من)، لهوا ژی د گوتنه کا مهزنا دا هاتیته: (قهر ب قهری، مننه تا خودانی لسهر پشتا کهری!!).

۲- زبارة بیته ب کوته کیی (سوخره).. کو ئه ف رهنگی زبارا بو وان که سیته خودان دهسته هلات دهاتنه کرن، وه کی (شیخ و ناغا و دهره به گا)، کو فان که سا حوکم ل جفاکی کورده واری ذکر و هه رده م شولیت خو ب ریکیته زبارا و ب دارئ کوته کیی (ته عدایی) ددانه کرن، چونکی ده ستئ وان لسهر سه ری خه لکی بوو، لهوا ژی دئ بینین پیتریا شوپیره و زه فی و عهردی به یار ل گوندا بیته شیخ و دهره به گان بوون، ئه وه همی ب ملیت فه قیر و ژاریت گوندا و ب ریکا زبارا سه خبیتر کرن، کو گه له ک جارا به س ب (نان و زک) دهاته کرن، هنده ک جار خو خوارن ژی نه ددانه پالیت خو، به لکو دقیا نانی خو ل مالا خو کر با دچه نتکا خودا و بو خو دگه ل خو بر پایه ناف شولی.

ههر دیسان رهنکه کی دی هه بوو دگوتنی (سوخره)، کو ئه فه ژی دبیته پشکه ک ژ زباریت ب دارئ کوته کیی، کو دبیت ئه فه وه ک زبارا گه له کا که فن نه بیته، به لی دیسان گه له ک جار دا ژ لایئ موختاری گوندی یان به رپر سه کی پیشمه رگه یی یان له شکه ریقه هنده ک که س هیته ئاگه هدار کرن، کو دقیت بچنه فلانه جهی ب دهوار فه فلانه تشتی بینن یان بهن، کو ئه ف رهنکه شوله گه له ک لنک خه لکی دگران بوون، لهوا ئه گهر شوله کی نه خو ش نوکه ژی بکه فیته بهر سینگی ئیکی دئی بیژیت: (بابو ئه ف شوله سوخره یه!!).

به لی بابه تی مه پیتر ل سه ر وان زبارانه بیته دناف جفاکی مه دا ب رهنگی براینی دگه لیک شول دکر، هاری ئیکودو ذکر، چ بی به رامبه ر با یان ب متاره (پاله ب پاله ی) با، کو ئه ف چهندا هه دناف جفاکی مه دا رهنکه کی ئیکگرتنی بوو و ژ رهوشتیت گه له ک جوان بوون.. ههر دیسا خو شیه ک و زه وقه کا مهزن دناف زباران دا هه بوو هه ست ب وه ستیانی نه دکر، به لکو ههر رهنکه کی زبارئ رهنکه کی سترانا ژی هه بوو تیدا دهاتنه گوتن چ ژ لایئ کوپ و کچا یان ژنک و زه لاما فه با، کو دبوونه ده ستک ده ستک هنده کا دگوتن و هنده کا لی فه دگپران، وه کی: ئادی برنجا پیتریا وان ژ لایئ ژنا فه زبارة دهاتنه کرن، ب ستران و که یف و خو شی.. یان دورینا

ده خل و جه ه و نیسک و نوک و برنج و.. هتد. پیتریا فان ژن و زه لاما پیئگه ب زبارة تیدا شولدرک، ده می ل بهر به روکی دورینی یان کولانی ریژدبوون، دگوتنه ئه وی ل سه ری به روکی (سه رپاله) کو به روکه لسهر فی بوو کا دئی چهنده فره هکه ت یان ته نگه ت، ئه گهر پاله کی زیره کبایه دا به روکا خو ههر فره هکه ت، لهوا پیئتی بوو ئه وی دبوو سه ر پاله یی زیره ک با و زوی هه ست ب وه ستیانی نه کربایه، و ئه وی لایئ دی یی به روکی دگوتنی (رداله) کو ئه فه پیتر ئه و پاله بوون بیته نه زیره ک، و بیته دکه فتنه د نا فه را (سه ر پاله ی و رداله ی) دا نیقه کی دگوتنه وان (ناقیاله)، کو پیئتی بوو نا قیالا د گه ل سه ر پاله ی چبانه و رداله ئه و پالی نه زیرکبا و نه شایا به روکا خو دگه ل یین دی بهت، دقیا با نا قیالا هاری وی ژی کر با و به روکی وی دگه ل یی خو بر با، لهوا مهزنا لسهر نا قیاله ی گوتیه: (سه به نا قیاله نه به!) ۱.. تشتی پیئتی گوتنی، گه له ک جار دا بینن پاله هه می لبه ر به روکی گهرم دبوون هه یله ل وی یی به روکی خو د به ری هه قالی خو بیته، لهوما ئه گهر پاله کی لاواز بایه و به روکی وی ما با بریقه، وه ک ته عن و تیفلک پالا ل وی ددان و دگوتنی: (هه پاله هه پاله شیفا وی کیشاله!!)، ئه فه وه ک ته عن بوو دا ئه و ژی له زی ل به روکی خو بکه ت و ب هه قالیته خو را بگه هیت.. و دا پاله بنه چهنده ده ستکه ک، ده ستکه ک دا سترانا بیژیت و ده ستکه ک دا لی فه گپریته، وه کی فی سترانی ل ده می دورینا ده خل و نیسک و نوکا دهاته گوتن، نه خاسم ئه گهر گه له ک کونجر ل ناف هه بان، چونکه ی ئه و عهردیته ب کونجر بو دورینا گه له ک د نه خو ش بوون، لهوا ئه ف سترانه پی هاتیته گوتن:

ئهم چووینه زه قیا ب کونجره

گه هه شتم زه قیا ب کونجره

فان کونجره نره نره

لاو دهرکه تن، کوپ دهرکه تن دئی بن پاله

کونجره دده ستادا یی بی حاله

کوپرا ده ست دابو شالوکا

لاوا ده ست دابو شالوکا

بیته خوینن تهیر و توکا

لاو ریژ بوون بهر به روکا

ئه ف به روکه فی هه لبرن

ئه ف به روکیته گرتینه

کونجره چ حالئ خو نینه.. ۲

يان ل دهمنى شهفه پوکا هەر شهف دا ل ماله کى بيه شهفه پوک، ههمى کور و کچ و ژن و زهلاميت گوندى دا ل وپرى خرفه بن بو قوتان و هيرانا دهخل و دانى وى مالى، ديسان نهفه ژى دبوونه دهستک دهستک هەر دهستکه کى چهند کور و کچ دا دهست ب هيرانا دهخل و دانى کهن، هنده کان ستران دگوتن و هنده کان ژى لى فه دگيران، وه کى قان پارچه سترانا:

مه هيرا هيرا، مه دستار هيرا
مه هيرا هيرا، مه دستار هيرا
مه گهنم چاندو، ل دوريت باژيرا
مه گهنم چاندو، ل دوريت باژيرا
سه سينگى ((جانى)) خرينا زيرا
سه سينگى ((جانى)) خرينا زيرا.. 6

يان قى پارچه سترانى:

دى ب هيره، دستارى ب هيره
دى ب هيره، دستارى ب هيره
دستارى باده، نى يارا ل فيره
دستارى باده، نى يارا ل فيره
دهستكى دستارى، ژ دارى ديندارى
دهستكى دستارى، ژ دارى ديندارى
دستارى ب هيره ل سهر خاترا نازدارى
دستارى ب هيره ل سهر خاترا نازدارى.. 7

و ل دهمنى دهستکيت شهفه پوکا برسى دبوون، دا قى سترانى بيژن، قيجا کابانى دا دهست ب بهرهه فکرنه خوارنى کت، دگوتن:

يان وه کى قى پارچى ژ سترانه کى:

هاى ههوه ههوه
ههوا سلويى که چهل
ههه پيسا گورين چه پهل
ميشا لسهر کربوو مه خهل
سلو تيت ژ ناشهوا
ييت فریت وه کو کهوا
ميشا گوت: وى هه تهوا
هاى ههوه ههوه.. 3

يان وه کى قى پارچى ژ سترانه کا دى:

گهنم گهنم گهنم گهنم
هو نه گرى نارى
گهنم گهنم گهنم گهنم
هو نه گرى نارى
گهنمى باگيريوو
هو نه گرى نارى
مه دورى بو ب کيريوو
هو نه گرى نارى.. 4

يان وه کى قى پارچى ژ سترانه کا دى:

گهنمى مه زيوانه
هو نه گرى نارى
گهنمى مه زيوانه
هو نه گرى نارى
دورى ب داس و قه يغانه
هو نه گرى نارى
دورى ب داس و قه يغانه
هو نه گرى نارى
رزقى من کهت کچکانه
هو نه گرى نارى
رزقى من کهت کچکانه
هو نه گرى نارى.. 5

چوڅكې مهوا مهوا
چوڅكې مهوا مهوا
ئې ل مالا چوڅا
كهو مالا چوڅا
ئې ل مالا چوڅا
كهو مالا چوڅا
پاشيف نه دامهوا
پاشيف نه دا مهوا
كهو مالا چوڅا.. ۸

(ل دهمې شه فېرؤكا دهمې پاشيفا دوو مالا وه كه يه كه دهر كه تبايه، ئانكو هه كه پاشيفا شهر فېرؤكا ئه فرؤكه و دوهمې وه كه يه كه بوايه، ده سكتيت شه فېرؤكې دا قې سترانې بيژن:

تشتې هه ژې گوډنئې ل فېره، بيژم: كو ئه ف سترانه ئيك ژ بهيتت هوزانفانئې مللي (نادرئې كانيساركئې) يه، ئه گهرئې فهاندينا قئې سترانئې فهدگه رپته فه بو وي چهندي كو ل ئيك ژ گوډنئې دڅهرا بهرواري بالا، ل زېاره كئې (هندهك دبيژن ل داوه ته كئې)، دوو سئې دانا عهينئې خوارن دابوو پالا (يان داوه تيا) لهوا (نادرئې) ئه ف هوزانه پئې فهانديبوو و ب ستران گوډبوو ۱۰.

هه لېهت ههر رهه نكه كئې زبارئې هندهك شوليت نه مازه و هندهك سترانئې نه مازه هه بوون تيدا دهاته گوډن.. و هه تا ئهم دشين بيژين (تازي و داوه تين) گوډان ژي د كه فندا جوړه كئې زبارئې تيدا هه بوو، چونكي ههر ماله كئې خوارنهك (ل دويف پيچيوونا خو) بو مالا تازين و يان داوه تسي به رهه فذكر و دبر، لهوا ئه فه ژي دبوو بار سفكيهك بو مالا (داوه تسي يان تازي)، لهوا ژي ب كوردئې دشين بيژين (زېاره) د جفاكئې كوردهواري دا ئيك ژ جوانترين عهده تيت ئيكرتن و هاريكاري بوويه و دهاته كرن.

مه دهوينه مه دهوينه
ههر سئې دانا مه دهوينه
تبهركئې شيخ شه مسه دينه
ههر سئې دانا مه دهوينه
دهوينا مالا عهيشوكئې
ترشكا مالا عهيشوكئې
بي تيدا سهري كورسكئې
بچويك رابوونه له يزوكئې
مه دهوينه مه دهوينه
ههر سئې دانا مه دهوينه
تيتشت و شيف و فراقينه
ههر سئې دانا مه دهوينه..

مه خسه د پئې ئه و بوو، ما دئې ههر شه ف قئې رهنكئې پاشيفئې ((خوارنئې)) دهنه مه!! دهمې ئه ف سترانه دهاته گوډن، كابانيا مالى ئيك و ئيك، دا زانيت كو پاشيفا شفقيدي ژي، ل فلان مالى ههر ئه فه بوويه، فيجا دا رابيت پاشيفا خو گوهرپيت) ۹.

ئاڅري

- ۱- ژ زار دهفن (كاميران هرؤري) د پهبه نديه كا ته له فؤنى دا، ل رؤزا (دووشه مبي)، ريكهفتي (۲۰۱۶/۵/۲۳).
- ۲- ژ زار دهفن دا پيرا من (مراري مووسا)، خهلكا گوډنئې (شيتلازا - ده فهرا بهراري بالا)، ژبي وي پير ژ (۹۰) سالان بوو، ل ريكهفتي (۱۹۸۶/۶/۱۷)، ل گوډنئې شيتلازا، هاتيه وهرگرتن.
- ۳- ژ زاردهفن دا پيرا من، ژندهري بؤري.
- ۴- هه جئې جه عفر، سترانئې شه فېرؤكا، چاپا ئيكن، چاپانا (الحوادث)، به غدا - ۱۹۸۷، بهرپهري (۶۳).
- ۵- هه جئې جه عفر، سترانئې شه فېرؤكا، بهرپهري (۶۴).
- ۶- هه جئې جه عفر، سترانئې شه فېرؤكا، بهرپهري (۲۸).
- ۷- هه جئې جه عفر، سترانئې شه فېرؤكا، بهرپهري (۱۱۲).
- ۸- هه جئې جه عفر، سترانئې شه فېرؤكا، بهرپهري (۱۴۲).
- ۹- هه جئې جه عفر، سترانئې شه فېرؤكا، بهرپهري (۷۴ - ۷۵).
- ۱۰- بيژه: جه ميل شيتلازي، هوزانفانئې مللي نادرئې كانيساركئې (۱۹۴۸ - ۱۸۷۲) ژيان و بهرهم، چاپا ئيكن، چاپانا زانا، دهوك - ۲۰۰۴، بهرپهري (۵۱ - ۵۶).

سرهاتی و چیرۆکیٔ میرگه‌ها به‌هدینان

حوکمئ حاکمی

محهمه‌د عه‌بدوللا ئامیدی

وه‌زیرئ خوئی ملئ راستن کر و گۆتن سوبه‌هی ئەز ناھیمه‌ کوچکی و دبیت ژئ بو‌هه‌یامه‌کی درئژ گيروبیم، فئجا تو دئ جهئ من گری هه‌تا ئەز دزفرمه‌فه و گه‌له‌کی هشیاری چ خه‌له‌تیا نه‌که‌ی وحوکه‌کی جان بگئری.

بو‌روژا پاشتر سپیدی زوی ژ خه‌و رابوو و کار و کوک و راپنچا بابه‌ ده‌رویشا کره‌ به‌ر خو و ژ باژئیری ده‌رکه‌فت و سینگن خو دا وه‌غهرئ و پشتا خو دا باژئیری و بخو گۆت هنگی ئەز بزفرم هه‌تا کو دزانم کانئ بوچی حوکمئ من لئواز و بئ سه‌روبه‌ر بوویه، دبئژن چهنده‌ش ف و چهنده‌ روژا دارئ و پشتی چهنده‌ روژا ب ریکئ چوو، هند دیت ل به‌ر به‌ده‌نئ باژئیره‌کی ده‌رکه‌فت کو نه‌ سه‌رئ لئ دیاره و نه‌ بن، چوو دناف باژئیریدا و هه‌ر گه‌ریا و گه‌ریا نه‌زانی دئ

دبئژن چاره‌کن میره‌ک ل باژئیری ئامیدی هه‌بوو، حوکمه‌کن گه‌له‌ک جان و باش دکر و گه‌له‌کی مراد حاسل بوو دگه‌ل خه‌له‌کی باژئیری و مه‌مله‌که‌تا خو و هه‌می گافا دخیرا خه‌له‌کیدا بوو، به‌لئ وه‌زیرئیت وی قه‌ت سه‌ژ وی نه‌دکر و ژ به‌ر هندئ ژئ حوکمئ وی روژ بو‌ روژئ سست وخاف دبوو و هه‌تا وه‌لئ هاتی فه‌رمانئیت وی ب چ نه‌ دچوون، حاکمئ مه‌ زانی کو حوکمئ وی یئ بئ سه‌روبه‌ر دبیت و هه‌که‌ ریکه‌کی نه‌بینیت حوکمئ وی نامینیت و نه‌ دزانی کانئ بوچی وه‌ل حوکمئ وی هاتیه‌.

شه‌فه‌کی هه‌تا سپیدی دمینته‌ هشیار و دکه‌فیه‌ دناف هزرادا و پسیرا خو دکه‌ت کانئ بوچی ئەفه‌ ب سه‌رئ وی ده‌یت، پشتی گه‌له‌ک هزرئیت خو کرین و نژنی و هه‌رفاندی، روژا پاشتر وه‌ختئ چوو به‌ کوچکا خو، گازی

ئەز محتاجى چ تاشتا نىم و ئەو دى بېزىتە تە، تە دقئىت تە بگەمە وەزىرى خۇ و ئان ئاقلدارى خۇ كا تە چ دقئىت بېزە و ھەكە تۆ بوويە وەزىر من ژىبىرنەكە و بېزە ھاكىمى ئەو ھەلاقى تۆ دچىپە دەف سەرى خۇ چىدكەى كورەكئ ھەى، يى بى كەسپ و ەمەلە و ئەز ھەزدكەم تۆ شولەكى بۆ پەيداكەى.

بۆ روژا پاشتر بابە دەرويش و ھەلاق چوونە دوكانا وى و چاقئ وان مال رىكا ھاكىمى باژىپرى كانئ دى كەنگى ھىت، وەختەكى ھند دىت كو ھاكىم ھات، سلاڤكرە ھەردوويا و ل سەر كورسىكا سەرتراشىنى روينشت و ھەلاقى ھىدى ھىدى دەست ب سەرچىكرنا ھاكىمى كر و بابە دەرويشى (ھاكىمى ئامىدىنى) دەست ب سوحبەت و سەھراتيا كر و نەفەبىرى و ھەر ئاخشت و سوحبەت فەگىپران، ھاكىمى باژىپرى گەلەك كەيف پى ھات و ئەو سوحبەت و چىرۆك و سەھراتى گەلەك كەتنە دلئ وى و قەت نە دقئال وىرى رابىيت و ھەركەقىت، وەختەكى ھايژئى بوو كو گەلەكئ بوويە درەنگى و ھندە دى شەف بسەردا ھىت و وى ھاي ژ وەختى نەمابوو، ئىنا پسىارا بابە دەرويشى كر و گۆتى تۆ چ كەسى ل كىفە دژى، ئەوى ژى گۆتى ھالى مە دەرويشا يى ھوسايە ھەرو ل جھەكى و ل باژىر و گوندەكى و خۇدئى رزقئ مە برە كىرى ئەم ل دىف رزقئ خۇ دچىن و ئەفە ل دوھى وەرە ئەز ھاتىمە فى باژىپرى و ل فى جامبىرى بوويمە مېھشان، ھاكىمى باژىپرى گۆتى ئەف شەفە تۆ مېھشانى منى و دگەل مندا وەرە دا بچىنە مالا من، دەرويشى گۆتى ئەزبەنى ئەز ھەژارەكئ بەلنگاز و تۆ مىر و ھاكىم دى چاوا ېمە مېھشانى ئىكئ وەكى تە، پشتى ھاكىمى گەلەگ گوتىن و دگەل درىزكرى، گۆتى دى بلا ئەزبەنى دى ھىم و دگەل ھاكىمى برىكەفت و چوونە مالا وى و پشتى شىفخارنى چوونە كوچكى و بابە دەرويشى دىسا دەست ب سەھراتى و سوحبەتا كرهفە و ھەر سوحبەتەكا وى ژ يا دىتر خۇشتىر و بتامتر بوو و ھەتا بوويە ئىزىكى بانگى سىپىدى دەفئ دەرويشى نە راوستيا و ھاكىم ژى ل جھن خۇ نەلشى و ھەرى گۇھداريا دەرويشى دكەت و ھەزىت خۇ دسەھراتىت وىدا دكەت و بۆ ھاكىمى گەلەك دخۇش و ب لەزەت بوون و ھند دىت كو ئىزىكە دى مەلا بانگى دەت، ھاكىمى گۆتە بابە دەرويشى ھلو دا بنقىن مە كرە

كىفە چىت و ل كىفە روينىت، بانئ كەسى نانىاسىت، پشتى گەلەك وەستىاي و كەرخى چۆ ب رەخ دوكانا ھەلافە كىفە روينشتەخارى و ملئ خۇ ب دىوارى وى فەنا و چاقئ وى مال خەلكى كانئ چ دكەن و چناكەن، بۆ ئىقارىيەكا درەنگ ھەلاقى ئىپاى كۆ ئەف مروفە ژ وىرى نەچوو، وەختى دوكانا خۇ گرتى چۆ ھنداڤا سەرى و گوتئ ھا بابە دەرويشۆ ئەفە ل سىپدا خۇدئى وەرە تە ملئ خۇ ب فى دىوارى فەناى تۆ چ دكەى ما تە مال نىنە، تۆ چ كەسى، تە چ شول نىنن؟ ھەلاق نزانىت كو ئەو مىرى ئامىدىنى يە نە دەرويشە، بابە دەرويشى گوتئ قوسىريا من ەفوكە ئەز مروفەكئ بىانى مە و ب چ جھا ناكەفم، لەوا ئەز ژى يى ل قىرە راوستىايم، دلئ ھەلاقى ما پىفە و گوتئ دى ھلو وەرە دگەل من دا بچىنە مالا من تۆ ئەف شەفە مېھشانى من بە، كەيفا بابە دەرويشى (ھاكىمى) گەلەك ھات و كەفەتە دويف پىت ھەلاقى و چوونە مالا وى، ھەلاقى ل دىف پىچىبىنا خۇ خارنەكا خۇش داىئ و گەلەك قەدرئ وى گرت و گۆتە بابە دەرويشى دى بۆ مە باخفە، نوکە تۆ گەلەك تاشتا دزانى، تە گەلەك دونيا يا دىتى، بابە دەرويش (ھاكىم) مروفەكئ ب ئاقل و دونيا دىتى و خودان سەربۆرە و گەلەك تاشتا دزانىت، دەست ب سەھراتى و سوحبەتا كر و ھەتا ئىزىكى بانگى سىپىدى ھەردوو نە نفسن و مانە ب سوحبەتافە و چ جارا ھوسا سەبرا ھەلاقى نە ھاتبوو و ھەلاقى گوتئ مامئ دەرويش ھەمى روژىت پىنچ شەمبى ھاكىمى باژىپرى مە دەھتە دەف من و ئەز سەرى وى دتراشم، وەختى سوبەھى ئەو دەھتە دەف من تۆ ژى دژورفەبە و دەست ب سوحبەتا بگە، ئەو ژى گەلەك ھەژ فان سوحبەت و سەھراتيا دكەت و دى گەلەك ھەژ تە كەت، وەختى ئەو خلاس دىت دى بېزىتە تە ئەف شەفە تۆ مېھشانى منى و تۆ خۇ گران بگە و بېزئ ئەز دەرويشەكئ ھەژارم و يا ژ من زىدەيە ئەز بھىمە كوچكا كەسەكئ وەكى تە و ئەو دى پتر بېزىتە تە ئىلا دى دگەل من ھىى، ھنگى تۆ ژى دى بېزىئى بلا پاشايئ خۇش بىت و ھەكە تۆ چوويە وىرى تۆ دى گەلەك سوحبەتا و سەھراتيا بۆ ھاكىمى بېزئى و دى گەلەك كەيف بتە ھىت و ئاقلئ وى ژ تە بىرت و دى بېزىتە تە، تە چ د دونيايىدا دقئىت بېزە دى بۆ تە كەم، تۆ بېزئى بئنى من ساخيا ھاكىمى دقئىت و

سپێده، پاشی سپیدی دی
 ناخفین.
 بۆ سپێده هه‌می ژ خه‌و
 هشیاربوون و حاکم چوون
 کوچکا حاکمینیی روینشت
 و گۆته وه‌زیر و ئاقلداریت
 خۆ حال و مه‌سه‌لیت بابه
 ده‌رویشه‌کی ئەفه‌ بوون
 و گازی بابه ده‌رویشه‌ی کر
 و گۆتی بابه ده‌رویشه‌ش تۆ
 مرۆفه‌کێ بسه‌ربۆر و
 دنیا دیتی و ته‌ شقییدی
 گه‌له‌ک سوچه‌ت و
 سه‌رهاتییت ئاقلی بۆ مه
 فه‌گێران و من گه‌له‌ک
 تشت بۆ خۆ ژێ گرتن،
 قیجا کا بیژه من ته‌ چ
 دقیت ئەز بۆ ته‌ بکه‌م،
 ته‌ پاره و زێر دقین، ته‌

و جوتیارا ییت کرینه وه‌زیر و گزیر و ئاقلداریت خۆ و چ
 ژ حوکمی و ریقه‌برنا مله‌تی خۆ نزانن و حوکمی حاکمی
 وان ب چناچیت و که‌س گوهری خۆ ناده‌تی و که‌س پیقه
 ناهیت.

بابه‌ ده‌رویشه‌ (پاشایی نامیدی) هه‌تا روژا پاشتر ل وێری
 ما و سپیدی زوی رابوو خاترا خۆ ژ حاکمی و دیوانا
 وی خاست و بۆ خو منه‌ت لی گرتن و قه‌ستا باژیری
 خۆ نامیدی کره‌فه و به‌ری بگه‌هیته‌ باژیری جلکیت
 ده‌رویشه‌ هاقیتت و جلکیت میرا کرنه‌ به‌رخۆ و قه‌ستا
 دیوانا خۆ کره‌فه و گازی هه‌می وه‌زیر و ئاقلداریت خۆ
 کر و که‌ت که‌ت پسپارا وان کر کانێ کینه و کوریت کینه
 و ژ کیشه‌ هاتینه و چاوا بووینه وه‌زیر و گزیر و ئاقلدار،
 هه‌میا راستیا خۆ بۆ گۆت، ئیکی گۆت ئەز کورێ بیفان
 جوتیاری مه‌ و یی دیتر گوت کورێ فلان هه‌ژاری مه‌.
 پاشایی نامیدی هه‌ر ئیکی ژوان هنده‌ک پاره دانێ گۆتی
 هه‌رن بۆ خۆ شولکه‌ن و که‌س ژ هه‌وه‌ د کوچکا مندا
 نه‌مینیت و سه‌ر ژنوی پاشا رابوو سه‌حکه‌ کوریت
 که‌فنه‌ وه‌زیر و ئاقلدارا و ئینانه‌ د کوچکا خۆدا و ده‌ست
 ب حوکمی خۆ کر و پشتی هنگی حوکمی وی وه‌کی
 سه‌عه‌تی بریقه‌ چوو و هه‌می مله‌تی وی ژێ پی دپازی
 بوون.

بقت هه‌مال کوچکا من به‌ و تۆ ژ دی بیه‌ ئیک ژ
 خه‌لکی کوچکی، بابه‌ ده‌رویشه‌ منه‌ت بخۆ لی گرتن و
 گۆتی ئەزه‌نی، حاکمی خۆشیت مه‌ ده‌رویشه‌ چ جهیت
 خۆ نینن و مه‌ نانێ کولانا یی خاری و ئەم نه‌شیین ل
 چ جها رویننه‌ خاری و بتنی من ساخی و سلامه‌تیا ته‌
 دقیت، به‌لی تشتت من ژ ته‌ دقیت ئەوه، ئەو هه‌لاقی
 تۆ هه‌ر جار سه‌ری خۆ لده‌ف دتراشی، کورکێ هه‌بی
 و یی بی شول و که‌سپ و عه‌مه‌له، ئەز هه‌زدکه‌م تۆ
 شوله‌کی ل کوچکا خو بۆ بینی، ئیکسه‌ر پاشایی جابا
 وی دا و گۆتی ته‌ دقیت وه‌کی پاشایی نامیدی ل من
 به‌یت بابه‌ ده‌رویشه‌؟ ئەز وی ناکه‌م و ل من نه‌گره‌، کا
 تشته‌کێ دی بیژه ته‌ چ دقیت دی بۆ ته‌ که‌م، وه‌ختی بابه‌
 ده‌رویشه‌ گوهل ل فان ئاخفتنا بووی، لیقا خۆ گه‌زاند و
 گۆت ئەفه‌ ئەز بسه‌ر ئیسا خۆ هه‌لبوووم و گۆته‌ حاکمی
 بۆچی ما حاکمی نامیدی یی چاوايه، حاکم ژ گۆتتا قی
 ئاخفتنی په‌شیمان بوو و گۆته‌ ده‌رویشه‌ هه‌ما به‌یله
 ئاخفتنه‌ک بوو ژ ده‌فی من ده‌رکه‌فت، ئەو حاکمه‌کێ
 گه‌له‌ک باش و جامیره، نه‌ هه‌ری بابه‌ ده‌رویشه‌ به‌لا خۆ
 ژ حاکمی فه‌نه‌کر و گۆتی ئەز گه‌له‌ک هه‌زدکه‌م تۆ بۆ
 من بیژی کانێ حاکمی نامیدی یی چاوايه و مه‌ ده‌رویشه‌
 دقیت هه‌می تشتا بزانی و حاکمی باژیری گۆتی حوکمی
 وی و ئەو بخوژی گه‌له‌ک دباشن، به‌لی وی کوریت هه‌ژار

ژێده‌ر

بوویه ل سه‌رسنک و نوکه‌ نه‌مايه و چوو به‌ر دلۆفانیا خۆدی.

ئه‌ف سه‌رهاتییه‌ من ژ خالی خۆ جه‌سه‌ن شیخ سه‌ین بامه‌رنی ل ساڵا ١٩٩٤ ئی گوهلێ

بوچی یابانی رهنگی کهسک ب رهنگی شین لسهر نیشانیٔ هاتنوجوونی گوهری؟

ته رجهمه کرن ژ عره بیی: حه میدی بامه پرنی

چ چریسهٔ تیدا نینه. ل دهسپیکئی نیشانیٔ ترافیکی ل یابانی وه کی هه می دنیایی بهرله لاق دکه سکبوون، بهلی پا دوکومیتیت فرمی بیٔ وه لاتی ئافریددهنه هندئ کو ئه و نیشان تقیا ل شوینا کهسک "midori" وه کی شین "ao" بهینه حسپیکرن، ههروه سا قانونا هاتنوجوونی ل یابانی لسهر هندئ مسرېبوو کو هه می نیشانیٔ (هه ره Go) تقیا رهنگی وان یی کهسک بیٔ، بهلی پا ئه زمانقانیٔ یابانی لسهر پریاری نه پازیبوونا خو دیارکر و هه ره لسهر بکارئینانا شینی بجاهی کهسکی بهرده وامبوون و ژ بهر هندئ حکومتی بریاردا دهست ژ بریارا خو بهردهت.

قیجا ل سالا ۱۹۷۳ئی زاینی، لهوا حکومتی نیشانیٔ هاتنوجوونی وه سا چیکرن کو پیتر نیزیکی رهنگی شینی بن ژ بی کهسکی، ئه فه کر دا دگهل وی کولتوری کهفنی وه لاتی بره همت، دیسا دا دگهل داخازیٔ ربهنندیٔ ناقدهوله تی ژ بی بجیت هه کو ئه ف تشته یی گریدای سلامه تیا هاتنوجوونی بیٔ، ئه فه ههروه کی حکومتا یابانی شروفه دکته کا وی ژ بهر چ په یسکا شینی کهله ک نیزیکی کهسکی بکارئینایه.

"تشت ل قیری بالکیش ئه وه، ئه م کورد ژ وه کی یابانیا سه ره ده ری دگهل رهنگی کهسک دکه ین، قیجا هه کو بهار دهیت دبیزین (کیا شینوو) ئه م نابیزین (کیا کهسکبوو) و دبیزین (بهارا شینه) و نابیزین بهارا کهسکه. ئه م دبیزین (شتل شینوو)، (دار شینوو)، دبیزین (شینکاتی) و نابیزین (کهسکاتی). جوتیاریٔ کورد دبیزن (دی شینکرنی که یین) وه ختی چاندنی دکهن، کهس نابیزیت (دی کهسکرنی که یین).

"بهلی ئه ز نزانم بوچی ئه زمانقانیٔ یابانی بو خو ژ ئه زمانقانیٔ مه به هدینا نه هیبوون په یفا د کولتوری واندا جهی خو گرتی ژ سه ر خاترا یا نوی هاتی ب مهانه یا (نویخازیٔ و ئه زمانقانیٔ ستاندهرد!!!!!!) بهیلن، ما چیه په یفه که و رهنکه که ئان ئه م ژ وان پیشکه تیزین ل دهلیقی سنعه تکاریٔ و ته کنیکئی و ژ وان نوی ترله تینه!

قیجا مه شوینکرن و چاندن نه لسهر خیری کره (کشتوکال) ئیک ژ نزانیت ئه ف گوته ژ کیفه هاته، ئان مه په یقیٔ سیران و سیرانی و سیرانگه ه ب په یقیٔ (گهشت و گوزار) کوشتن، کو دو په یقیٔ فارسینه و چ تیکه لی دگهل ئه زمانقانیٔ مه نینه و بی خش گشتک و گوزک ژ نینن....هد.

دهر سا ئیکئی یا بسته هیٔ یا ئه م ژ بچویکیا خو هیبوونی، زانینا ئانکویا رهنگیٔ نیشانیٔ ترافیکی (هاتنوجوونی) بوو، قیجا رهنگیٔ سو ری ئانکویا وی (راوهسته) بوو و رهنگیٔ ئانکویا وی خو (به ره فه که) بوو، بهلی پا هندیکه رهنگیٔ کهسک بوو ئانکویا وی (بشکفه ریکن) بوو، بهلی پا ل یابانی یا وه سا نینه، چنکی نیشانیٔ هاتنوجوونی ئانکویٔ جودا هه نه، چنکی لنگ وان رهنگیٔ شین ژ وه کی یی کهسک ئانکویا وی (هه ره Go) یه!

هه که بهری نوکه جاره کی دهلیقی سه ره دانا یابانی دهست ته کهفت، ئان بو به حسی خه بهری تو پلانه کی بو سه ره دانا یابانی ددانی، بلا لنگ ته نه بیته چریسهٔ کو جاره کی فیش چاقیت ته بکه فیت کو رهنگیٔ شین ل شوینا رهنگیٔ کهسکی ترافیکی دانایه، بهلی ههروه خته ل هه ر چار قولچیت وه لاتی دی نیشانیٔ "Go" ب رهنگیٔ شین چاف ته کهفن، ئان ژ ب رهنگیٔ شینی عه سمانی "فه یروزی" ژ! چیدبیت ژ وی گافنی تو پسپاربه کی کو ئه و نیشا شولدکته ئان نه ئان ژ خراببوویه، بهلی پا ئه و د راستیدا بهرورفاژی هندیه، چنکی فه زنه ئیکئی ژ تیتالیٔ کولتوری کهفنی یابانی یه لسهر رهنگا.

تشتی بوویه ئه گهر کو یابانی ل نیشانیٔ هاتنوجوونی رهنگیٔ کهسک و شین پیکبوهرن؟

ئه گهری سه رپشکی ئیکا هند کری یابانی رهنگیٔ نیشانیٔ ترافیکی بگوهرن دزفریته هندئ، کو بهری ب سه دا سالا ئه زمانقانیٔ یابانی نافنی بهس چار رهنگیٔ بنیاتی بتنی تیدا هه بوو، کو ئه و ژ: رهش، سپی، سو ر و شین" بوون، قیجا هه که قیبا تشته کی وه سا سه خله تکته کو رهنگیٔ وی یی کهسکه، گوٽنا "شین ao" بکار دینا، ئه ف سیسته مه هه یامه کی کهله ک دریز یی بهرده وام بوو، قیجا هه ر ژ دویمه یه هزارا ئیکئی هه تا دیاربوونا گوٽنا "midori" یا کو بو سه خله تکرنا تشته کی رهنگیٔ وی کهسک با بکار دینا، هه تا خو رهنگیٔ نوی "midori" ژ په یسکیت رهنگیٔ شین "ao" دهاته هژمارتن، بهلی هندیکه ئه ف گوهرینا ژخافله تیغه بوو باندوره کا نیقه بهرده وام هه بوو و رهنگیٔ ژ یانی ل یابانی گوهری.

قیجا ژ بهر هندئ هه تا نوکه چیدبیت بهیته دین کو هنده ک تشتیٔ رهنگیٔ وان کهسک هنده جارا وه کی شین دهیته سه خله تکرن!، قیجا وه سا هه لکه فیت کو یی فیقی دفروشیت سیقیٔ شین ئان تریٔ شین بفروشیته ته!، ماده م هوسانه ئیدی ئه فی بو نیشانیٔ هاتنوجوونی ژ

پیرهه‌قی ل بامه‌رنی

کارزان بامه‌رنی

ژ شینواریت پیرهه‌قییا هه‌تا نوکه ماین ل باژپرکی بامه‌رنی
نه‌و زی :

۱ - شکه‌فتا جه‌مالا : جه‌مال نافقی پیرهه‌قییه‌کی زه‌لام
بوو .

۲ - شکه‌فتا به‌رقادیا : به‌رقادیا نافقی وی یادروست (
قودره‌ت) بوو پیرهه‌قییه‌کا ئافره‌ت بوو، و جه‌مال
وقودره‌ت خیشک و برایت ئیک بوون .

۳ - شکه‌فتا مام هه‌فند : هه‌فند نافقی پیرهه‌قییه‌کی
زه‌لام بوو .

دکه‌فندا خه‌لکی گوندی بامه‌رنی گه‌له‌ک ژ پیرهه‌قییا
دترسیان و وه‌ختی دبوو مه‌غره‌ب خه‌لکی گوندی نافبری

لدویف گوتنیت که‌سیت ریه‌سپی و دانعه‌مریت
خه‌لکی بامه‌رنی دبیژن : مه‌ژی یا ژ که‌سین ریه‌سپی و
دانعه‌مرین بامه‌رنییت به‌ری خو گوھ لئ بووی کو دگوتنه
مه‌د وه‌خته‌کی گه‌له‌ک وگه‌له‌ک که‌فنادا و نه‌خاسمه
وه‌ختی گوندی بامه‌رنی یئ که‌فن ل جهی نوکه دبیژنی
ئاقاری بیستانیت خه‌لکی بامه‌رنی، کو دوی وه‌ختی دا
پیرهه‌قی ل شکه‌فتیت چیا یئ مه‌تینی ل هنداقی بامه‌رنی
هه‌بوون . شکل پیرهه‌قییا وه‌کی ژ دگوتن مروفت
گه‌له‌ک و گه‌له‌ک مه‌زن و بلند و بترس بوون و له‌شی
وان هه‌می مییت دریزبوون و نه‌ینوکیت وان دتیزبوون،
وه‌ره‌ پیرهه‌قییه‌کی دو گوھین مه‌زن پئغه‌بوون. وه‌ختی
نقستنی دا گوھه‌کی خو وه‌کی لیفکی بسه‌ر خو دادهن
و گوھی دی دا رائخنه بن خو و دا لسه‌ر نقن .

پاشي پيرهه ڦيا (قودرهت _ بهرقاديا) ژ شکه فتا خو ٺهوا نوکه ديڙني (بهرقاديا) هاته خاري و گهه شته نافي گوندي بامه رني و سه حکتتي کو هه مي خه لکتتي گوندي نافري ل ره خودوريت ناسي لسهر که له ختي براي وي پيرهه ڦيي جه مال کومبو وينه. وه ختي خه لکتتي گوندي بامه رني چاڦي وان ب پيرهه ڦيا قودرهت که فتتي هه ر وي کافي دا هه ميا پيکفه ب ٺيکرتي دانايي ب تير و شيرا و رما و بهرني مه زن، ٺه ڦجا پيرهه ڦيا (قودرهت _ بهرقاديا) نه چاربوو بره ڦيت ونه شيا بهر ڦانني ژ خو بکته ژبه رکو مابتنني، و بهري هينکي بتني براي وي پيرهه ڦيي جه مال پشته ڦانني وي بوو . و ل دوماهي پيرهه ڦيا (قودرهت _ بهرقاديا) ره ڦي و گهه شته چيادي رکي و ل جهني نوکه ديڙني دهروکي دزا و رينشته خاري و گه له که کره گري و وکره قيڙي و بو هه وار هه وارا وي و هوڙانه که ب براي خو پيرهه ڦيي جه مال گوٺ . ٺه ڦه ڙي ده قني وي هوڙاني يه :

يا خودا ٺيٺ لاندکا
تيربکه ن خه ويٺ شه ڦکا
پيرهه ڦي چوون و نه مان
چوونه بنيا شه مه کا

پاشي پيرهه ڦيا (قودرهت _ بهرقاديا) ژ دهروکي دزا ل چيادي رکي قه ستا شکه فتا خو کر ٺهوا نوکه ديڙني شکه فتا (بهرقاديا) و پاشي ژ وي شکه فتتي ڙي چوو و سه ر چيائي مه تيني که فت و نه مال گوندي بامه رني . بشي رهنکي خه لکتتي گوندي بامه رني سه رڙنوي ٺازادي و خو سه ريا خو وه رگرت و بوو که يڦکه يڦا خه لکتتي گوندي نافري. پشتي بوورينا چهند ساله کا روڙ بو روڙي خه لکتتي گوندي بامه رني بهري خودا ڙيهه ل و خانني بو خو لني ٺافاکرن و روڙ بو روڙي تاخ ل ل سه ر ٺاقاري هاتنه ٺافاکرن . (۱)

دا ده رگه ڦين ماليت خو گرن و ژ ترسيت پيرهه ڦيادا داريخن، ژبه رکو وه کي ڙي دکوتن پيرهه ڦي دا ژ شکه فتتي چيائي مه تيني هينه خاري و چ مروڦي ديتبايه دا گرن ودگه ل خو به نه شکه فتتي و دا وي مروڦي خوڻ . ههروه سا وه کي ڙي دکوتن پيرهه ڦيا ب ٺه زمانني خو بهرمايکيت متاي دٺاليستن ل ٺاشيت گه ڦنيت گوندي بامه رني دخارن .

ڦيچا گوندي بامه رني ته کييرا خو کر دا خو ژ ٺه ڦان پيرهه ڦيا قورتالکهن، ل دويماهي برياردا کو ههرو سپيڏي زوي هنده که س ژ خه لکتتي گوندي لبه ر پيرهه ڦيا راوه ستن و ب چه کي شيرو تيرا فان پيرهه ڦيا بکوڙن. ژبه ر کو پيرهه ڦي ل دانني سپيڏي دهين ناسي گوندي بامه رني دٺاليسين . ڦيچا ل روڙا باشتر وه ختي بويه سپيده زوي ڙنکه کا خودان ٺيٺيم ژ خه لکتتي گوندي دگه ل هنده که جه خيلا زيڙه ڦاني ل پيرهه ڦيا کرن و خو ل ره خودوريت ناسي لني ڦه شارتن، ڙنکا خودان ٺيٺيم سه ر و سيمايي خو گوهارپٺ و شکتتي خو وه کي پيرهه ڦيا (قودرهت _ بهرقاديا) ليکر، ٺه ڦجا وه ختي پيرهه ڦيي زه لام بناڦي جه مال ژ شکه فتا خو ٺهوا ب ناڦي شکه فتا جه مالا هاتيه خاري و قه ستا ٺاهه کي بامه رني کري و وه ختي ٺيزيکي ناسي بووي و گهه شتيه سه ر کوته لا ناسي و ڙنکا خودان ٺيٺيم پشتا خودايي و کوته پيرهه ڦيي جه مال وه ره برا ٺه ز خيشکاته پيرهه ڦيا (قودرهت _ بهرقاديا) دا پيکفه ٺه ڦي ناسي ب ٺه زمانيت خو بنا ليسين، وه ختي پيرهه ڦيي جه مال هاتيه سه ر کوته لا ناسي دا ناسي ب ٺاليسيت، ڙنکا خودان ٺيٺيم کو شکتتي خو وه کي پيرهه ڦيا (قودرهت _ بهرقاديا) لني کري، ب هه مي هيڙ و شيا ٺيٺ خو پاله که ب پيرهه ڦيي جه مال ڦه نا و هافيته دنافي کوته لا ناسي دا و هه ر د وي کافي دا ٺه و جه خيلا ٺيٺ خو لني ڦه شارتن خو ديارکرن و ب شيرو تيرا و بهرني مه زن هيڙ کره پيرهه ڦيي جه مال دنافي کوته لني دا و هه ر وي د کافي دا پيرهه ڦيي جه مال هاتنه کوشتن .

ڙندهر

۲۰۱۷ . نافري ٺه ڦي پيڙانينه ژ دا پيراخو وه رگرتينه ب ناڦي (عه زيزا عه له من) و ٺه وي ڙي هه ر ٺه و پيڙانين بو من گوٺن . ڙدل سو پاسيا هيڙا : حه يد ره عه بدولا بامه رني دکم ڙيوهاريكاريا وي دگه ل من .

(۱) _ چاڦيکه فتنه کا تايهت دگه ل : ٺه حمه د عه بدولا ياسين بامه رني . ين بهرنياس ب (مفتي)، دڙين ۸۴ سالي ۵۱، ل مالا وي، کومه لگه ها باگيرا، روڙا ٺيک شه مي، ريکه فتتي ۲۶ / ۱۱ / ۲۰۱۷ : چاڦيکه فتنه کا تايهت دگه ل هيڙا : حه يد ره عه بدولا بامه رني ، ل بلاڙيکي بامه رني، روڙا ٺه يني، ريکه فتتي ۱ / ۱۲ /

دادقانيا بلهز

پيناسه و قيد اچوننه كا قانيني لسهر توخميت وي

پاريزهر موسى محمد محمد علي

دهمه كئي دهستنيشانكريه، ئهف برياره، ئان ئهف حوكمه، دهپته تهخمينكرن ب پيرابينه كا قانيني يا بسهروبه.

۲- قانيني دادگهها بهراهيى بو قى شولى دهسنيشانكريه، ئانكو بتنى ئهفه شولن دادگهها بهراهيى يه.

۳- داخازكرن ژ لايى داخازكهرى (مدعي) فه دهپته كرن و ب ريكا داخازه كا فهرمى بو دادگهها بهرايى (محكمة بدائة) دهپته بلندكرن و پيشكيشكرن، همى پيرابوون و ئسولاتيت قانيني قبهردكهفن، وهكى (شكياتى - گلى) (سكالايى) بو بهحسى خه بهرى، ناگه هداركرن و دهسنيشانكرنا ژفانى روينشتنا دادگههئ و حازرينا ئاليا، لى ناگههپته وي توخيى كو دادگهه مائى خو دشينستن (ئه ساسن) حهقى دا بكهت، بهلكو دى برياره كا بلهز يا پاراستنا حهقى دهت.

دادقانيا ب لهز پشكهكه ژ دادقانيى، لى رهوشه كا نهمازه بخوفه دگريت و سهروسيمايه كئي جودا يى ههئى ژ دادقانيى، ژ بهر هندى خودان پيتهه كئي نهمازه ههيه، لسهر فان پشكا دى بابه تى ليكفه كهين: پيناسه و سالوخه تيت پيناسى

پيناسه:

دادقانيا بلهز پيرابينه كا دادگههئ يا بلهزه، دادگهها بهراهيى پى رادبيت لسهر داخازا داخازكهرى (المدعى) دا حهقى وي بهپته دهسنيشانكرن بهرى گهورينه ك ب سهردا بهپت .

سالوخه تيت پيناسى:

۱- دادقانيا بلهز برياره كه، ئان ژى حوكمه كه بو

شهرت و روکنيٽ دادقانيا بلهز:

- ۱- هه بوونا حقه کي شهرعي و درست.
- ۲- هه بوونا ترسي لسهر وي حه قى.
- ۳- هه بوونا نه گهرى له زکرنى.
- ۴- نابيت زياني بگه هينيه شينستى (نه ساسى) حه قى.
- ۵- پيرابوون د وه ختى بن و حوکمى دادگه هى دى يى بانه هى بيت (مؤقت).

رهنگيت دادقانيا بلهز دگه ل نمونه کي:

- ۱- لينيپينا بلهز - ههر وه کى ناگر بهر بيته ئوتیلا که سه کى، خودانى ئوتیلی هزر بکته کو نه گهرى سوتنى ژ که ره با عام بوويه، دى راييت داخازى ژ دادگه هى که ت کو لينيپينه کا بلهز لسهر ره وشا حالى حازر يى ئوتیلی بهيته کرن بهرى شوينه واريت نه گهرى ت ناگر بهر بونى بهر زه بن، دا نه ف لينيپينه بيته سه نه ده کى قانونى بو وي کو گليه کى (شکيات کى) لسهر رښه بهر با که ره به يى قه يدکته (۱۴۴ مورافعات).
- ۲- بهر بهر ندکرن گليلکرى ژ گه راييت ده رښه - ههر وه کى که سه کى هندک پاره ل ده ف ئيکى هه بن، خودانى ده ينى ناگه هدار بييت کو دى ده يندارى وي ژ وه لاتی ده رکه قيت و خودانى ده ينى هزر بکته کو ب چوونا ده يندارى وي دى زبان قیکه قيت، هنگى دى راييت داخازى ژ دادقانيا بلهز که ت کو برپاره کا بلهز ده ريخيت بو هندى کو ده يندارى وي ژ چوونا ده رښه بهر بهر ندکته (۱۴۲ مورافعات).
- ۳- وه رگرتنا گوتيت شاهد ا - وي ده مى ده يت وه ختى خودانى دوزى هزر بکته کو دى ده ليقا بهر ره فکرن شاهد ژ ده ستجيت نه گه هات و چوو گلى (شکيات) يا خو بلندکر، نه فجا دى له زى که ت کولبه ر سينگى دادگه هى حازر که ت (ماددى ۱۴۶ مورافعات).
- ۴- لينيپينا ئيمزايى - ده مى داخاز که ر داخازه کا بلهز بو دادگه هى بلندکته، دا ئيعتيرافا (ده فگوتتا) که سه کى لسهر ئيمزا و ختم و خه ت و شوينت بليت وي يى لسهر سه نه ده کا عرفى وه رگريت (ماددى ۱۴۵ مورافعات).
- ۵- برينا خزمه تا - بو ههر که سه کى کو خزمه ت لى هاتنه برين وه کى که ره به يى و ئافى و نته پنيٽى داخازه کا بلهز بو دادگه هى بلندکته دا نه و خزمه ت بو بهينه قه گه راندى، ب شهرته کى پارى وان خزمه تا دا بيه خودانى و ديسا خودان بخو بهر پسيار بيت ژ برينى (ماددى ۱۴۳ مورافعات).

۶- پاريزه ربا دادگه هى - بو ههر که سه کى هه يه داخازه کا بلهز بکته دا مالى خو نه قى ل بن ده ستى ئيکى دى، چ پارچه زه قى ئان ژى قه گو هيژوک بيت، بپاريزيت (ماددى ۱۴۷ مورافعات).

مادديت قانيني ژ قانينا مورافعات مده نى:

۱۴۱ حه تا د گه هيه ۱۵۰ ته رخانکرينه بو دادقانيا بلهز لى ديسا ماددى (۱۴۹ مورافعات) ريکى ده ته ههر که سه کى کو ده ستوريه کى (ژنه کى) ژ دادگه ها بلهز وه رگريت کو راييت شوله کى نه ته مامکرى ژ لايى هه فركى خو قه ته مامکته و بدويماهى بينيت ل سهر حسابا وي ل دويف نه حواليت هاتينه نژاندى د قانينى دا، ژ وانا مادديت ۲۴۸ - ۲۵۰ - ۷۵۰ - ۱۰۶۵ - ۱۰۶۸ مدنى نو ههر وه سا ماددى ۳۱ يا قانينا بارى که سينى ژى ته رخانکرينه بو بابه تى دادقانيا بلهز.

ل ژير روناها فان مادديت قانيني دى بيچه کا دى ب بهر فره هى ل سهر هندک بابه تيت بهر که فتى بيت دادقانيا بلهز د ناف قانينا مورافعاتى دا ئاخقم:

ماددى (۱۴۱ مورافعات) ديژيت: دادگه ها به رايى هاتيه ديارکرن بو سه حکرنا حاله تيت بلهز ب شهرته کى کو نه ف بهر يخودانه زياني نه گه هينيه عه سلنى حه قى داخاز که رى.

ههر ديسا ديژيت نه و دادگه ه بتنى دى ب شولى دادقانيا بلهز راييت نه فا گلى (سکالا) ل نک وي هاتيه قه يدکرن نه ئيکا دى.

ماددى (۱۵۰ مورافعات) ديژيت: داخازيا بلهز دى هيتيه پشکيشکرن بو دادگه هى ب عه ريزه کى ههر چ نه بيت بيست و چار سه عه تا بهرى روينشتا دادگه هى پيکبه يت، دگه ل ههر پروقه و موسته مسه که کى دى ب داخازيى قه هيته گريدان، ل سهر بنياتى پيرابوونيت دادقانى بيت قانينا مورافعاتى و پيگرى ب نه حکاميت گريدايى ب مادديت دادقانيا بلهز دى دادگه ه برپارا خو ده يامى حه فت روژا دا ده ريخيت.

ماددى (۱۴۴ مورافعات) ب بهر فره هى به حسى چاوانيا داخازکرن لينيپينا بلهز و پيرابوونيت وي دکته، وه ختى د بيژيت:

ههر که سى هزر بکته کو دى ره وشا کرياره کا بوويه نه گهرى بهر زه بينا حه قى وي ده يتيه گهورين و د پاشه روژى دا وه کى خو نامينيت و دى جاره کى ل بهر سينگى دادگه هى بيته بابه تى گليه کى (سکالا يه کى)،

بو مه حکمه می چیدیت .
ل قیره دهیندار د شیت خو ژ
قئ بریاری رزگارکته نه گهر
وه کیله کی پیشخو فقه دانیت هتا
بریارا مه حکمه می دهره جا قه تعی
وه ردگریته، پشتی داخزکهر
که فاله ته کا گرینتی به رامبه ر
خساره تیا داخزلیکهری ددانیت.
ل دویماهیئ بابته تئ ته عنئ دئ
هیت، کو د قئ هه فکینشی دا
داخزلیکهر نه شیت ل دویف ریکا
اعتیرازا غیابی ته عنئ ل بریارا
حاکمی ب دهت لئ چیدیت ل
دویف ماددئ ۲۰۱۶ مورافعات
بتنئ د هه یامئ هفت روژادا
ته مییزی بکته.

وی تیدجیت هه ق هه یه لبه کا
نه ریکری دهست خو بیخیت.
ده می گلی (شکیات - سکالا) ژ
هاته بلندکرن تیچویئ لئینیرینی و
سه حکرنا جهی دئ که قیتته سهر
تالیئ خسارته، ئو هه ر ل سهر
قی بنیاتی دادگه ه د شیت راپورتا
لئینیرینی بکته ته گرو ف (به لگه) و
پروقه ژ ی بو حوکمی خو.
ماددئ (۱۴۲ مورافعات) ل سهر
ره فینا دهینداری د ناخفیت ده می
د بیژیت: نه گهر خودانئ دهینی
پئ هه سیا کو دئ دهینداری وی
ژ وهلاتی دویره کفیت دا داخلی
ده عوی نه بیت و ژ چوونا وی
بترسیت دئ شیت بریاره کئ ژ
دادگه ها بلهز وه رگریته دا سه فه را
وی ب راوستینیت، پشتی کو باوه ری

بلا به ری بلندکرن گلیئ (سکالاین)
داخزه کا فه رمی ژ دادقانیای بلهز
بکته دا دادگه ه لئینیرینه کئ ب
ریکا شه هره زایه کئ (خه بیره کئ)
شولزان و ل بن چا فدی ریا
دادقانه کی ل سهر جهی بوویه ری
بکته و هه می هویره ویرکا د
مه حزه ره کئ دا قهیدکته پشتی کو
جهی شوله ژئ ب ره سمی دهیته
ئاگه هدارکرن، هه لبهت بو قئ
چه ندئ نه حکامیت شه هره زایئ و
لئینیرینا دادقانیئ دئ ل سهر قئ
پیراینئ هیته بجیکرن.
پشتی مه حزه ر دهیته قهیدکرن و
ره وشا حالئ حازر د هیته دانان،
د مه حزه ری دا دئ لبا ته سلی و
بسه روه ر ل قه له می دادگه هئ
هیته پاراستی و هه ر که سه کئ مایئ

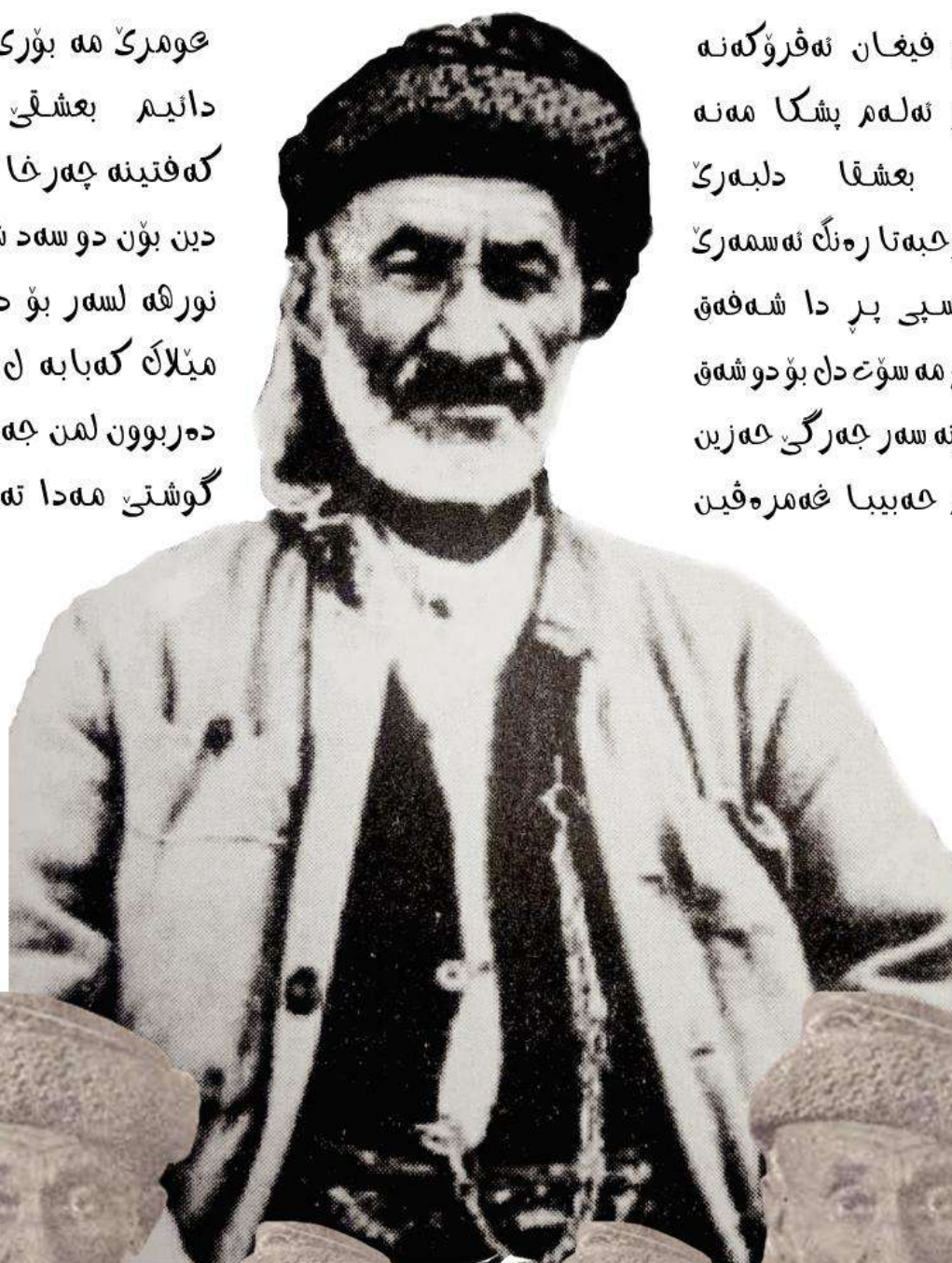
ده هه من و ژیدهر

۳- المحامي جمعة سعدون الربيعي / المرشد إلى إقامة الدعاوي المدنية.
۴- القاضي نبيل عبدالرحمن حياوي / القانون المدني العراقي رقم ۴۰ لسنة ۱۹۵۱ و
وتعدلاته.
۵- توضیحات قانونیه من قبل محكمة بقاء دهوك.

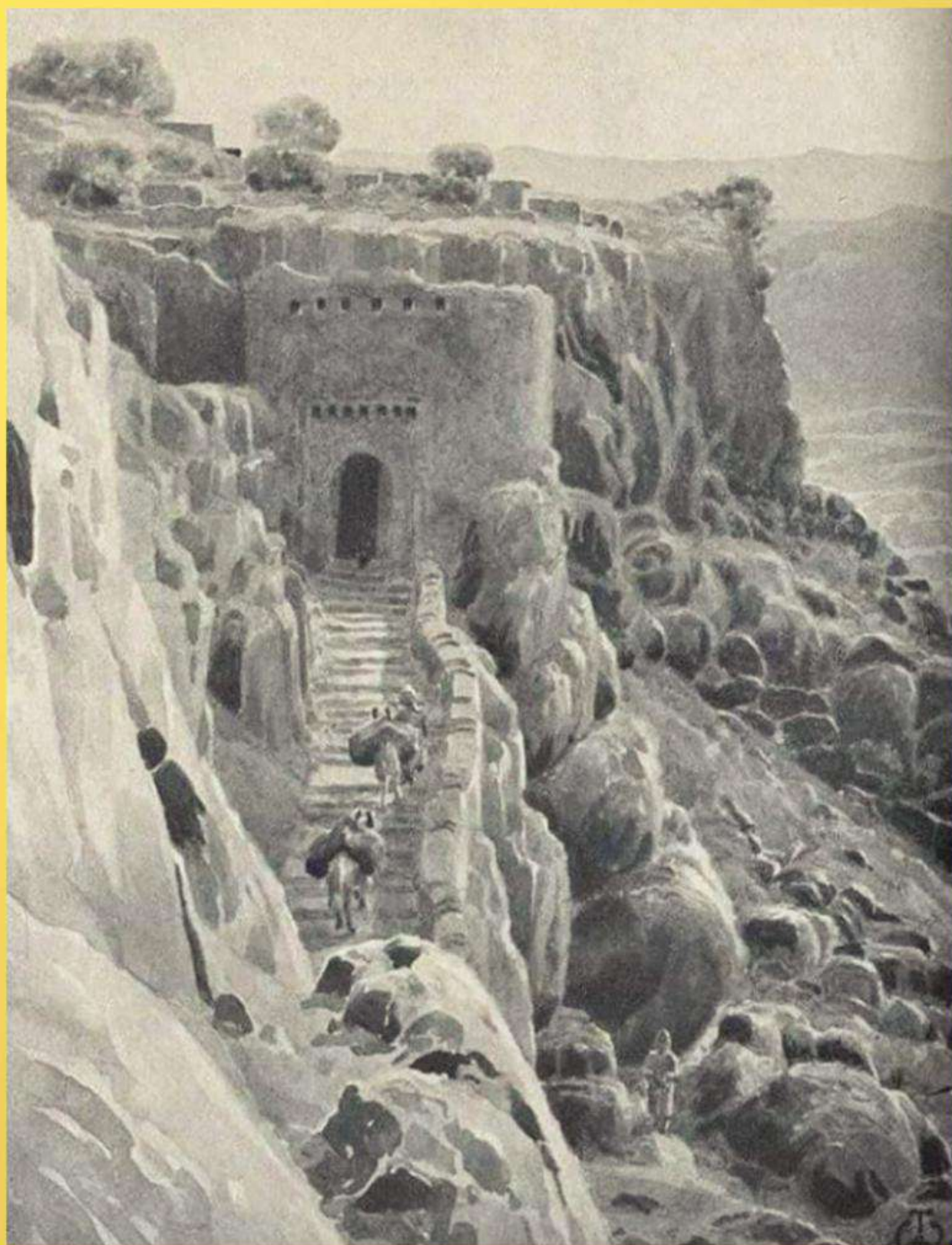
مفا ژ فان ژیدهر هاتیه کرن:
۱- الدكتور عباس العبودي ~ أستاذ القانون الخاص المساعد.
شرح أحكام قانون المرافعات المدنية ~ دراسة مقارنة و معززة بالتطبيقات القضائية.
۲- قانون المرافعات المدنية العراقية رقم ۸۳ لسنة ۱۹۶۹ و تعدلاته / اعداد القاضي نبيل
عبدالرحمن حياوي.

عومرى مە بۆرى بىتەشقا
 دائىم بەشقا موبتەلا
 كەفتىنە چەرخا جەنجەرى
 دىن بۇن دوسەد شىخ و مەلا
 نورەھ لىسەر بۇ دەھ تەبەق
 مىلاك كەبابە ن سەر بەلا
 دەرىبون لىمن جەرح و برىن
 گوشتى مەدا تەير و قەلا

ناخ و فىغان ئەفرۇكەنە
 ئىش و تەلەم پىشكا مەنە
 دائىم بەشقا دلپەرى
 نىژ موبتە تارەنگ ئەسمەرى
 ئەنيا سى پىر دا شەفەق
 جەرگى مە سۆتەن بۇدوشەق
 بەن كرنە سەر جەرگى جەزىن
 كوشتم جەبىبا غەمرەقەين

ھەلبەستمانى مەزن ئەجمەدى ئالبەند ۱۸۹۲ - ۱۹۶۳

دهرگه‌هی سه‌قافا (میسلا) - که‌لا نامیدی